

Jaarverslag 2024

Protestantse Kerk in Nederland

Ga mee!
Samen getuigen van
geloof, hoop en liefde

Protestantse
Kerk

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
1. Onze missie	6
2. Onze manier van werken	8
2.1 De dienstenorganisatie	8
2.2 De kerkbrede beweging	11
3. Onze activiteiten in 2024	13
3.1 Werken aan de basis	18
3.2 Werken aan toekomstbestendigheid	27
3.3 Werken aan toekomstgerichtheid	31
3.4 Kerk-zijn tussen 18 miljoen Nederlanders	35
3.5 Kerk in Actie	39
4. Wat we doen in 2025	41
5. Organisatie	42
5.1 Personeel	42
5.2 Risicobeheer	46
5.3 Duurzaam handelen	49
5.4 Beleggingsbeleid	51
5.5 Goed bestuur	53
6. Financiën	59
7. Consolidatiekring	65
8. Jaarrekening	70
8.1 Balans (na resultaatbestemming)	71
8.2 Staat van baten en lasten	72
8.3 Kasstroomoverzicht	73
8.4 Toelichting behorende tot de jaarrekening 2024	74
8.5 Toelichting op de balans	80
8.6 Toelichting op de baten	91
8.7 Toelichting op de lasten	94
9. Geconsolideerde jaarrekening 2024	96
9.1 Geconsolideerde balans (na resultaatbestemming)	96
9.2 Geconsolideerde staat van baten en lasten	97
9.3 Geconsolideerd kasstroomoverzicht	98
9.4 Toelichting behorende tot de geconsolideerde jaarrekening 2024	99
9.5 Toelichting op de geconsolideerde balans	101
9.6 Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten	109
10. Overige gegevens	113

Foto cover: Kliederkerk van pioniersplek 'Licht delen' in de Haagse wijk Loosduinen vormt een brug tussen kerk en wijk.

Leeswijzer

In dit jaarverslag lees je wat de dienstenorganisatie en de samenwerkingspartners van de consolidatiekring in 2024 hebben gedaan. Het verslag bestaat uit twee onderdelen:

» **Het bestuursverslag** | hoofdstuk 1-7

Dit deel schetst de missie van de dienstenorganisatie en de manier waarop we daar in 2024 gehoor aan hebben gegeven, samen met de partners van de consolidatiekring. Het verslag laat zien wat goed ging en wat moeite kostte. Het vertelt ook hoe we de organisatie op een duurzame en integere manier proberen in te richten.

» **De jaarrekening** | hoofdstuk 8-10

In dit verslag zijn de financiële cijfers van 2024 in kaart gebracht, met een uitgebreide toelichting.

De toekomst open tegemoet

De Protestantse Kerk in Nederland heeft zich de afgelopen decennia ontwikkeld tot een veelkleurig mozaïek van kerkplekken - van kleine en grote gemeenten met een lange historie tot jonge pioniersplekken en kliederkerken. De dienstenorganisatie en de ambtelijke lijn - zoals de classes en de CCBB's - ondersteunen al deze kerkplekken, in samenwerking met vele partnerorganisaties. Met elkaar geven we vorm aan toekomstgericht kerk-zijn.

Onze koers

Het fundament onder onze koers is de visienota 'Van U is de toekomst'. Uit deze nota spreekt het besef dat we in de kerk leven van wat God geeft. Hij is onze toekomst. Die grondtoon klinkt door in het beleidskader 'De toekomst open tegemoet', dat ons werk richting geeft. Onze missie voor de komende jaren is om bij te dragen aan toekomstgericht kerk-zijn: betrokken op God, elkaar en de wereld.

Onze organisatie

In de afgelopen jaren is de dienstenorganisatie sterk veranderd. De structuur is eenvoudiger geworden, de focus scherper. We werken ook steeds actiever samen met verschillende gremia in de ambtelijke lijn - en daarnaast met partners. Samen met lokale gemeenten, classes, organisaties, opleiders en onderzoekers vormen we een kerkbrede beweging voor de kerk van vandaag en morgen.

Vier thema's

Met onze dienstverlening willen we aansluiten bij kerken in elke fase van hun bestaan. Om dit zo goed mogelijk te doen, hebben we ons aanbod verdeeld in vier thema's

1. Werken aan de basis
2. Werken aan toekomstbestendigheid
3. Werken aan toekomstgerichtheid
4. Kerk-zijn tussen 18 miljoen Nederlanders

Voorwoord

Het lijkt soms of de wereld wankelt. 2024 werd gekenmerkt door onzekerheid. Krantenkoppen meldde orkanen en overstromingen. De strijd in Oekraïne woedde voort, net als de oorlog tussen Israël en Hamas. En politieke ontwikkelingen dichtbij en ver weg deden mensen dobberen tussen hoop en vrees.

Het jaarthema van de Protestantse Kerk in Nederland staat in schril contrast met die werkelijkheid: 'Ga mee! Samen getuigen van geloof, hoop en liefde.' Dat verhaal is zó anders dat je het bijna ongeloofwaardig zou kunnen noemen. En toch. Als we elkaar opzoeken als volgelingen van Jezus, kunnen we samen getuigen zijn van Gods goedheid.

*Ga met God en Hij zal met je zijn,
jou nabij op al je wegen
met zijn raad en troost en zegen.
Ga met God en Hij zal met je zijn.*

Lied 416, Liedboek. Zingen en bidden in huis en kerk

De vele lokale gemeenten nemen hierin het voortouw. Hoe klein soms ook, ze kunnen in al hun eenvoud een vindplaats van geloof, hoop en liefde zijn. De dienstenorganisatie probeert deze kerkplekken te ondersteunen, samen met de ambtelijke lijn - zoals classes en CCBB's. Door samen te zoeken hoe je als gemeente je roeping kunt verstaan. Door samen te bouwen aan nieuwe proefplekken en aan plekken waar jonge generaties elkaar kunnen vinden. En door als kerk in actie te komen voor de wereld om ons heen, bijvoorbeeld met de Giro555-actie voor het Midden-Oosten. Om te laten zien dat er in de chaos en gebrokenheid een andere weg is.

We zijn natuurlijk niet blind voor de realiteit. Veel gemeenten hebben moeite om het hoofd boven water te houden. Ze worstelen met een tekort aan vrijwilligers. Ook de financiële last van bijvoorbeeld gebouwenbeheer is vaak een punt van zorg. In 2024 hebben de classes samen met de dienstenorganisatie hard gewerkt aan een aanpak om

▲ Proefplek ICF Noord in Rotterdam.

juist deze gemeenten te helpen. Nieuw gevormde classisteams ontdekken nu in de praktijk wat wel en niet werkt.

2024 stond ook in het teken van de nieuwe quotumregeling die nodig is om het landelijk werk te bekostigen. Het doel was om lasten eerlijker te verdelen over gemeenten, maar de regeling riep veel vragen op. Die reacties hebben ons geraakt en ze hebben geleid tot reflectie. Dit proces laat zien hoe complex het is om als kerk samen toekomstgerichte keuzes te maken.

En eind 2024 werd het resultaat bekend van het Ipsos-onderzoek, bedoeld om de huidige beleidsperiode te evalueren. Een belangrijke uitkomst: lokale gemeenten herkennen de huidige koers van de dienstenorganisatie, maar ervaren tegelijk afstand tussen de landelijke en de plaatselijke kerk, en tussen ambities en de weerbarstige praktijk.

Het zijn punten om in 2025 te bespreken in een kerkbrede dialoog. Samen - lokale gemeenten en andere kerkplekken, dienstenorganisatie en andere partners - kunnen we zoeken naar een begaanbare weg voor de kerk. 'Ga met God en Hij zal met je zijn.' Dat geeft troost en doet ons tegelijk beseffen dat we afhankelijk zijn van zijn zegen.

**Mr. drs. G.H. (Greetje)
van der Waaij**
voorzitter bestuur

**Ing. G.J. (Jurjen)
de Groot MBA**
algemeen directeur

Bestuursverslag

In dit verslag nemen we je mee in het verhaal van de Protestantse Kerk. We laten zien hoe lokale gemeenten en andere kerkplekken, classes, dienstenorganisatie en andere betrokkenen samen kleur geven aan het kerk-zijn.

1. Onze missie

De Protestantse Kerk is een vindplaats van geloof, hoop en liefde. In dorpsgemeenten, pioniersplekken, stadskerken en kloostervormen zijn gelovigen betrokken op God, elkaar en de wereld. De dienstenorganisatie en haar partners zetten zich in om deze vierplekken te ondersteunen.

Werken vanuit een visie

In 2020 stelde de generale synode een nieuwe visienota vast: 'Van U is de toekomst'. Die nota start met een blik in het rond: hoe staan kerk en samenleving ervoor? Nederland is een van de welvarendste landen ter wereld, maar tegelijkertijd worstelen inwoners met zorgen. Mensen ervaren stress door het veeleisende leven van alledag. Er is sprake van een scherpere tweedeling en een groeiende armoede. En er is onzekerheid over de toekomst, door grote crises: klimaatverandering, oorlogen en migratie.

De kerk en haar werkers maken deel uit van Gods missie - dat vraagt om een spiritualiteit van alertheid

Kijkend naar de kerk schetst de visienota hoe het krimpende ledenaantal op veel plekken voor verkramping zorgt. Bij verschillende gemeenten is de nood hoog. Mensen vragen zich af: is er nog wel toekomst, en hoe dan? Aan de andere kant zien we ook lokale gemeenten die volop vitaal zijn en gemeenten die zichzelf weten te vernieuwen. Op verschillende plaatsen bloeien nieuwe kerkplekken op met een diaconaal en missionair elan. De kerk wordt steeds veelkleuriger: een mozaïek van kerkplekken.

► De kerk wordt steeds veelkleuriger.

Tegen deze achtergrond wijst de visienota een weg van ontvankelijkheid. De titel is niet voor niets 'Van U is de toekomst'. Juist als het kerk-zijn verandert en soms onder grote druk staat, realiseren we ons dat we het van God hebben te verwachten.

In deze animatie zie je wat de kern is van de visienota. Deze korte film gaat dieper in op de inhoud.

Werken aan een missie

Vanuit de visienota is het beleidskader 'De toekomst open tegemoet' opgesteld: de leidraad voor het werk van de dienstenorganisatie. Hét kernpunt in deze jaren is het werk aan de toekomst van de kerk. We beschrijven dit kernachtig in onze missie:

De dienstenorganisatie draagt bij aan een toekomstgerichte kerk: betrokken op God, elkaar en de wereld. Zij ondersteunt lokale gemeenten, andere kerkplekken, classes en het geheel van de Protestantse Kerk als vindplaats van geloof, hoop en liefde.

▲ *Sirkelslag, een laagdrempelig spel om kinderen en tieners te betrekken bij activiteiten van de kerk.*

Bij het uitvoeren van deze missie richten we ons op drie kernthema's. Ze raken aan de grote vragen waar de kerk voor staat:

>> Versterken van de kern van kerk-zijn

Wat is onze basis? Dan gaat het over: leven uit genade, Woord en sacrament, de geloofs-gemeenschap, geestelijke vorming en identiteit, gebed en (kerk)muziek.

>> Verbinden van geloof en leven, kerk en wereld

Hoe kunnen we van betekenis zijn? Dan gaat het over: getuigen en in de samenleving staan met vormen van missionaire, diaconale en pastorale presentie.

>> Keuzes maken voor de langere termijn

Waar zetten we op in? Dan gaat het over: diverser en lichter kerk-zijn, meer samenwerken, prioriteit aan jongere generaties, duurzaam inzetten van mensen en middelen.

Het uitgangspunt in al ons werk is de Missio Dei. We willen onze blik richten op wat God aan het doen is in deze wereld. De kerk en haar werkers mogen deel uitmaken van zijn missie. Dat vraagt om oefening in een 'spiritualiteit van alertheid', zoals de visienota zegt. Om open, waakzaam en verwachtingsvol te werken aan de kerk.

Onze kernwaarden

De vier kernwaarden van onze organisatie zetten de toon voor de manier waarop we samenwerken met de lokale gemeenten:

Dichtbij | We houden actief contact met onze doelgroepen en zijn goed benaderbaar.

Dienstbaar | We sluiten aan op hun behoeften en bewegen mee met de veranderende kerk.

Doelgericht | We kiezen gericht wat we doen, passend bij onze missie, mensen en middelen.

Duurzaam | We zetten mensen en middelen zó in dat het ten goede komt aan kerk en wereld.

2. Onze manier van werken

De dienstenorganisatie is onderdeel van een brede beweging die bouwt aan een toekomstgerichte kerk. Samen met vele andere betrokkenen staan we naast kerken in elke levensfase. De organisatie is zo ingericht dat we kunnen meebewegen met de ontwikkelingen in kerk en samenleving.

2.1 De dienstenorganisatie

De dienstenorganisatie is opgebouwd uit twee clusters: **Begeleiding & Ontwikkeling** en **Ondersteuning & Beheer**. Samen zijn we actief in de ondersteuning van lokale kerkplekken en de professionals en vrijwilligers die daar werken.

Begeleiding & Ontwikkeling

Van de ondersteuning van predikanten en kerkelijk werkers tot het bijdragen aan online kerk-zijn. Van het opstarten van pioniersplekken tot het coachen van gemeenten in de knel. Het cluster Begeleiding & Ontwikkeling steunt het mozaïek van kerkplekken en de mensen die daar werken. Kerk in Actie (onderdeel van dit cluster) is betrokken op de wereldkerk.

Begeleiding & Ontwikkeling bestaat uit de volgende programmalijnen:

- **Lokaal kerk-zijn** ondersteunt lokale gemeenten bij het vormgeven van vitaal kerk-zijn.
- **Bovenlokaal kerk-zijn** richt zich op bovenlokale activiteiten rond geloof en zingeving.
- **Kerk in Actie** bevordert wereldwijd kerk-zijn met missionaire, diaconale en oecumenische partners.
- **Vitale roeping** zorgt voor professionele begeleiding van werkers in de kerk.

De vier programmalijnen krijgen hulp van vijf expertiseteams:

- **Begeleiding & Training** ontwikkelt nieuwe vormen van leren voor lokale gemeenten en het vrijwillig kader.
- **Innovatie** creëert een innovatieve cultuur in de kerk zodat er ruimte komt voor nieuwe wegen.
- **Fondsenwerving** werft fondsen onder gemeenten en particulieren om ons werk te dragen.
- **Communicatie & Events** positioneert de Protestantse Kerk als vindplaats van geloof, hoop en liefde en profileert Kerk in Actie vanuit het motto 'geloven in delen'.
- **Onderzoek** ondersteunt de kerk met goede gegevens over kerk en samenleving en versterkt de onderzoekscultuur in de dienstenorganisatie.

Begeleiding & Ontwikkeling werkt veelvuldig samen met lokale gemeenten en andere kerkplekken, met oog voor de inzet en deskundigheid van de predikanten en kerkelijk werkers. De focus ligt op de beide 'altaren', zoals de visienota ze noemt: het altaar in de kerk en het altaar midden in de wereld. Aan de ene kant richt de dienstverlening zich op het versterken van de geloofsgemeenschap die samenkomt rond Woord en tafel. Aan de andere kant staan we naast kerken om met hen te kijken hoe je handen en voeten kunt geven aan het geloof in de samenleving van nu.

Ondersteuning & Beheer

Van een goede digitale infrastructuur tot een correcte uitbetaling van salarissen. Van juridisch advies aan kerken tot administratieve ondersteuning van commissies. Het cluster Ondersteuning & Beheer zorgt voor allerlei (praktische) zaken die komen kijken bij het kerk-zijn.

Ondersteuning & Beheer bestaat uit de volgende teams:

- **Het Contactcentrum** beantwoordt alle vragen die we ontvangen van onze doelgroepen.
- **Institutionele ondersteuning** regelt juridische zaken, beheert de applicaties voor de lokale gemeenten en geeft steun en financieel advies aan de ambtelijke organisatie.
- **HR & Traktementen** verzorgt beleid en arbeidsvoorwaarden van werkers in de kerk en de dienstenorganisatie.
- **Informatiemanagement & Automatisering** bouwt en beheert de digitale werkomgeving.
- **Facilitaire zaken** beheert de gebouwen, werkruimtes en inkoop, verzorgt diverse service-gerelateerde diensten en beheert het archief.
- **Finance & Control** helpt bestuur en management bij het op koers houden van de dienstenorganisatie, door middel van registratie, rapportering en advies.

Daarnaast is er het **Projectbureau**, voor inzet van mensen bij tijdelijke projecten in kerk en dienstenorganisatie.

De kracht van Ondersteuning & Beheer zit eerst en vooral in het vele praktische werk dat hier verzet wordt. Maar minstens zo belangrijk: het cluster vormt een essentiële schakel tussen de

Het Contactcentrum heeft dagelijks contact met mensen over vragen rond het kerk-zijn

dienstenorganisatie en haar doelgroepen. Het Contactcentrum spreekt dagelijks met mensen over vragen rond kerk-zijn. Er is ook veelvuldig contact met bijvoorbeeld colleges, classispredikanten en synode. Via al die kanalen proberen we de behoeften en noden van de kerk en haar werkers scherp in het oog te houden.

Young Board & Visiegroep

Twee groepen binnen de dienstenorganisatie helpen mee om de koers van de organisatie scherp te houden.

De **Young Board** draagt bij aan toekomstgericht kerk-zijn voor en met jonge generaties. Deze groep bestaat uit vier jonge medewerkers en richt zich op de volgende thema's:

- **Inspirerende initiatieven**

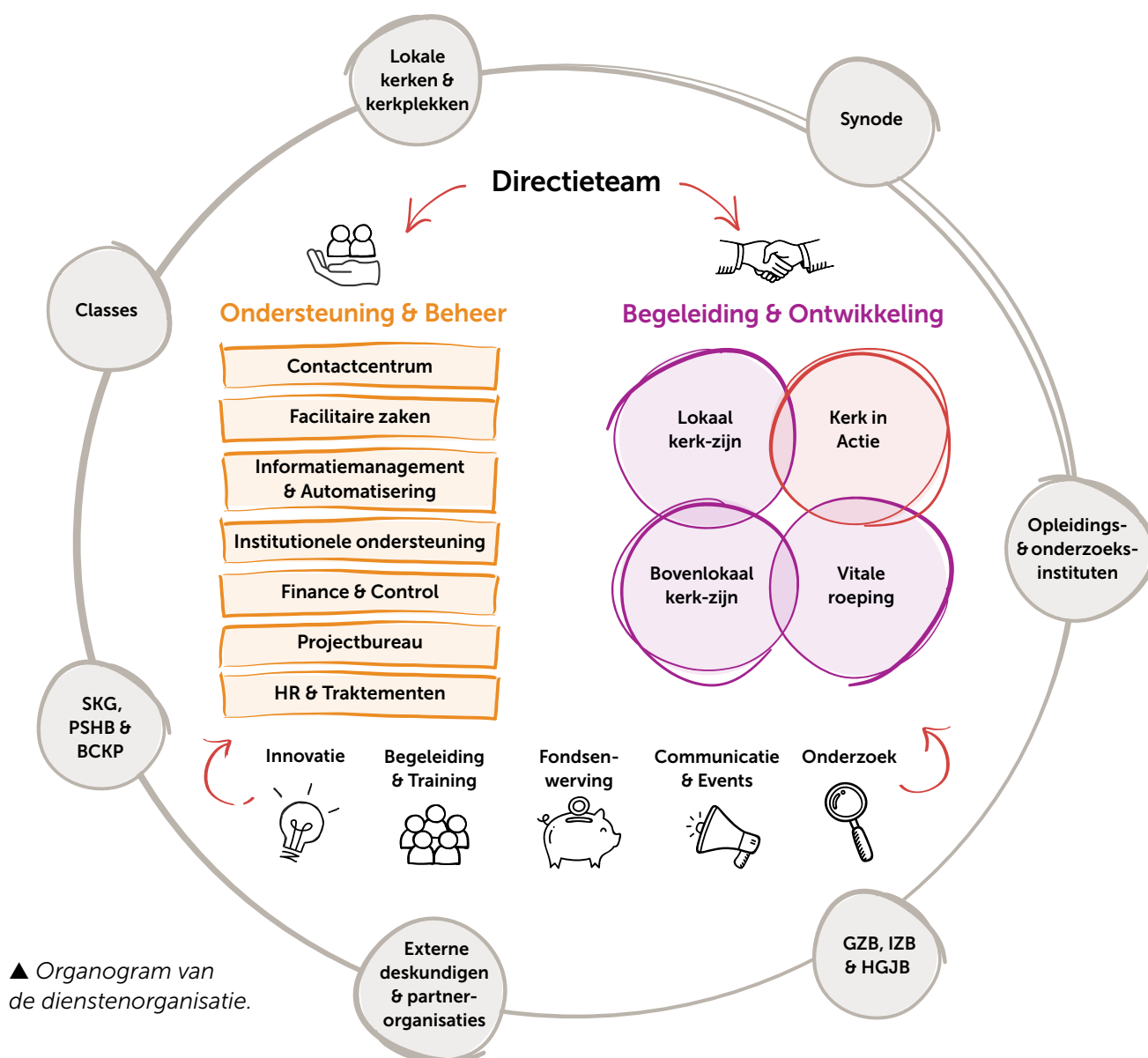
De Young Board zet in op ontmoeting, inspiratie en samenwerking. Daarvoor organiseert ze events voor en door jongeren.

- **Young & strong**

Ze draagt bij aan een fijne en plezierige werkomgeving en aan loopbaanbegeleiding voor (nieuwe) medewerkers.

- **Passende participatie**

Ze ondersteunt jonge werkers in de kerk om bij te dragen aan een netwerk voor jonge generaties.

De **Visiegroep toekomstgericht kerk-zijn** richt zich op het verdiepen en actueel houden van de inhoud van de visienota. De kerngroep bestaat uit de scribe van de generale synode en enkele experts uit de dienstenorganisatie. De groep zorgt voor een heldere en consistente definitie van 'toekomstgericht kerk-zijn'. Verder geeft de visiegroep advies over het spreken van de Protestantse Kerk in deze tijd. Ze doet jaarlijks een voorstel voor het jaarthema: in 2024 is bijvoorbeeld het jaarthema voor 2025-2026 voorbereid. Ook de Protestantse Lezing wordt in de visiegroep voorbereid en geëvalueerd. In 2024 heeft de groep haar werk in de afgelopen jaren geëvalueerd. De uitkomst hiervan verwerken we in 2025.

Van plan tot resultaat

Jaarlijks maken we als dienstenorganisatie een plan voor het komende jaar. Dat jaarplan sluit aan op de lijn die is uitgezet in ons beleidskader, 'De toekomst open tegemoet'. Telkens weer is de vraag hoe we kerken kunnen helpen op weg naar de toekomst. Op basis van dit overkoepelende jaarplan maakt elk team vervolgens een gedetailleerd teamplan, met meetbare doelen. Om te kijken of deze doelen behaald worden, wordt de voortgang van het werk getoetst via maandelijkse financiële rapportages en kwartaalrapportages. Zo houden we voortdurend een vinger aan de pols.

Dienstverlening langs vier lijnen

Bijdragen aan een toekomstgerichte kerk is de kern van onze dienstverlening. Daarbij spelen twee grote thema's. Aan de ene kant zijn er lokale gemeenten die extra steun nodig hebben rond *toekomstbestendigheid*. Ze hebben niet voldoende menskracht en soms ook niet de financiën om nog vooruit te kunnen kijken. Aan de andere kant zoeken veel lokale gemeenten extra steun rond *toekomstgerichtheid*. Ze vragen zich af hoe ze vitaal en betekenisvol kunnen zijn in een snel veranderende samenleving. In onze dienstverlening komen deze thema's terug. De ondersteuning van gemeenten, vrijwilligers en professionals loopt langs de volgende lijnen:

1. Werken aan de basis

Onze basisdienstverlening richt zich op de opbouw van de geloofsgemeenschap en de ondersteuning van professionals en vrijwilligers daarin. Dan kun je denken aan heldere beschrijvingen van taken, rollen en verantwoordelijkheden, aan de diaconale, pastorale en missionaire roeping, en aan de verplichtingen waaraan gemeenten dienen te voldoen.

2. Werken aan toekomstbestendigheid

Samen met kerkplekken, classes en colleges ontwikkelen we ondersteuning voor kerken die moeite hebben om staande te blijven. Daarvoor vormen we classisteams die gemeenten ondersteunen bij het ontwikkelen van een toekomstvisie en het samenwerken met andere gemeenten.

3. Werken aan toekomstgerichtheid

We helpen kerkplekken om zich uit te strekken naar de toekomst: hoe kunnen ze in hun context bijdragen aan het werk van God in deze wereld? Wat is hun kracht en hoe kunnen ze die het beste inzetten? De pioniersbeweging en een analysetool zoals Nieuw Kerkelijk Peil vallen hieronder.

4. Kerk-zijn tussen 18 miljoen Nederlanders

Met verschillende partners ontwikkelen we vormen van zingeving voor mensen die door de kerk zelf minder of niet bereikt worden. Dan kun je denken aan tv-programma's, online platforms, events en het werk van het categoriaal pastoraat.

>> In **3.1 t/m 3.4** lees je meer over de activiteiten in 2024 binnen deze vier lijnen.

2.2 De kerkbrede beweging

De ondersteuning door de dienstenorganisatie is maar een van de vele 'bouwstenen' voor een levende kerk. Lokale gemeenten, andere kerkplekken, classes, commissies, opleidingsinstituten en andere organisaties: allemaal dragen ze bij aan de toekomst van de Protestantse Kerk. De dienstenorganisatie wil vooral een ondersteuner en facilitator zijn van deze kerkbrede beweging. Dat doen we met allerlei partners.

Consolidatiekring

In het werk binnen de Protestantse Kerk is de zogenoemde 'consolidatiekring' heel belangrijk. Dit is een kring van samenwerkingspartners die vanuit de formele zeggenschapsstructuur verbonden zijn aan de Protestantse Kerk en bijdragen aan de basisdienstverlening. Ze leggen samen met de dienstenorganisatie verantwoording af in dit jaarverslag. Met drie van deze partners trekken we extra intensief op om onze doelen te bereiken. Het gaat om:

- **Stichting Kerkelijk Geldbeheer (SKG)**
Deze stichting ontzorgt kerken met passende spaar- en betaalproducten. Daarnaast zet ze kerkelijk vermogen in voor de versterking van de diaconale en missionaire taak van de kerk.
- **Protestantse Stichting Hydepark Beheer (PSHB)**
Deze stichting beheert samen met de Protestantse Kerk het landgoed Hydepark. Dit landgoed wordt onder andere ingezet voor diaconale vakantieweken en voor training en scholing.
- **Beheercommissie Centrale Kas Predikanten (BCKP)**
Deze commissie voert de arbeidsvoorwaardenregeling van predikanten uit.

>> In 3.1 maak je kennis met deze samenwerkingspartners.

Lokale gemeenten en kerkplekken

Lokale gemeenten en andere kerkplekken - pioniersplekken, kliederkerken, online communities - zijn de plaatsen waar het hart van de kerk klopt. Hier geeft de kerk vorm aan het zijn van een vierplek en een vindplaats van geloof, hoop en liefde. De dienstenorganisatie draagt hieraan bij met allerlei materialen en vormen van begeleiding en advies. En andersom brengen de gemeenten allerlei ideeën, werkvormen, vragen, dilemma's en uitdagingen bij

de dienstenorganisatie binnen. We werken actief aan het versterken van die wederkerigheid, want juist zo kunnen we de kerk versterken.

Classes

De classes en de CCBB's (Classicale Colleges voor de Behandeling van Beheerszaken) spelen een essentiële rol in de ondersteuning van lokale gemeenten. De dienstenorganisatie werkt bijvoorbeeld samen met de classes aan de ondersteuning van gemeenten die het hoofd amper boven water kunnen houden. Samen met de classispredikant, de adviseur dienstverlening en de financieel beleidsadviseur krijgt deze dienstverlening steeds meer vorm.

Synode

De generale en de kleine synode geven leiding aan het leven en werken van de kerk als geheel. Ze nemen belangrijke besluiten over grote thema's, zoals in 2024 over het ambt, over lichter kerk-zijn en over de quorumregeling. De dienstenorganisatie helpt mee met zowel het voorbereiden van deze besluiten als het uitvoeren hiervan. Vele commissies en andere gremia zijn hierbij betrokken. Het dagelijks bestuur van de synode is in handen van het moderamen. Ook daarmee werkt de dienstenorganisatie nauw samen, voor een goed verloop van de dagelijkse gang van zaken in de Protestantse Kerk.

▲ Vergadering van de generale synode in Lunten.

Partnerorganisaties

Allerlei partnerorganisaties dragen bij aan het ontwikkelen en verbeteren van onze dienstverlening. Er is bijvoorbeeld een samenwerkingsovereenkomst afgesloten tussen de dienstenorganisatie en de Vereniging Kerkrentmeesterlijk Beheer (VKB). Met deze vereniging werken we intensief samen rond thema's zoals toekomstgericht kerkbeheer, plaatselijke geldwerving en de training van kerkrentmeesters.

Onderzoek en opleiding

We werken nauw samen met opleidings- en onderzoeksinstituten, zowel hogescholen als universiteiten. De PThU bijvoorbeeld is een essentiële kennispartner als het gaat om onderwijs, onderzoek

en kennistransfer/nascholing. Samen met de PThU is ook Nieuw Kerkelijk Peil ontwikkeld, een instrument waarmee lokale gemeenten in kaart kunnen brengen waar ze staan en waar ze naartoe willen.

MUO's

Bijzonder waardevol is de samenwerking met zogenoemde modale uitvoeringsorganisaties (muo's): GZB, IZB en HGJB. Kerk in Actie werkt bijvoorbeeld nauw samen met de GZB in de aanpak van de migratieproblematiek in zuidelijk Afrika en het Midden-Oosten. Met IZB Impact werken we onder meer aan nieuwe manieren van ondersteuning voor pioniersplekken. En samen met de HGJB stemmen we collegiaal af hoe we elkaars aanbod kunnen versterken en promoten.

Oecumene

De Protestantse Kerk is geroepen om eenheid en samenwerking te zoeken en te bevorderen met andere kerken. Kerk in Actie ondersteunt het moderamen daarin. Kerk in Actie werkt wereldwijd en in Nederland in een oecumenische context en geeft actief vorm aan het samen optrekken met kerken en alle mensen van goede wil, om dienstbaar te zijn aan Gods werk in deze wereld.

In Nederland

De Protestantse Kerk is een belangrijke pijler onder de Raad van Kerken in Nederland. Ze draagt veel bij, met menskracht en financiële middelen. Dat past bij de oecumenische roeping om met andere kerken te doen wat samen gedaan kan worden. In 2024 werkte het team van Kerk in Actie bijvoorbeeld nauw samen met de Raad van Kerken op het terrein van de inzet voor ongedocumenteerden. Het geloofsgesprek tussen vertegenwoordigers van een breed palet van kerken in Nederland wordt, met een jaarlijkse retraite, vormgegeven binnen het Nederlands Christelijk Forum. En op het protestantse erf zoeken we wederzijdse herkenning in het verband van de Nationale Synode.

Wereldwijd

De oecumenische verbanden waarvan de Protestantse Kerk deel uitmaakt, zijn een essentiële schakel in het wereldwijd kerk-zijn. De vele oecumenische ontmoetingen voeden het kerk-zijn over en weer. Op verschillende manieren dragen deze verbanden eraan bij dat we ons deel weten van het wereldwijde lichaam van Christus. Dat helpt ons om met kerken wereldwijd te vieren wat we van God aan goeds ontvangen en om te verstaan welke wonden er zijn. Bovendien wordt het werk van Kerk in Actie vormgegeven via dit brede oecumenische netwerk.

Verschiedende medewerkers van de Protestantse Kerk dragen actief bij aan het bestuur van internationale oecumenische organisaties. Rommie Nauta, strategisch adviseur van de directie, werd in 2024 opnieuw voor drie jaar gekozen in het bestuur van ACT Alliance (Action by Churches Together). Pepijn Trapman, manager buitenland van Kerk in Actie, is sinds 2023 comitélid voor de Lutheran World Service, onderdeel van de Lutheran World Federation (LWF). Karin van den Broeke, programmaleider Kerk in Actie, participeert actief in het bestuur van de Wereldraad van Kerken. En Klaas van der Kamp, een van de classispredikanten, vertegenwoordigt de Protestantse Kerk in het bestuur van de Conference of European Churches (CEC).

Verder maakt de Protestantse Kerk deel uit van de World Conference of Reformed Churches (WCRC), de Gemeinschaft Evangelischer Kirchen in Europa (GEKE) en de Council for World Mission (CWM).

3. Onze activiteiten in 2024

Aan de hand van onze vier dienstverleningslijnen geven we een overzicht van projecten en activiteiten in de Protestantse Kerk in 2024. Lokale gemeenten vertellen hoe ze samenwerken met de dienstenorganisatie. Ook het werk van Kerk in Actie komt in beeld. Maar eerst een algemene terugblik op het jaar.

2024 in grote lijnen

In 2025 eindigt de vierjaarsperiode van het beleidskader 'De toekomst open tegemoet'. De Protestantse Kerk is in deze jaren volop in ontwikkeling - en de dienstenorganisatie daarmee ook. In gesprek met leden en gremia uit alle delen van de kerk zijn voorafgaand aan de beleidsperiode behoeften naar boven gehaald en pijnpunten benoemd. Van daaruit is de afgelopen jaren een vernieuwing van de koers en de dienstverlening in gang gezet.

Eenduidiger basispakket

Richting lokale gemeenten hebben we gewerkt aan meer eenheid in de basisdienstverlening. Er is nu bijvoorbeeld een eenduidig pakket aan basistrainingen voor ambtsdragers. Een jaarthema met aanvullende materialen biedt houvast in het kerkelijk jaar. *Petrus* en andere kanalen geven inspiratie in het kerk-zijn. En via [#protestant](#) en [protestantsekerk.nl](#) wordt expertise en ervaring gedeeld.

Steun voor professionals

Veranderingen in de samenleving en krimp van de kerk stellen de Protestantse Kerk voor grote uitdagingen. Dat legt veel druk op de predikanten en kerkelijk werkers. Goede ondersteuning is essentieel. De doorontwikkeling van de permanente educatie helpt daarbij. Er wordt ook - mede door het mobiliteitsbureau - veel werk verzet om het groeiende predikantentekort op te vangen. Intussen zet de kerk volop in op werving van nieuwe predikanten, waarbij het nieuwe studiefonds heel helpend is.

► *The Passion* brengt het gesprek over het paasverhaal op gang.

Op weg naar de toekomst

Tussen de classes, het GCBB, de CCBB's en de dienstenorganisatie is een bijzondere samenwerking ontstaan om gemeenten in nood te helpen. We trekken samen op om naar boven te halen hoe een gemeente ervoor staat en hoe ze meer houvast kan vinden. De eerste resultaten zijn bemoedigend. Voor gemeenten die stevig staan maar richting zoeken op weg naar de toekomst, is een aanbod ontwikkeld rond Nieuw Kerkelijk Peil.

Nieuwe doelgroepen

Het ontwikkelen van een vaste grond voor doelgroepen aan de rand of buiten de kerk krijgt steeds meer vorm. Jonge generaties vinden elkaar in nieuwe communities zoals Move en Hoedan. Rond de feestdagen brengt The Passion het gesprek over het paasverhaal op gang. En binnen het categoriaal pastoraat staan geestelijk verzorgers in allerlei sectoren van de samenleving naast mensen. Ook de pioniersbeweging heeft een mooie groei en verbreding doorgemaakt, er bloeien 'proefplekken' op in allerlei vormen.

Wat moeite kostte in 2024

De grote uitdaging van het afgelopen jaar was om intern beter te leren samenwerken. Te vaak nog werd alleen per afdeling aan een thema gewerkt, terwijl het beter is om teamoverstijgend te werken. Als je alle perspectieven bij elkaar brengt, kun je betere, integrale dienstverlening ontwikkelen. Bij de ontwikkeling van een stappenplan voor het beroepingswerk lukte het bijvoorbeeld om de inhoudelijke, educatieve en communicatieve kijk te combineren met de stem uit de praktijk.

Het is nodig om elkaar actiever op te zoeken en samen te werken aan de dienstverlening

Taaie processen

Ook als we erin slagen om meerdere perspectieven samen te brengen, betekent dat niet dat alles makkelijker gaat. Vaak is dat juist niet het geval. Op dit moment werken we aan stappenplannen rond het samengaan van - en samenwerken tussen - gemeenten. Dat blijkt een taai proces. Juist als je alle stemmen beluistert, komen moeilijke vragen naar boven en ontdek je hiaten in de dienstverlening. Dat laat meteen ook zien hoe nodig het is om elkaar op te zoeken en dienstverlening te ontwikkelen die beter past bij de doelgroepen.

Vertraging

Het samenstellen van sommige producten kostte in 2024 aanzienlijk meer tijd dan verwacht, bijvoorbeeld de e-jaargids. Veel gemeenten, vooral beroepingscommissies en preekregelaars, hebben grote behoefte aan deze gids. Maar niet alle data - in het bijzonder die van kerkelijk werkers en categoriaal pastores - zijn beschikbaar en up-to-date. Ook de AVG-technische kant vraagt om zorgvuldigheid. Daardoor is de gids naar verwachting pas eind 2025 beschikbaar.

Interne ontwikkelingen

Binnen de eigen organisatie wringt het op sommige plekken. Dat komt voor een deel door een gebrek aan menskracht en voor een deel door transitieprocessen. Team Finance & Control bijvoorbeeld werkt aan een flinke verbeterslag van de kwaliteit van het team en de financiële processen. Dat is een grote uitdaging omdat er meerdere vacatures langdurig openstaan. We doen er veel aan om die ingevuld te krijgen.

Ook binnen het team Informatiemanagement & Automatisering is sprake van onderbezetting. Er ligt een heldere toekomstgerichte visie voor IT en cybersecurity, maar de uitvoering hiervan is een uitdaging. In 2024 is een grote stap gezet met de overstap naar Microsoft 365, maar dit migratieproces verliep voor met name vrijwilligers niet zonder enige hinder. De evaluatie hiervan helpt ons bij toekomstige projecten.

▼ Met onder meer advertenties proberen we de vacatures gevuld te krijgen.

Ik maak
me sterk voor
rechtseenheid
in de kerk.

Je komt als geroepen.

Ben jij goed in je vak en deel je graag je kennis met anderen? Kom dan eens praten bij de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland. Wij zijn een organisatie waar je ook als vrijwilliger van grote betekenis kunt zijn. Op diverse terreinen. Wil jij inzetten voor de kerk? Je komt als geroepen. Kijk voor meer informatie en vacatures op werkvoordekerk.nl

Een doorkijkje naar 2025

Intussen maken we na de vier jaar van dit beleidskader de balans op: wat ging goed, wat kan en moet beter? Marktonderzoeksbureau Ipsos is in 2024 met onze doelgroepen in gesprek geweest om te bespreken hoe zij aankijken tegen de dienstverlening van de dienstenorganisatie.

Daaruit komen vier conclusies naar voren:

- Lokale kerken kunnen zich vinden in de ingezette koers rond toekomstgericht kerk-zijn. Die sluit goed aan bij de behoeften en uitdagingen waar ze voor staan.
- Tegelijk ervaren gemeenten de dienstenorganisatie nog vaak als zendend, controlerend, dirigerend en op afstand. Daarbij valt op dat ze ook allerlei zaken die niet onder onze dienstverlening vallen (zoals controlerende of regelgevende zaken), zien als 'vanuit Utrecht'.
- Men ziet de samenwerking met classispredikanten en het werken met een classisteam als positieve ontwikkeling. Er zijn kansen om te zoeken naar wegen waarop gemeenten en classes elkaar kunnen inspireren.

- Binnen de dienstenorganisatie en tussen de classes bestaan nog belangrijke barrières als het gaat om samenwerking, capaciteit en draagvlak voor het beleid.

Het is bemoedigend om te zien dat de huidige koers breed gedeeld wordt binnen de Protestantse Kerk. Tegelijk ervaren gemeenten dat de ambitie onvoldoende waargemaakt wordt en dat 'Utrecht' nog vaak op afstand staat. Twee belangrijke kernwaarden van de dienstenorganisatie zijn 'dichtbij' en 'dienstbaar', maar daar valt nog veel te winnen.

Het onderzoek laat ook zien dat er intern en tussen classes twijfels leven over (de uitvoerbaarheid van) het beleid. Medewerkers vinden de doelen niet altijd helder, het aanbod nog te versnipperd, de samenwerking beperkt en de werkdruk hoog. In 2025 werken we aan het vervolg van dit beleidskader. Dan gaan we aan de slag met deze evaluatie, in nauwe samenspraak met de lokale gemeenten en andere kerkplekken, de ambtelijke lijn (zoals classes en CCBB's), de partnerorganisaties en de medewerkers van de dienstenorganisatie.

Kerkbrede projecten

In deze beleidsperiode buigt de Protestantse Kerk zich over structurele vragen rond de kerkelijke organisatie. We stippen de voortgang aan rond drie belangrijke projecten.

Ambtsvisie

In 2024 is de diepgaande bezinning rond de ambtsvisie voorlopig afgerond. Op 21 juni heeft de synode het eindrapport 'Ruimte voor Woord en Geest' aanvaard. Er is besloten om de drie beroepsprofielen 'kerkelijk werker', 'pastor' en 'predikant' in te voeren. Om dit mogelijk te maken, zijn ook besluiten genomen over onder meer de opleidingen, het profiel van de toekomstige werkplekken (voor pastor of predikant), de rechtspositie, de samenwerking tussen gemeenten en de teamvorming van werkers. Een speciale begeleidingscommissie vanuit de dienstenorganisatie coördineert de uitwerking en implementatie van de profielen, in samenwerking met vele betrokkenen binnen en buiten de kerk.

Lichter op pad

'Lichter op pad' heeft zich ontwikkeld van een eerste idee tot een concreet programma dat goedgekeurd is door de synode. Het doel is om te werken aan een toekomstgerichte kerk met een lichte en wendbare structuur en besturing, die energie en ruimte geeft om 'lokaal voluit kerk te zijn en daar te zijn waar Jezus is'. Een projectteam werkt het programma nu verder uit, in nauwe samenhang met bestaande initiatieven. De deelprojecten Kerkstructuur, Jongere generaties aan het stuur, Bestuur-Moderamen, en Toekomstgerichte synode zijn inmiddels opgestart. Binnen het programma wordt ook de 'evaluatie classispredikant' opgepakt, gevolgd door een reflectie op de bredere veranderingen in de classes per 2018.

Afdrachtsregeling

In het voorjaar van 2024 nam de kleine synode een besluit over een nieuwe afdrachtsregeling voor quotum en Solidariteitskas. Hiermee worden de lasten eerlijker verdeeld over gemeenten. Maar de nieuwe regeling van de Solidariteitskas roept veel vragen op. In 2025 zoeken we samen waar het wringt en hoe we hiermee kunnen omgaan.

Werken aan de basis

Portret

Vorig jaar startte Brigitte Carelse als jeugddiaken in wijkgemeente De Bron in Zeist. Ze volgde eerst de basistraining jeugdambtsdrager om een beeld te krijgen van haar taken. Het sparren met andere cursisten hielp haar verder. "Ik ontdekte dat je best veel kunt vragen van tieners, zolang je maar in verbinding blijft."

*'Ik wil
de jeugd heel
graag aangehaakt
houden bij de
kerk'*

Ze kent haar gemeente van binnen en buiten: Brigitte is al lid van De Bron sinds ze er gedoopt werd. Ooit zat ze zelf als kind bij de oppas en de kindernevendienst. Nu is ze als jeugddiaken betrokken bij het jeugdwerk. "De Bron bestaat grotendeels uit ouderen, maar het is een levendige gemeente waar mensen echt naar elkaar omkijken. Zelf ben ik 27 jaar en een van de weinige twintigers. Onder ons zit een groep van vooral kinderen en jonge tieners."

Leerpunten

Begin 2024 startte Brigitte als jeugddiaken. Omdat ze niet zo goed wist wat het werk inhield, volgde ze de basistraining jeugdamtsdrager van de dienstenorganisatie. "De jeugdouderling was ook net begonnen en het jeugdwerk voor de tieners moest nog grotendeels opgebouwd worden. Dit leek ons een mooie start. In drie online bijeenkomsten krijg je een goed beeld van de taken van een jeugdamtsdrager.

Je leert ook hoe je de verbinding met de jeugd kunt zoeken.

En er is ruimte om met andere cursisten in gesprek te gaan, zodat je ontdekt hoe andere kerken het aanpakken en waar zij tegenaan lopen. Voor mij was een belangrijk leerpunt dat je best veel kunt vragen van tieners, zolang je maar in verbinding blijft."

'Je kunt echt een plek zijn waar jongeren met hun verhaal terecht kunnen'

Bewustwording

Samen met de jeugdouderling zoekt Brigitte naar manieren om de jongeren te betrekken bij het diaconaat. De materialen van Kerk in Actie en de dienstenorganisatie helpen daarbij. "Ik lees de nieuwsbrief van de Protestantse Kerk en volg wat Kerk in Actie aan projecten heeft. Vorig jaar hebben we bijvoorbeeld meegedaan aan de Actie Vakantietas, waarbij je een tas met spullen maakt voor kinderen die niet op vakantie kunnen. Onze tieners waren daar heel enthousiast over. Je merkte dat ze zich meer realiseerden dat niet iedereen in ons land het goed heeft."

Challenges

In het jeugdwerk gebruikt Brigitte ook de spellen en challenges vanuit de Protestantse Kerk. "In 2024 draaide ik voor het eerst mee met Sirkelslag, dat we samen met andere jeugdgroepen doen. Dat liep heel goed, het mooie is dat jongeren uit verschillende gemeenten elkaar daardoor leren kennen. Het komende kerkelijk seizoen hoop ik dat we samen ook de KerstChallenge en de PaasChallenge kunnen doen, zodat je een soort rode draad door het jaar hebt."

Open zijn

Ook al is het soms best zoeken, Brigitte vindt het heel leuk om deze taak op te pakken. "Ik ken de meeste jongeren al vanaf baby, daardoor heb ik echt een band met hen. Ik vind het heel belangrijk dat ze aangehaakt blijven bij de kerk, juist ook in hun tienertijd. Het mooie is dat ze best wel open durven zijn naar mij. Gisteren had ik nog een gesprek met een puber van 16. Dan merk je dat je echt een plek kunt zijn waar jongeren met hun verhaal terecht kunnen."

3.1 Werken aan de basis

De basis van de kerk is de gemeenschap van Woord en tafel. Hier wordt het geloof gevierd en van hieruit gaan we de samenleving in. De basisdienstverlening van de dienstenorganisatie draagt bij aan de opbouw van deze gemeenschap en de professionals en vrijwilligers die er werken.

Jaarthema en jaarplanning

Om lokale gemeenten en kerkplekken een handvat te geven door het kerkelijk jaar heen, doet de dienstenorganisatie jaarlijks een suggestie voor een jaarthema. In 2023-2024 was dat 'Ga mee! Samen getuigen van geloof, hoop en liefde'. Er is ieder jaar een integraal pakket met materialen om aandacht te geven aan dit thema, aansluitend op de kernmomenten van het kerkelijk jaar. Voor kerkenraden is er een jaarplanning die in één oogopslag de belangrijke momenten in het kerkelijk jaar laat zien met het aanbod van de dienstenorganisatie daarbij. De kalender noemt bijvoorbeeld liturgische materialen, trainingen en webinars, maar ook financiële inleverdata.

Jongeren in beeld

De jeugdwerkmethoden van de Protestantse Kerk sluiten aan bij dit jaarthema. Het komt bijvoorbeeld terug in het spel Sirkelslag en in de KerstChallenge en de PaasChallenge. Op die manier versterken de verschillende jeugdactiviteiten elkaar. In 2024 werden de spellen meer dan tweeduizend keer aangevraagd. Om jeugdwerkers te helpen bij het kiezen van methoden die bij hun jeugdgroep passen, is in 2024 ook de keuzehulp Jeugdwerkmethoden ontwikkeld.

Kennis gebundeld

De afgelopen jaren is hard gewerkt om protestantsekerk.nl te ontwikkelen tot hét kennisplatform voor vrijwilligers en professionals in de kerk: één plek waar je makkelijk vindt wat je nodig hebt. Alle basistrainingen voor ambtsdragers zijn vernieuwd en te boeken via de website. Predikanten en kerkelijk werkers kunnen er ook terecht voor het brede aanbod van permanente educatie. Over allerlei thema's is toegankelijke informatie te vinden, zoals - sinds 2024 - een gebruiksvriendelijke versie van de kerkorde en de generale regelingen. Via stappenplannen kun je aan de slag met

concrete actiepunten. En in online proeverijen maak je kennis met bijvoorbeeld Kliederkerk of de Dorpskerkenbeweging. Het magazine *#protestant* sluit hierop aan met interviews, reportages, nieuws, achtergrondverhalen en praktische tips vanuit plaatselijke gemeenten.

protestantsekerk.nl is hét kennisplatform voor vrijwilligers en professionals in de kerk: één plek waar je vindt wat je nodig hebt

Vergaderstart

Sinds het najaar van 2024 is op protestantsekerk.nl een reeks inspirerende vergaderopeningen te vinden voor kerkenraden en andere commissies. De serie is ontstaan in samenwerking met de classis Utrecht, die bezig was met de theologie van Andrew Root. Het thema van de reeks - die doorloopt tot september 2025 - is 'Hoopvol kerk-zijn in een seculiere tijd'. Eind 2024 was de serie al door meer dan vijfduizend mensen bekeken. Vanaf september 2025 volgt een nieuwe reeks.

Petrus

Via de verschillende kanalen van *Petrus* - magazine, nieuwsbrief, social media, kalenders, tv-programma - delen we persoonlijke en herkenbare verhalen over geloof en kerk-zijn. Veel mensen geven aan dat ze zich door *Petrus* verbonden voelen met de Protestantse Kerk als vindplaats van geloof, hoop en liefde. Het magazine is door de jaren heen een gewaardeerde bron van inspiratie en informatie geworden.

Beroepingswerk

In 2024 heeft het mobiliteitsbureau veel gemeenten en predikanten ondersteund bij het beroepingswerk. Het tekort aan predikanten en kerkelijk werkers wordt steeds meer voelbaar. Gemeenten die een nieuwe predikant zoeken, krijgen minder reactie op advertenties. De vraag om advieslijsten - en ook herhaaladviezen - blijft onverminderd hoog. We houden actief contact met predikanten, beroepingscommissies en classes om de mobiliteit van werkers in de kerk te vergroten en nieuwe initiatieven te ontwikkelen.

Met het webinar 'Vacant, waar sta je?', de training voor beroepingscommissies en het vernieuwde online stappenplan voor beroepingswerk krijgen lokale gemeenten veel praktische tips. Voor proponenten is een themapagina ontwikkeld zodat ze goed voorbereid het beroepingswerk in kunnen gaan.

Mobiliteitspool

Door de huidige ontwikkelingen in de kerk is de vraag naar tijdelijke inzet van predikanten en kerkelijk werkers hoog. Gemeenten die vacant zijn, kloppen bij de mobiliteitspool aan voor een ambulant werker. We vinden steeds meer emeriti bereid om zich blijvend in te zetten. Opvallend is dat de vraag naar diaconaal werkers groeit, wat past bij de toename aan nieuwe 'proefplekken' (zoals diaconale presentieplekken). Ook zijn vanuit de mobiliteitspool in 2024 op allerlei plekken interim-predikanten aan het werk geweest. Zij helpen gemeenten bij veranderingsprocessen, fusies en crises. Om de samenwerking tussen gemeenten te versterken, zijn twee regio-interim-predikanten aan de slag gegaan in de classis Groningen-Drenthe en in de Kempen. Er is een groeiende interesse in deze vorm van begeleiding.

Praktisch geregeld

Bij het kerk-zijn horen ook veel praktische zaken, bijvoorbeeld ledenadministratie en financiën. Met verschillende programma's proberen we dat werk voor lokale gemeenten zo eenvoudig mogelijk te maken, zodat de werkdruk afneemt. Administratieve systemen zoals FRIS, LRP en extranet voor predikanten zijn na een update makkelijker in gebruik. Het op orde houden van extranet en de klanttevredenheid rond FRIS blijven aandachtspunten. Naar dat laatste doen we onderzoek om te kijken hoe gebruikers FRIS ervaren.

De inzet van onze specialisten voor juridische zaken helpt gemeenten die worstelen met complexe problematiek. Via de website proberen we juridische procedures rond bijvoorbeeld samenwerking of fusie inzichtelijk te maken.

Overstap naar Microsoft 365

In 2024 stapte de dienstenorganisatie over naar Microsoft 365. Sommige onderdelen blijven nog een tijdje onder Google Workspace functioneren, omdat een goede omschakeling technisch ingewikkelder is. Voor bijna iedereen was de overstap even wennen, maar veel gebruikers - zowel binnen als buiten de dienstenorganisatie - kunnen er inmiddels aardig goed mee uit de voeten. Er is wel behoefte aan aanvullende training, daar werken we nu aan. Binnen de classes merken we dat mensen tegen knelpunten aanlopen als het gaat om de nieuwe software. We hebben die geïnventariseerd en werken nu aan goede oplossingen en passende ondersteuning.

Finance & Control

Het beheer van geldstromen binnen de dienstenorganisatie en Kerk in Actie vraagt om grote zorgvuldigheid. Deze gelden zijn ons toevertrouwd door onder meer lokale gemeenten en donateurs. Het team Finance & Control heeft in 2024 hard gewerkt aan de meerjarenraming 2025 tot en met 2032. Deze raming is een belangrijk middel voor de directie en het leiderschapsteam: ze helpt om goede afwegingen te maken in de ontwikkeling van onze dienstverlening. Finance & Control werkte ook actief mee aan het ontwerpen van de nieuwe quotum- en Solidariteitskasregeling, naast de reguliere zaken zoals begroting, managementrapportages en jaarrekening.

◀ *De vraag naar diaconaal werkers groeit.*

Jong in de kerk

Jongeren gaan **in spelvorm** aan de slag met geloofsvragen

2.111x

Totaal van aanvragen in 2024

Sirkelslag

775

aanvragen

KerstChallenge

621

aanvragen

PaasChallenge

715

aanvragen

>> protestantsekerk.nl/jeugdwerk

Petrus

Petrus deelt **persoonlijke verhalen** over geloof en leven

190.975 abonnees van Petrus in 2024

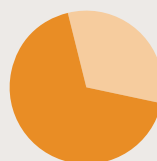
▲ 10% stijging ten opzichte van 2023

70.270 nieuwsbriefabonnees

▼ 3% daling ten opzichte van 2023

31x 'Petrus in het land' op tv

56.000 kijkers per uitzending

68%

van de gebruikers
beoordeelt de producten
en kanalen van Petrus
met een **8 of hoger**

14,4%

meer gebruikers
op de site

>> petrus.protestantsekerk.nl

Basistrainingen

Voor **alle ambten** is een basistraining beschikbaar

375 vrijwilligers volgden in 2024 een basistraining

Meest gevolgd

83x

diaken

77x

voorzitter
kerkenraad

68x

ouderling

>> protestantsekerk.nl/training

Mobiliteitspool

130 predikanten en kerkelijk werkers werden tijdelijk ingezet via de mobiliteitspool*

19x

interim-predikant

76x

ambulant predikant
en kerkelijk werker

20x

pionier en
diaconaal werker

13x

geestelijk
verzorgers

2x

jeugdwerker

* Weergegeven in het aantal contracten in 2024

Mobiliteitsbureau

Via het **mobiliteitsbureau** denken we mee met vacante gemeenten

295 advieslijsten

werden in 2024 aan vacante gemeenten gestuurd

25% van de beroepen

is op een predikant van de advieslijst

In **63** adviesgesprekken

kregen predikanten en proponenten loopbaanadvies

Het webinar 'Vacant, waar start je?' werd **6x** gegeven

De training 'Beroepingswerk' werd **29x** gegeven

Contactcentrum

Het **Contactcentrum** is er voor alle vragen van lokale gemeenten, vrijwilligers en professionals

18.060 vragen
werden in 2024 beantwoord

Top 3 van thema's

- Vragen over kerkenwerk
- Hulpvragen over LRP en FRIS
- Bestellingen van producten

Proeverijen

Gemeenten kunnen **online kennismaken** met allerlei initiatieven

Nieuw
Kerkelijk Peil

Kliederkerk

Dorpskerken

78

23

17

deelnemers

deelnemers

deelnemers

Jaarthema Protestantse Kerk

Thema 2024

'Ga mee!

Samen getuigen van geloof, hoop en liefde'

Thema 2025

'Als nieuw!

Leven in het licht van Gods koninkrijk'

+/- 370 Aantal **gemeenten** dat het jaarthema van de Protestantse Kerk overnam

1.663 Aantal **downloads** van het gespreksmateriaal voor het jaarthema 2024-2025

1.118 Aantal **downloads** van de bijbelquiz voor het jaarthema 2024-2025

Consolidatiekring

Voor de basis van ons kerk-zijn is de zogeheten consolidatiekring heel belangrijk. Dit is een kring van samenwerkingspartners die vanuit de formele zeggenschapsstructuur verbonden zijn aan de Protestantse Kerk. Ze dragen bij aan de basisdienstverlening en aan de kerk als geheel. Een korte kennismaking met drie partners uit deze kring met wie we extra intensief samenwerken.

De Beheercommissie Centrale Kas Predikantstraktementen (BCKP) voert de arbeidsvoorwaardenregeling van predikanten uit - en straks ook van kerkelijk werkers en pastores.

"Predikanten vallen niet onder het civiele arbeidsrecht", vertelt **Hans Runherd**, beleidsmedewerker bij de BCKP. "De kerk bepaalt zelf hoe je een predikant aanstelt, wat het traktement (het salaris) is en hoe bijvoorbeeld de sociale voorzieningen geregeld zijn. Voor de uitvoering van de arbeidsvoorwaarden-regeling is de BCKP in het leven geroepen. De commissie betaalt de traktementen, wachtgeld en vergoedingen uit, draagt premies af aan verzekeraars en zorgt voor de arbodienst. Met deze aanpak ontzorgen we lokale gemeenten. Die hoeven het wiel niet allemaal zelf uit te vinden, maar kunnen dit overlaten aan een professionele instantie. Ook voor de predikanten is dat fijn. Zij zijn verzekerd van hun rechten en weten dat ze het juiste traktement krijgen."

Eenheidsprijs

"De hoogte van een traktement hangt af van de ervaring van een predikant. De ene dominee is dus 'duurder' dan de andere. Je kunt je voorstellen dat dit voor een gemeente een drempel kan zijn

om een meer ervaren predikant te beroepen. Daarom werken we met een eenheidsprijs. Elke gemeente betaalt de BCKP een vast bedrag voor hun predikant: het gemiddelde van alle predikanten. Op die manier zijn de kosten nooit een belemmering om iemand aan te nemen. De uitgaven stijgen ook niet als iemand langer in dienst is, gemeenten weten altijd precies waar ze aan toe zijn. Zo draagt de BCKP bij aan een stabiele inzet van werkers in de kerk."

Nieuwe profielen

"Voor de BCKP was 2024 bijzonder omdat de generale synode de nieuwe beroepsprofielen van predikant, pastor en kerkelijk werker vaststelde. Tot nu toe vielen alleen de arbeidsvoorwaarden van predikanten onder het kerkelijk recht, maar dit gaat ook gelden voor pastores en kerkelijk werkers. We zijn druk bezig met de implementatie van het synodebesluit. Voor de lokale gemeenten betekent dit een verdere vereenvoudiging van hun personeelsadministratie."

'De BCKP draagt bij aan een stabiele inzet van werkers in de kerk'

BCKP in 2024

1.400 predikanten werkzaam in **1.350** gemeenten (of samenwerkingsverbanden) ontvingen in 2024 een traktement

Samen gaat het om **1.100 fte**

€ **116** miljoen

Totale uitgaven van de centrale kas predikantstraktementen

€ **83.500**

Gemiddeld **bruto traktement** per fulltime predikant per jaar

De Stichting Kerkelijk Geldbeheer (SKG) helpt lokale gemeenten met passende financiële producten en zet kerkelijk vermogen in voor de missie van de Protestantse Kerk.

"De SKG verbindt de kerkelijke wereld met de bancaire wereld", vertelt directeur **Jos de Kleuver** - zelf oud-bankier. "Alle protestantse gemeenten hebben financiële producten nodig, zoals rekeningen of leningen. Het is niet handig als ze dat allemaal zelf met een bank moeten regelen. Ze hebben behoefte aan producten die passen bij hun situatie. Daarom is ruim vijftig jaar geleden de SKG opgericht."

Goedkoper en eenvoudiger

"Gemeenten kunnen via ons een betaal- of spaar-rekening openen of bijvoorbeeld een lening krijgen. Wij kunnen al die producten toespitsen op de lokale gemeente, zodat de administratie eenvoudiger is. En we kunnen ze goedkoper leveren dan een gewone bank, omdat we minder overhead hebben en geen winst hoeven te maken. Onze specialisten zijn ook een sparringpartner voor kerkrentmeesters en diaconieën, we begrijpen wat zij nodig hebben."

Strategische thema's

"De SKG werkt intensief samen met de Protestantse Kerk aan strategische thema's. We investeren kerkgeld in bijvoorbeeld in aansprekende diaconale projecten. Ook geven we samen met de landelijke kerk invulling aan duurzaamheid: niet alleen aan het vergroenen van gebouwen, maar ook aan dienstverlening en projecten rond duurzaamheid. En we kijken samen hoe we het werkzaam vermogen van de kerk goed kunnen inzetten voor lokale gemeenten

▼ *De diaconale moestuin van de Gereformeerde Kerk Almkerk.*

en andere initiatieven. We hebben bijvoorbeeld een diaconaal deposito ontwikkeld waarmee diaconieën kunnen investeren in projecten van herkenbare partners zoals Leger des Heils en Tot Heil des Volks."

Zorgvuldig

"In het Nieuwe Testament is 'geld' soms een beladen woord. Wij proberen heel doelbewust vermogen en missie bij elkaar te brengen. Dat doen we heel zorgvuldig. Juist in deze woelige tijden volgen we de ontwikkelingen in de markt nauwgezet, zodat we kerkgeld goed kunnen beheren."

SKG in 2024

Voor lokale gemeenten/diaconieën beheerde SKG:

3.291	1.740	536	5.311
rekeningen- courant	spaar- rekeningen	leningen	spaar- contracten

SKG-adviseurs voerden **1.150 adviesgesprekken** met bijvoorbeeld kerkrentmeesters en diakenen

SKG investeert in sociale projecten van onder meer:

- Leger des Heils
- Tot Heil des Volks
- Het 8ste Werk

>> skggouda.nl

'We investeren kerkgeld in meer in diaconale projecten'

De Protestantse Kerk beheert samen met de Protestantse Stichting Hydepark Beheer (PSHB) het landgoed Hydepark. In 2024 is een belangrijk besluit genomen over dit landgoed.

"De Protestantse Kerk kocht het mooie landgoed Hydepark begin jaren vijftig", vertelt **Chris Schaapman**, als adviseur betrokken bij de ontwikkeling van het landgoed. "Het werd een plek voor christelijke vakanties en (na)scholing van professionals in de kerk. In de loop van de jaren verschoof de focus naar diaconale vakanties, voor mensen voor wie een vakantie niet snel binnen handbereik ligt. Het oude hoofdgebouw maakte zo'n tien jaar geleden plaats voor Nieuw Hydepark, een locatie met alle ruimte voor vakantieweken, scholingen en andere meetings."

Gezond beheer

"Omdat het landgoed verlies draait, is de afgelopen jaren grondig nagedacht over de toekomst. Past dit landgoed nog wel binnen de missie van de kerk - en zo ja: hoe geef je dat financieel gezond vorm? Er zijn drie scenario's opgesteld: verkoop, verkoop van de opstallen op erfpacht, of een duurzaam renderend beheer van het landgoed. In december 2024 heeft de kleine synode gekozen voor die laatste optie. Daarmee blijft Hydepark in beheer van de Protestantse Kerk en de PSHB."

Nieuwe initiatieven

"Er zijn veel goede redenen om zo'n mooi landgoed als kerk te willen behouden. Het draagt nu al bij aan de missie, met de vele diaconale activiteiten en de

ruimte voor opleiding, overleg en ontmoeting. Maar het landgoed biedt meer kansen. Het boerderij-complex bijvoorbeeld - het hart van het gebied - zou plek kunnen bieden aan een initiatief zoals een oecumenische leefgemeenschap. Een klooster 2.0 waar je het gebed levend houdt, gasten ontvangt en een (groente)tuin beheert die de natuurwaarden versterkt. En een deel van de Oranjerie zou bijvoorbeeld een museale functie kunnen krijgen, waarin het verhaal van de protestantse geschiedenis gedeeld wordt. Zo zijn er meer mooie opties. De komende tijd denken we samen na over deze en andere ideeën. Veel staat nog open, maar het is prachtig dat er een duurzame diaconale toekomst voor dit monumentale landgoed mogelijk is."

Hydepark in 2024

Ca. **50** hectare
Omvang van het huidige landgoed

9 rijksmonumenten
waaronder de Oranjerie, de boerderij, de tuinmanswoning en de portierswoning

3.210 gasten en vrijwilligers konden genieten van de diaconale vakantieweken door Het Vakantiebureau
Onderdeel van de Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk (PSDV), die samenwerkt met de Protestantse Kerk

231 één- of meerdaagse bijeenkomsten in het conferentiedeel van Nieuw Hydepark

▼ De Oranjerie
op Hydepark.

'Hydepark
biedt veel kansen
voor een diaconale
toekomst'

Werken aan toekomstbestendigheid

Portret

In de classis Gelderland Zuid & Oost is een classisteam samengesteld dat met plaatselijke gemeenten nadenkt hoe ze kerk kunnen zijn in de toekomst. In zo'n team werken classis en dienstenorganisatie nauw samen. "Samen met de gemeenten bekijken we wat er nodig is in hun situatie", zegt classispredikant Ada Rebel.

'Het is belangrijk dat de classis meedenkt over lichter kerk-zijn'

“Hoe kunnen we in de toekomst kerk zijn? Dat is echt een thema in mijn classis. Er zijn gelukkig gemeenten die voldoende bezetting in de kerkenraad hebben, maar in een groot aantal gemeenten is de bestuurskracht onvoldoende. Daardoor kunnen ze soms niet goed meer functioneren. Het is belangrijk dat we als classis meedenken hoe gemeenten lichter kerk kunnen zijn, back to basics. Dat doe ik in mijn reguliere bezoeken aan gemeenten, maar tegenwoordig ook met het classisteam. Daarin zitten - naast mij als classispredikant - een adviseur dienstverlening en een financieel beleidsadviseur.”

Gemeenten ondersteunen

Het classisteam, dat werkt onder verantwoordelijkheid van de classis en wordt ondersteund door de dienstenorganisatie, is een goede ontwikkeling, vindt Rebel.

“We werkten alle drie al in de classis, nu trekken we gezamenlijk op, ieder vanuit onze eigen verantwoordelijkheid. We ondersteunen elkaar, en samen ondersteunen we de gemeenten. Samen met de gemeenten bekijken we wat er nodig is in hun situatie. In het najaar organiseren we regioavonden waar we ons presenteren en waar ruimte is om samenwerking te bespreken, en de rol van het classisteam daarin.” Die rol is erop gericht om kerken te helpen doordenken hoe ze inhoudelijk, bestuurlijk en financieel verder kunnen, zodat ze toekomen aan hun roeping als gemeente van Christus: “Dat er ruimte is voor het gesprek over geloven, over navolging van Christus, over kerk-zijn in de context van onze tijd.”

‘In moeilijke tijden is het goed om naar hoopvolle plekken te kijken’

Elkaar aanvullen

Er zijn ook gemeenten die elkaar opzoeken om te kijken naar mogelijke samenwerking zonder betrokkenheid van de classis. Rebel: “Laatst was ik met de adviseur dienstverlening bij twee kerkenraden die al gezamenlijk diensten en activiteiten organiseren, en nu willen nadenken over een volgende stap. Fijn dat ze ons wisten te vinden. We hebben hun het advies gegeven om de tool ‘kerk in kaart’ toe te passen, een scan om met de kerkenraad je kerk goed in beeld te brengen. Beide kerkenraden vullen die apart in en komen daarna samen op een heidag om te kijken waar overeenkomsten en verschillen zijn, en waar ze elkaar kunnen aanvullen. Dat gaat verder dan alleen bestuurlijke samenwerking.”

Hoopvol realistisch

Rebel is realistisch als het gaat om de toekomst van de kerken in haar classis. “Sinds vorig jaar voer ik samen met de financieel beleidsadviseur vacaturegesprekken bij kerkenraden. Dan zitten we al vroeg aan tafel bij gemeenten en voeren met elkaar het gesprek over de toekomst.” Ze vindt het hoopgevend dat op een aantal plekken gemeenten elkaar weten te vinden. Dat er bereidheid is om samen na te denken over hoe het in de toekomst verder moet en elkaar te ondersteunen. “In moeilijke tijden is het goed om naar hoopvolle plekken te kijken.”

3.2 Werken aan toekomstbestendigheid

Op diverse plekken binnen de Protestantse Kerk staat het kerk-zijn onder druk. Kleine gemeenten hebben soms moeite om het hoofd boven water te houden. En in de breedte groeit het tekort aan vrijwilligers en professionals. Samen pakken we zulke uitdagingen op.

Inzet van classisteams

Sommige gemeenten hebben dringend ondersteuning nodig omdat hun voortbestaan op het spel staat. In 2024 zijn vier classes daarom gestart met passende dienstverlening. We werken met classisteams bestaande uit de classispredikant, een adviseur dienstverlening en een financieel beleidsadviseur, ondersteund door de dienstenorganisatie (zie het portret op de vorige pagina). Zij helpen gemeenten om in kaart te brengen - op het vlak van inhoud, bestuurskracht en financiën - waar ze staan. Van daaruit wordt een toekomstplan gemaakt. In 2025 wordt deze aanpak breder beschikbaar voor andere classes.

Predikantentekort

De komende jaren gaan veel predikanten met emeritaat. Er zijn maar weinig nieuwkomers. Daarmee loopt het aantal predikanten hard terug. In september is daarom de campagne 'Theologie, zinvol voor velen' gestart, die theologie positief in de schijnwerpers zet. Het is een samenwerking van Protestantse Kerk, CHE, Windesheim en PThU. De campagne heeft al 7 miljoen mensen bereikt en we zien een stijging in aanmeldingen bij theologieopleidingen. Op Roepingenzondag - in 2024 voor het eerst - is er aandacht voor het onderwerp roeping en het gebed om nieuwe predikanten en kerkelijk werkers.

Studiefonds

Om een theologiestudie laagdrempeliger te maken voor zij-instromers, is met ingang van 1 februari 2024 een studiefonds actief voor predikanten in spe. Zij-instromers kunnen hier subsidie aanvragen voor de studie. We richten ons hiermee op 'late roepingers' die niet meer in aanmerking komen voor reguliere studiefinanciering. De eerste respons was bemoedigend: na selectie hebben elf zij-instromers subsidie gekregen voor het studiejaar 2024-2025.

▲ *Er is een studiefonds in het leven geroepen voor 'late roepingers'.*

Voorkomen van uitval

Terwijl het aantal predikanten en kerkelijk werkers afneemt, neemt de werkdruk toe. Uitval ligt daarmee op de loer. We geven daarom extra aandacht aan preventie en begeleiding bij ziekte. In 2024 zijn bijvoorbeeld online stappenplannen ontwikkeld die zieke predikanten of kerkelijk werkers en hun kerkenraden helpen in dit proces. Zo'n plan geeft uitleg over het verzuimprotocol en helpt bij re-integratie.

In september is de campagne 'Theologie, zinvol voor velen' gestart, die de theologiestudie positief in de schijnwerpers zet

Loket voor kerkelijk werkers

Speciaal voor kerkelijk werkers opende begin 2024 een loket waar zowel zij als lokale gemeenten terecht kunnen met vragen. Gemeenten vragen bijvoorbeeld advies over de do's-and-don'ts bij de aanstelling van een kerkelijk werker. En kerkelijk werkers zelf hebben vragen over hun bevoegdheden en het preekconsent. Via het loket helpen we om de positie van deze werkers te verstevigen.

Studiefonds voor zij-instromers

Zij-instromers kunnen **subsidie** krijgen voor een theologiestudie

1 februari 2024
Startdatum

11 personen

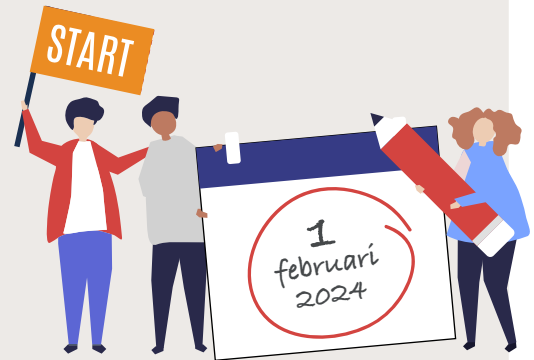
hebben in 2024 subsidie ontvangen

8 man ♂

3 vrouw ♀

De inschrijvers zijn tussen **26-53 jaar**

Alfa's en beta's

De opleidingsachtergrond van de inschrijvers is breed, van bewegingswetenschappen en psychologie tot bestuurskunde en natuurkunde

Loket Kerkelijk Werker

100+ Aantal **adviesvragen** van kerkelijk werkers en gemeenten in 2024

Roepingenzondag

Voortaan is elke **vierde zondag na Pasen** de Roepingenzondag

21 april 2024

Eerste Roepingenzondag

487x

Aantal downloads van materialen

*Op Roepingen-
zondag moedigen we
je aan om bij jezelf na te
gaan of jij je geroepen
weet om voorganger
te worden*

Werken aan toekomstgerichtheid

Portret

De Protestantse Gemeente Soesterberg wilde graag weten waar ze het beste op in kan zetten, op weg naar de toekomst. De analysetool Nieuw Kerkelijk Peil - een samenwerking van de dienstenorganisatie en de PThU - hielp om daarachter te komen. Het werd een waardevol proces.

'Dit proces heeft de gemeente meer bij elkaar gebracht'

◀ Voor Nieuw Kerkelijk Peil wordt de input van zo veel mogelijk gemeenteleden gevraagd.

Waar is nou echt behoefte aan als het gaat om gemeente-zijn, en hoe betrek je daar de gemeente goed bij? Nieuw Kerkelijk Peil leek het juiste instrument om daarachter te komen. De Protestantse Gemeente Soesterberg paste dit instrument toe. "We hebben er veel tijd en moeite in gestoken", zegt kerkenraadsvoorzitter Jaap van den Hoek. "We hebben er een speciale commissie voor in het leven geroepen. Het kost best wat geld, maar een deel daarvan kun je terugkrijgen via subsidie." De investering was de moeite waard. "We waren al langer aan het nadenken over wat echt belangrijk is. Financieel gezien wordt het minder, er is sprake van vergrijzing, maar onze gemeente heeft wel voldoende mensen met energie om wat te doen. We wilden graag weten waar we het beste op in kunnen zetten."

Vertaalslag

Gemeenteleden konden een enquête invullen om de kernkwaliteiten van de gemeente naar boven te halen. "Al met al zijn er zo'n tachtig formulieren ingevuld," vertelt Van den Hoek, "ongeveer 40 procent van het aantal actieve leden in de kerk. De uitslag gaf vooral veel gegevens. We vonden het nog best lastig om daar de juiste informatie uit te halen en te bedenken wat dat dan precies zegt." De uitkomst werd daarom omgezet in tien stellingen - een idee van gemeenteadviseur Bert Bakker, die met subsidie vanuit de Protestantse Kerk ingeschakeld werd. "Samen met Bert hebben we twee avonden lang de informatie op een rij gezet en besproken hoe we die naar de gemeente wilden brengen. Zonder hem was de vertaalslag lastig geworden."

'We hebben inmiddels eens per maand een gespreksgroep over een geloofsthema'

De uitslag

De tien stellingen werden op drie gemeenteavonden besproken. "Daar waren zo'n veertig mensen bij aanwezig. Door in groepjes te praten over zaken die ertoe doen, was dit een heel waardevol proces. Het heeft de gemeente dichter bij elkaar gebracht. Op de eerste avond hebben we de stellingen gepresenteerd en, na bespreking, de stellingen die eruit sprongen op een rij gezet. De volgende twee avonden hebben we deze verder ingevuld. Het was een goed proces omdat we de gemeente er echt bij konden betrekken en omdat de prioriteiten behoorlijk eenduidig bleken."

Verbinding

Meer verbinding en aandacht voor geloofsthema's bleken de kern van de uitkomst na de gemeenteavonden: het vuur aanwakken, het geloofsgesprek voeren, elkaar enthousiasmeren. Van den Hoek: "Nu hebben we bijvoorbeeld eens per maand een gespreksgroep over een geloofsthema, en we zijn bezig buurtnetwerken op te richten waar ook niet-frequente kerkgangers voor worden uitgenodigd en waar een actueel thema wordt besproken. En via WhatsAppgroepen worden spontaan initiatieven ontplooid. Voor het gemeente-zijn is deze enquête echt een impuls gebleken."

3.3 Werken aan toekomstgerichtheid

Veel lokale gemeenten en andere kerkplekken zoeken hoe ze betekenisvol kunnen zijn in een snel veranderende samenleving. Binnen de dienstverlening voor toekomstgerichtheid zoeken we samen met hen naar nieuwe wegen.

Nieuw Kerkelijk Peil

Het portret op de vorige pagina schetste het al: via de analysetool Nieuw Kerkelijk Peil kunnen lokale gemeenten een profiel van zichzelf (laten) maken op basis van negen kernkwaliteiten. Zo wordt duidelijk wat gemeenteleden het meest waarderen, wat hun talenten zijn, en waar ze prioriteit aan willen geven. Het webinar 'Nieuw Kerkelijk Peil' brengt overzichtelijk in beeld hoe dit proces eruitziet. Gemeenten die de analyse (nog) een te grote investering in tijd en geld vinden, kunnen ook zelf met hun toekomst aan de slag via het werkboek *Toekomstgericht kerk-zijn*. Dit werkboek sluit aan bij de aanpak van Nieuw Kerkelijk Peil.

Pioniersbeweging

Overall in Nederland vind je 'proefplekken': plekken waar pioniers op vernieuwende manieren vormgeven aan het kerk-zijn. Dat gaat van diaconale presentieplekken of kliederkerken tot monastieke plekken. Binnen de pioniersbeweging is veel kennis opgedaan over het opstarten van zulke plekken. Die kennis is gebundeld in twaalf online modules waarmee pioniersteams zelfstandig aan de slag kunnen. Pioniers ontmoeten elkaar ook op netwerkdagen. De beweging blijft groeien, onder meer door nieuwe partnerschappen.

Nascholing en werkbegeleiding

Predikanten en kerkelijk werkers hebben een sleutelrol in het toekomstgericht kerk-zijn. We steken dan ook veel tijd in de doorontwikkeling van goede nascholing, samen met de PThU, de CHE en Windesheim. In 2024 is het cursusaanbod aangescherpt, passend bij de behoefte van de doelgroep en de uitdagingen van kerk-zijn in deze tijd. Er zijn ook nieuwe cursussen ontwikkeld, waaronder een basiscursus 'Pastoraat en dementie'. De waardering voor de cursussen en trainingen is hoog. Met een gepersonaliseerde nieuwsbrief brengen we dit aanbod onder de aandacht. Voor het bespreken van een studieplan is een adviseur beschikbaar.

Verder is in 2024 een nieuwe training voor loopbaan-oriëntatie ontwikkeld. We stimuleren predikanten en kerkelijk werkers om minimaal eens per vijf jaar een begeleidingstraject te volgen om hun roeping levend te houden.

In 2024 is het cursusaanbod voor predikanten en kerkelijk werkers aangescherpt, passend bij de uitdagingen van deze tijd

Mentoraat

Startende predikanten en kerkelijk werkers krijgen begeleiding van een mentor. Zowel de mentoranten als de mentoren ervaren deze trajecten als heel waardevol. Voor de mentoren is een nieuwe training ontwikkeld die beter aansluit bij de ervaring die ze al hebben.

Solidariteitskas

Veel lokale gemeenten hebben mooie toekomstplannen, maar soms ontbreekt het geld daarvoor. In dat geval kunnen ze (onder criteria en voorwaarden) een subsidie aanvragen bij de Solidariteitskas. Ook dit jaar is deze mogelijkheid actief onder de aandacht gebracht. De aanvragen in de subsidie categorie 'toekomst lokale kerk' blijven onverminderd hoog. Het laat zien dat veel gemeenten actief (moeten) werken aan hun toekomst.

Nieuw Kerkelijk Peil

Via Nieuw Kerkelijk Peil krijg je een **helder profiel** van je eigen gemeente

4

gemeenten
zijn in 2024
gestart met het
proces van Nieuw
Kerkelijk Peil

107

deelnemers
schreven zich
in voor het
webinar 'Nieuw
Kerkelijk Peil'

516

aanvragen
van het
werkboek
*Toekomstgericht
gemeente-zijn*

>> protestantsekerk.nl/nieuw-kerkelijk-peil

Nascholing en werkbegeleiding

Predikanten maken actief gebruik van de **permanente educatie**

230 deelnemers

volgden in 2024 een korte cursus

102 deelnemers

deden mee aan een langer scholingstraject

50 predikanten

bespraken hun studieplan met de PE-adviseur,
om goede keuzes in het aanbod te maken

86%

beoordeelt de cursussen
met goed tot uitstekend

Nieuwe training 'Loopbaanoriëntatie'

Over thema's zoals:

- Hoe sta je in je werk?
- Loopbaan & levensfasen
- Roeping & motivatie
- Talenten & vaardigheden

>> protestantsekerk.nl/training

Pionieren

De lessen uit de **pioniersbeweging** zijn nu breed beschikbaar

12

online
leermodules
met 32 inhoudelijke
programma's

2

netwerkdagen
in 2024 met
in totaal 330
bezoekers

4

proefplekken
kregen een
nieuwe
subsidie

>> protestantsekerk.nl/proefplekken

Mentoraat

Via **mentoraat** reflecteren professionals op hun werk

40 predikanten en **28** kerkelijk werkers
werden in 2024 gekoppeld aan een mentor

9+

De meeste deelnemers beoordelen het
mentoraat met een hoog rapportcijfer

Solidariteitskas

Financiële
ondersteuning
van lokale
gemeenten

138

**Totaal subsidie-
toekenningen** aan
lokale gemeenten
in 2024

▼ 3% daling ten opzichte van 2023

€ 1.322.000

Totaal toegekend subsidiebedrag
(van alle subsidiecategorieën)

▲ 4,3% stijging ten opzichte van 2023

>> protestantsekerk.nl/solidariteitskas

Kerk-zijn tussen 18 miljoen Nederlanders

Portret

Chiara Bosgra werkt als docent Nederlands op een middelbare school. Nadat ze de kerk van haar jeugd had verlaten, vond ze houvast bij de online community Move, een initiatief van onder meer de Protestantse Kerk dat zich richt op jongvolwassenen van 18-30 jaar. "Bij Move ervaar je dat je niet de enige bent die ergens doorheen gaat."

*'Bij Move
vind ik verhalen
van mensen die ik
herken'*

"Ik ben opgegroeid in een evangelische gemeente die voor mij meer als sekte dan als kerk aanvoelde. Toen ik me daar op m'n 23e van losmaakte, wilde ik een tijdje niet veel met God te maken hebben. In die periode kwam ik Move op Instagram tegen. Het was de coronatijd, je zat veel alleen thuis. Via Move kon ik toch verbinding ervaren met anderen en een linkje houden met het geloof, dat vond ik heel tof. Ook al stond God toen meer op afstand, toch vond ik bij Move inspiratie en verhalen van mensen waarin ik me herkende. Net als bij Jona liet Hij me niet los."

Niet de enige

"Move is in de basis een Instagram-account waar je dagelijks posts vindt over dingen die met het geloof te maken hebben. In filmpjes vertellen mensen wat ze hebben meegemaakt en hoe ze God daarin hebben ervaren. Zo laat Move zien: je bent niet de enige die ergens doorheen gaat. Maar ze posten ook filmpjes van bekende mensen - artiesten, sporters - die naar Jezus verwijzen. En je krijgt tips voor offlineactiviteiten. Bijvoorbeeld over Alpha Students: ik kende dat helemaal niet, maar via Move kwam ik bij Alpha terecht toen ik qua geloof zoekende was."

Vrijwilliger

"Gaandeweg ben ik actiever betrokken geraakt bij Move. Ik werk nu als vrijwilliger mee aan verschillende activiteiten, net wat er nodig is. De verzending van onze Wake Me Ups bijvoorbeeld: dagelijkse korte overdenkingen via WhatsApp. Maar ook de liveactiviteiten die we op Opwekking doen, zoals de Silent Disco en de Wake Me Up in real life. Daardoor krijg ik ook een kijkje achter de schermen en zie ik hoe bevlogen mensen met Move bezig zijn."

'Voor mij komt Move niet in de plaats van een gewone kerk, het is meer en-en'

Onlinewereld

"Sinds begin dit jaar ben ik weer aangesloten bij een gemeente in Utrecht. Voor mij komt Move dan ook niet in de plaats van een gewone kerk. Ik zou jongeren altijd stimuleren om ook naar de kerk te gaan: daar vind je verdieping en ontmoeting. Voor mij is het meer 'en-en'. Ik denk wel dat kerken zich meer online zouden moeten profileren. Juist een platform zoals Move kan goed laten zien hoe je dat kunt aanpakken. Want we leven in een tijd waarin de onlinewereld een steeds grotere rol speelt."

3.4 Kerk-zijn tussen 18 miljoen Nederlanders

Veel Nederlanders zijn niet of nauwelijks verbonden met de kerk, maar zoeken wel houvast, verbinding en een groter verhaal. Binnen deze dienstverleningslijn ontwikkelen we initiatieven voor deze groepen, die meestal niet door de lokale gemeenten worden bereikt. Een plek - online of offline - om vragen te delen, troost en inspiratie te vinden, of even stil te staan.

Graceland

Het werk in deze dienstverleningslijn richt zich allereerst op jongere generaties (tot 45 jaar). In verschillende vormen bieden we een community waar ze terecht kunnen. Zoals Graceland, bedoeld voor jonge, zoekende gelovigen (25-45 jaar), maar ook aansprekend voor leden van lokale kerken. In 2024 kwamen er fors meer bezoekers naar het jaarlijkse festival. Er waren ook meer activiteiten door het jaar heen, zoals de Graceland Retreat en de PaasNacht. En online gingen twee nieuwe podcasts van start.

MOVE & Hoedan

Ruim 60.000 jonge christenen (18-30 jaar) - soms zonder vaste binding met de kerk - vinden elkaar bij de online community Move. In 2024 verdrievoudigde het bereik. Er is veel gedaan aan verdieping: de podcast 'Goed Beter Best' is uitgebreid en er is een dagelijkse overdenking via WhatsApp. Verder is het programma voor training van jonge christelijke leiders breder uitgerold.

Naast Move is er Hoedan, een online community met zo'n 40.000 deelnemers, gericht op 20+'ers zónder kerkelijk achtergrond. Ook hier groeide de betrokkenheid. Er zijn vijf offline-events gehouden.

Feestdagen

De feestdagen zijn bij uitstek momenten waarop mensen stilstaan bij levensthema's. Rond deze dagen organiseren we samen met partners verschillende activiteiten. Het meest in het oog springen de tv-uitzendingen van The Passion en The Passion Hemelvaart, die in 2024 samen bijna 4 miljoen keer bekeken werden. Rond deze uitzendingen is een verdiepend aanbod ontstaan met The Passion Test, Passion Talk en YouTube-video's. Kerken door het hele land organiseerden een Passion-kijkavond.

In Gods Naam

Ruim driehonderd lokale gemeenten waren betrokken bij de theatertour 'In Gods naam' met Bas Ragas. Bezoekers van binnen en buiten de kerk kregen in het reguliere theater verhalen van geloof, hoop en liefde te horen. In 2025 neemt een andere bekende Nederlander het stokje van Ragas over om opnieuw met kerken het Nederlandse theater aan te doen.

Categoriaal pastoraat

De Protestantse Kerk telt zo'n vijfhonderd geestelijk verzorgers. Zij mogen dicht bij mensen zijn in bijzondere levenssituaties waar de vraag naar zingeving urgent is: in het ziekenhuis of verpleeghuis, in de GGZ of in de zorg voor andersbegaafden, in het studentenleven, de gevangenis, de politie, op schepen, onder doven, op Schiphol of bij de brandweer. In de laatste sector is de pilot van een eerste brandweerpredikant zo enthousiast ontvangen dat er nu gekeken wordt naar uitbreiding.

Zincubator

Overall in de Protestantse Kerk werken mensen aan nieuwe manieren om geloof en samenleving te verbinden. Maar hoe zorg je dat zo'n initiatief écht impact heeft? Met het Zincubator-programma helpen we lokale gemeenten en andere initiatiefnemers om een idee te versterken en te ontdekken waarom iets wel of juist niet werkt. Vrijwel alle deelnemers passen na afloop nieuwe vaardigheden en inzichten toe. Het programma zélf is ook voortdurend in ontwikkeling. Op basis van ervaringen hebben we het in 2024 verder aangescherpt.

Graceland

Beweging voor zoekende gelovigen (25-45 jaar)

3.200

deelnemers bezochten het Graceland Festival in 2024

▲ +45% stijging

2x nieuwe podcast:

- 'Graceland op adem' - voor meditatie
- 'Grasland' - in gesprek met artiesten

>> graceland.nl

Hoedan

Community voor niet-kerkelijke 20+'ers

3.000.000

Bereik via social media in 2024

40.000+

Aantal actieve deelnemers

5 offline-events met **75** bezoekers

Categoriaal pastoraat

Geestelijk verzorgers zijn actief in allerlei sectoren van de samenleving

500 predikanten & kerkelijk werkers

zijn geestelijk verzorger

De grootste werkgebieden:

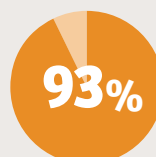
Zorg	Krijgsmacht	Studenten	Justitie
420	29	20	16

Zincubator

Programma voor het versterken van innovatieve ideeën

29 deelnemers uit **19** projecten

volgden in 2024 het Zincubator-programma

Vrijwel alle deelnemers passen na afloop nieuwe vaardigheden toe

>> protestantsekerk.nl/innovatie

MOVE

Community voor jonge christenen (18-35 jaar)

1.000.000

Bereik via social media in 2024, bijna een verdrievoudiging

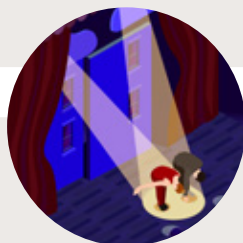
60.000+

Aantal actieve deelnemers

4.000+

Ontvangers van de dagelijkse app-overdenking

>> move.community

In Gods naam

Theatertour van Bas Ragas

300

gemeenten waren betrokken bij de tour

70

voorstellingen door het hele land

30.000

mensen bezochten de tour

the passion

Het paasverhaal in hedendaagse vorm

3.200.000 kijkers

naar The Passion in 2024

In de **top 5** van best bekeken tv-programma's

800.000 kijkers

naar The Passion Hemelvaart

200 lokale gemeenten organiseerden een kijkavond

100.000den kijkers

naar verdiepende YouTube-video's

>> protestantsekerk.nl/thepassion

Kerk in actie

Portret

De gezamenlijke zwo-commissie van de Hervormde Gemeente Kapelle en de Protestantse Gemeente Kapelle-Biezelinghe-Eversdijk ondersteunt actieland Colombia. Daarvoor organiseert ze verschillende acties om de gemeenten te informeren en geld op te halen. Kerk in Actie is daarbij behulpzaam, met onder meer materialen.

'Actieland Colombia leeft echt in de gemeente'

◀ Heel succesvol is de actie 'perenplukken' op het perceel van een fruitteiler en gemeentelid.

De zwo-commissie sluit aan bij het overkoepelend project dat de classis Delta, waar ze toe behoort, ondersteunt: Colombia, een land waar het verschil tussen arm en rijk extreem groot is en waar een vijftig jaar durende burgeroorlog heeft gewoed. Er worden drie projecten in het land gesteund. De zwo-commissie bedenkt verschillende acties om gemeenten te informeren over Colombia en geld voor de projecten in te zamelen.

Meerjarenproject

"Zo'n gezamenlijk doel vanuit de classis motiveert erg om ons in te zetten", geeft Heleen Kapteijn, lid van de zwo-commissie namens de Hervormde Gemeente Kapelle, aan. "Fijn is dat het een project voor meerdere jaren is, dat geeft structuur aan het werk van de zwo-commissie én het leeft daardoor meer in de gemeente. Het helpt ook dat we niet alles zelf hoeven te bedenken. We weten de weg naar de website van Kerk in Actie te vinden. We vragen materiaal aan bij acties, zoals flyers. En we worden frequent op de hoogte gehouden via onder meer nieuwsbrieven en filmpjes, dat stimuleert."

De samenwerking met Kerk in Actieconsulent Nic Rijnbende is fijn, zegt Frits Lunenburg, lid van de zwo-commissie namens de Protestantse Gemeente Kapelle-Biezelinghe-Eversdijk. "Hij is al een paar keer geweest om over Colombia te vertellen, zoals vorig najaar tijdens een maaltijd waarvan de opbrengst voor Colombia bestemd was."

'Het is fijn dat dit een project voor meerdere jaren is, dat geeft structuur én het leeft daardoor meer in de gemeente'

Perenplukken

Die maaltijd is een van de acties die de zwo-commissie bedenkt om geld op te halen. Heleen Kapteijn: "Heel succesvol is de actie 'perenplukken' op het perceel van een fruitteiler en gemeentelid. De opbrengst is grotendeels voor Colombia. Vorig jaar bracht het € 8.000,- op, geweldig! Dat doen we dus elk jaar weer. We hebben in het verleden ook wel taarten- en soepacties gedaan. En een nieuw lid in onze commissie staat te trappelen met leuke ideeën voor acties. Zij gaat ook mee met de Kerk in Actiereis naar Colombia. Daarna beleggen we een avond in de gemeente waarop ze over haar ervaringen kan vertellen."

Samen optrekken

De zwo-commissie is al meer dan vijftien jaar een samenwerkingsverband van de twee kerken. Frits Lunenburg: "We werken heel prettig samen. We hebben een to-dolijst voor het hele jaar, waar onder meer de paasgroetenactie, de perenplukactie en de oliebollenactie voor Colombia elk jaar op terugkomen." En de samenwerking gaat nog verder. "Zo trekken de jeugdclubs samen op, zijn er gezamenlijke diensten in de paascyclus en met Bid- en Dankdag. En ook de beide diaconieën doen veel samen."

3.5 Kerk in Actie

Kerk in Actie is onderdeel van de Protestantse Kerk. We helpen de kerk om in actie te komen en bij te dragen aan een toekomst waarin ieder mens telt. Daarvoor werken we samen met lokale gemeenten en diaconieën in Nederland en met kerken en organisaties wereldwijd.

Thema's

Kerk in Actie geeft haar werk vorm aan de hand van vier thema's: 'kerk en geloof', 'kinderen en jongeren', 'mensen op zoek naar een veilig bestaan' en 'ecologische gerechtigheid'. Deze thema's passen bij onze identiteit en sluiten nauw aan op wat in ons werkveld het meeste nodig is. In 2024 is het eerdere thema 'duurzaamheid' hernoemd naar 'ecologische gerechtigheid', omdat we duidelijk willen maken dat dit thema gericht is op klimaat en ecologie. Binnen het thema willen we bevorderen dat recht gedaan wordt aan mensen en het geheel van de schepping.

Regio's

We werken in meer dan dertig landen in vier regio's: Azië, Afrika, Latijns-Amerika en de gecombineerde regio Europa, het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Door ons brede netwerk zitten we in de haarvaten van de samenleving en kunnen we echt bijdragen. In elke regio krijgen alle vier thema's aandacht, maar afhankelijk van de problematiek ligt de focus soms meer op het ene of het andere thema. Kerk in Actie werkt ook in Nederland. Hier zetten we vanaf 2024 explicieter in op vier urgente onderwerpen: armoede, vluchtelingen, sociale cohesie en duurzaamheid.

Betekenisvol

Dankzij de steun van lokale gemeenten en donateurs konden we ook in 2024 veel betekenisvolle projecten ondersteunen. In Pakistan bijvoorbeeld, waar ons programma Shared Futures bijdraagt aan vrede tussen religieuze groepen. In Kenia, waar onze partnerorganisatie boeren helpt met nieuwe, klimaatadaptieve landbouwmethodes. In Guatemala, waar we traumaverwerking bieden aan slachtoffers van seksueel geweld. En in het Midden-Oosten, waar we via de Giro555-actie noodhulp konden geven aan oorlogsslachtoffers.

Regio- en landenplannen

2024 was ook het jaar dat we regio- en landenplannen maakten voor 2025-2027. In die plannen staan onze activiteiten en budgetten per land en regio. Het was een uitdagend proces: de afgelopen tijd zette Kerk in Actie namelijk 10% extra budget in voor projecten, in de komende periode gebeurt dit niet om de reserves op peil te houden. We moesten dan ook scherper kijken welke projecten wel en niet pasten binnen onze plannen.

In het Midden-Oosten konden we via de Giro555-actie noodhulp geven aan oorlogsslachtoffers

Actielanden

Via zeven actielanden maken we ons werk heel tastbaar voor lokale gemeenten. Zij kunnen aangeven voor welk actieland ze zich graag inzetten. Dan krijgen ze een basispakket met informatie. In 2024 zijn de materialen voor alle zeven landen gereedgekomen. Diaconieën krijgen ook steun van onze consultants. Zij geven advies bij het vormgeven van het diaconaat.

▲ In Nederland werkt Kerk in Actie samen met lokale gemeenten en diaconieën.

€ 19,8 miljoen

Bestedingen wereldwijd

kerk
in actie

Wereld- diaconaat	Binnenlands diaconaat	Noodhulp	Zending
€ 7,8 miljoen	€ 0,9 miljoen	€ 6,2 miljoen	€ 4,9 miljoen

Campagne 'Samen tegen Armoede'

In Nederland groeide de armoedecampagne in 2024 opnieuw

	2023	2024
Kerken met locatie SchuldHulpMaatje	12	21

11.319 mensen kregen hulp van een maatje

	2023	2024
Kerken met inleverpunt Voedselbank	45	75

>> kerkinactie.nl/samentegenarmoede

Huis-aan-huiscollecte 2024

Voor kinderen in Oekraïne

Ruim **7.000** collectanten

▲ 8% stijging ten opzichte van 2023

€ **720.000** opbrengst

▲ 12% stijging ten opzichte van 2023

Onze thema's

Kerk en
geloof

Kinderen en
jongeren

Mensen op zoek
naar een veilig
bestaan

Ecologische
gerechtigheid

4x casus wereldwijd in 2024

India

Thema:
kinderen en
jongeren

75
dorpen
vrij van
kinderarbeid

Kenia

Thema:
ecologische
gerechtigheid

200
boeren
getraind in nieuwe
landbouwmethode

Colombia

Thema:
kerk en
geloof

100
kerkleden
getraind in lokaal
vredesoverleg

Libanon

Thema:
mensen op zoek naar
een veilig bestaan

1.000den
ontheemden en
oorlogsslachtoffers
krijgen noodhulp

7x actieland

Kerk in Actie zet **zeven** landen in de schijnwerpers

Moldavië: Kerk in het armste land van Europa

Bangladesh: Kerk in de minderheid

Colombia: Kerk in een land met geweld en grote ongelijkheid

Ghana: Kerk in een land met grote tegenstellingen tussen noord en zuid

Rwanda: Kerk in een omgeving van trauma en verzoening

Libanon: Kerk te midden van vluchtelingen en uitzichtloosheid

Indonesië: Kerk die interreligieus bouwt aan vrede en duurzaamheid

>> kerkinactie.nl/actielanden

4. Wat we doen in 2025

In 2025 werkt de dienstenorganisatie verder aan het versterken van de dienstverlening. We ondersteunen lokale gemeenten met handige basistools. Kerken die zich in hun voortbestaan bedreigd zien, begeleiden we intensief. En we lopen samen op met kerken die nieuw elan zoeken.

Plannen voor de dienstverlening

Versterken van de basisdienstverlening

De basisdienstverlening ondersteunt lokale gemeenten in de kern van hun kerk-zijn. Bijvoorbeeld met materialen voor het kerkelijk jaar. Met passende trainingen voor ambts- en taakdragers. En met handige instrumenten om de administratieve last te verlichten. In 2025 werken we onder andere aan:

- Doorontwikkeling van protestantsekerk.nl als kennisplatform voor ambts- en taakdragers.
- Extra aandacht voor werving van kerkelijk werkers, diaconaal werkers en jeugdwerkers.
- Dienstverlening voor het op orde brengen en houden van archieven.
- Op orde krijgen en beter toegankelijk maken van gegevens (bijvoorbeeld via de e-jaargids).

In 2025 werken we aan de doorontwikkeling van het concept 'proefplekken'

Versterken van de dienstverlening rond toekomstbestendigheid

Classes, GCBB, CCBB's en dienstenorganisatie ontwikkelen samen dienstverlening om lokale gemeenten te helpen die het water aan de lippen staat. In 2025 werken we onder andere aan:

- Uitrol van de pilootaanpak in vier nieuwe classes.
- Versterken van de rol van financieel beleidsadviseurs binnen de classes.
- Slimme inzet van regionale kerkelijke bureaus om de administratieve last te verminderen.

Versterken van dienstverlening rond toekomstgerichtheid

Veel lokale gemeenten en andere kerkplekken willen op weg naar de toekomst, maar zoeken hoe ze daar richting aan kunnen geven. We helpen hen om hun ambitie concreet te maken.

In 2025 werken we onder andere aan:

- Ontwikkelen van aanvullende producten bij Nieuw Kerkelijk Peil.
- Doorontwikkeling van het concept 'proefplekken'.
- Onderzoek naar toekomstgericht kerk-zijn.

Kerk-zijn tussen 18 miljoen Nederlanders

De kerk is er niet alleen voor haar leden, maar juist ook voor de miljoenen Nederlanders die niet- of randkerkelijk zijn. In 2025 werken we onder andere aan:

- Een vernieuwende vorm van projectfinanciering voor studentenpastoraat.
- Versterken van bestaande en nieuwe leefgemeenschappen en monastieke initiatieven.
- Nieuwe communicatie- en contentvormen voor jonge generaties.

Plannen voor de manier van werken

De organisatie goed op orde

Het is een behoorlijke uitdaging om onze organisatie verder op orde te brengen. Op verschillende plekken gaan ervaren medewerkers met pensioen. Vacatures zijn moeilijk in te vullen, wat zorgt voor werkdruk. Daarom werken we in 2025 onder andere aan:

- Een gezamenlijk gedragen ontwikkelprogramma voor onze organisatie.
- Doorontwikkeling van het personeelsbeleid, met aandacht voor duurzame inzetbaarheid.
- Steviger beleid rond werving en selectie.
- Verder aanscherpen van werkprocessen.

Bouwen aan een duurzame organisatie

'Duurzaam' is een van de kernwaarden van de dienstenorganisatie. We zetten in op een duurzame omgang met mensen, middelen en de aarde. In 2025 werken we aan het volgende:

- Oplevering van het plan van aanpak om in 2030 klimaatneutraal te zijn.
- Gespreksmaterialen en andere tools voor lokale gemeenten over 'ecologische gerechtigheid'.
- Herinrichting van het gebouw, gericht op een gezonde en efficiënte werkomgeving.

5. Organisatie

Geloofwaardig en integer, zo willen we bekendstaan als organisatie. Dit hoofdstuk vertelt wat we doen om zorgvuldig met mensen en middelen om te gaan. Van personeelsbeleid en risicobeheer tot duurzaamheid en goed bestuur.

5.1 Personeel

Medewerkers en vrijwilligers 'maken' de dienstenorganisatie. We geven graag ruimte aan hun talenten en we zorgen dat ze hun werk goed kunnen doen. Er is veel aandacht voor een prettige werkcultuur en goede arbeidsvoorwaarden.

wervingsproces, zoals het opstellen van vacatures en functieprofielen. We proberen daarin zo veel mogelijk te standaardiseren: colleges kunnen bijvoorbeeld een bestaand format gebruiken bij de werving van nieuwe leden. Ook de classes kunnen hier - voor een aantal basiszaken - gebruik van maken.

Vrijwilligers

Betrokken vrijwilligers zijn enorm belangrijk voor de dienstenorganisatie. In 2024 waren gemiddeld 22 vrijwilligers actief binnen de organisatie, verdeeld over verschillende teams. Velen van hen werken al meerdere jaren wekelijks een afgesproken aantal uren. Ze doen hun werk op basis van een vrijwilligersovereenkomst. Er zijn ook vrijwilligers die zitting hebben in werkgroepen (bijvoorbeeld rond de ambtsvisie) en van daaruit structurele taken uitvoeren. En er zijn tientallen mensen die een ad-hocbijdrage leveren, bijvoorbeeld bij evenementen.

Vrijwilligersbeleid

In 2024 is het vrijwilligersbeleid opnieuw vormgegeven. Het oude beleid verdiende een update zodat onze vrijwilligers beter ondersteund kunnen worden. Een belangrijke stap is de ondersteuning van generale colleges en commissies bij het werven van leden. We delen ons netwerk en helpen bij het

Medewerkers

De dienstenorganisatie had in 2024 230,5 medewerkers in dienst (zie kader, in fte). Ons personeelsbestand bestaat uit een basisformatie en een formatie bijzondere aanstellingen. Onder de basisformatie vallen alle medewerkers die in en vanuit de dienstenorganisatie werken. De formatie bijzondere aanstellingen noemen we ook wel de 'mobiliteitspool'. In deze pool zitten ambulante predikanten en kerkelijk werkers die tijdelijk ingezet kunnen worden in een gemeente.

Gewenste cultuur

In samenwerking met de ondernemingsraad, HR en leidinggevenden hebben we nagedacht hoe de organisatiecultuur zich positief kan ontwikkelen. Er is een ontwikkelplan gemaakt dat doorwerkt in alle geledingen van de organisatie. Daarin staan zaken zoals leiderschap, teamontwikkeling en het geven van feedback centraal.

Totale personeelsformatie (in fte's)

	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023	Rekening 2022	Rekening 2021
Basisformatie dienstenorganisatie	184,8	220,4	199,3	197,8	195,1
Formatie bijzondere aanstellingen	45,8	67,7	64,3	57,5	57,5
Totale personeelsformatie	230,5	288,2	263,6	255,3	252,6

In de tabel staat de totale formatie, gesplitst in een basisformatie van de dienstenorganisatie en een formatie vanwege bijzondere aanstellingen.

New Heroes

Eind 2023 is het leerplatform New Heroes geïntroduceerd. Een groot deel van de medewerkers heeft hier inmiddels gebruik van gemaakt. De top 3 van gevolgde cursussen in 2024 was (1) E-mailbeheer in je inbox, (2) Consistentie in je Powerpoint-presentatie en (3) Beïnvloeden: meebewegen en tegenbewegen.

We hebben een ontwikkelplan gemaakt waarin zaken zoals leiderschap, teamontwikkeling en feedback centraal staan

Arbeidsvoorwaarden

Ook in 2024 heeft het georganiseerd overleg medewerkers gekeken naar de arbeidsvoorwaarden-regeling voor kerkelijk medewerkers. Het doel is om de voorwaarden verder te moderniseren. Er zijn diverse regelingen aangepast en gemoderniseerd, zoals de fietsregeling, de studieregeling en de verlofregeling.

Verdere digitalisering

Als organisatie blijven we continu bezig met het automatiseren van werkprocessen. HR heeft in 2024 weer nieuwe workflows ingericht via Insite. Contracten en brieven worden steeds meer digitaal ondertekend. Daarnaast is een nieuw sociaal dashboard ingericht dat het makkelijker maakt om managementinformatie op te halen.

Krappe arbeidsmarkt

Het blijft een uitdaging om vacatures te vervullen, vooral op het gebied van IT en financiën. Mede daarom heeft de arbeidsmarktcampagne 'Je komt als geroepen' in 2024 een vervolg gekregen. Met de campagne wil de Protestantse Kerk laten zien dat ze niet alleen een vindplaats van geloof, hoop en liefde is, maar ook een plek waar je als professional of vrijwilliger aan het werk kunt. Het heeft veel nieuwe reacties opgeleverd van belangstellenden die benaderd willen en kunnen worden bij vacatures. Er zijn ook extraportages gemaakt met input van medewerkers die in 2024 onze organisatie hebben verlaten. Die worden intern besproken zodat we hier leerpunten uit kunnen halen.

Huisvesting

Eind 2024 zijn de plannen voor de herinrichting van de werkplekken goedgekeurd door het directieteam en ter instemming voorgelegd aan de ondernemingsraad. De huidige werkplekken zijn verouderd, ze voldoen niet langer aan een situatie waarin mensen regelmatig thuiswerken en meer behoefte hebben aan hybride vormen van vergaderen. In 2025 worden ze gerenoveerd.

We zien ook dat er meer werkplekken zijn dan het aantal mensen dat op kantoor werkt. Dit vraagt om aanpassingen en biedt mogelijkheden voor verhuur aan externe partijen. Op dit moment heeft het gebouw al meer dan 30 huurders.

Formatie

Basisformatie dienstenorganisatie

Voor de basisformatie geldt dat de gemiddelde bezetting in 2024 in totaal 35,6 fte lager is dan de begrote en vastgestelde formatie:

Basisformatie dienstenorganisatie (in fte's)	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023	Rekening 2022	Rekening 2021
Directie en secretariaat	3,9	3,9	3,9	3,9	3,9
Transitie	1,0	0,0	1,7	2,9	7,5
Subtotaal:	4,9	3,9	5,6	6,8	11,4
Begeleiding & Ontwikkeling:					
Algemeen	3,1	3,0	2,0	2,8	1,5
Vitale roeping	5,9	8,2	8,8	8,5	6,2
Lokaal kerk-zijn	16,4	21,0	18,4	18,6	15,8
Begeleiding & Training	7,7	11,8	8,0	8,7	11,6
Bovenlokaal kerk-zijn	4,5	5,9	4,8	4,3	4,0
Kerk in Actie	25,1	26,5	25,6	23,1	23,1
Communicatie & Events	14,8	18,3	17,2	16,4	17,4
Fondsenwerving	18,1	18,8	16,2	14,0	13,0
Innovatie	0,0	0,0	0,0	1,2	1,9
Subtotaal:	95,6	113,5	101,0	97,6	94,4
Ondersteuning & Beheer:					
Algemeen	2,5	4,4	3,5	3,5	3,0
HR & Traktementen	8,3	8,4	8,3	8,0	6,8
Finance & Control	7,4	12,3	10,4	12,1	12,4
Informatiemanagement & Automatisering	7,6	10,3	7,8	5,9	4,2
Facilitaire zaken	12,1	14,0	11,9	13,5	12,3
Institutionele ondersteuning	38,2	42,4	38,7	38,6	38,3
Contactcentrum	8,4	11,3	12,2	12,0	12,5
Subtotaal:	84,4	103,1	92,8	93,4	89,3
Basisformatie dienstenorganisatie	184,8	220,4	199,3	197,8	195,1

Formatie 'bijzondere aanstellingen'

De formatie 'bijzondere aanstellingen' bestaat uit de bijzondere en/of tijdelijke aanstellingen die door de plaatselijke gemeenten worden gefinancierd of die tijdelijk uit specifieke middelen worden betaald. Het gaat hier voornamelijk om medewerkers van de mobiliteitspool en het categoriaal pastoraat. Omdat de rechtspositionele verplichtingen worden aangegaan door de dienstenorganisatie, maken we deze aanstellingen afzonderlijk inzichtelijk.

Analyse personeelskosten en feitelijke bezetting

Voor de analyse van de personeelskosten worden prijs- en hoeveelheidsverschillen inzichtelijk gemaakt. Daarbij wordt de feitelijke realisatie van de gemiddelde personeelskosten per fte vergeleken

met de begroting 2024 en de realisatie 2023. Dit wordt tot uitdrukking gebracht in een prijs- en hoeveelheidsverschil.

Vergelijking met de begroting 2024

Basisformatie: Bij de dienstenorganisatie was over 2024 sprake van een onderbezetting van gemiddeld 35,6 fte, ofwel gemiddeld 16% vacatures. Uit de realisatie van voorgaande jaren ten opzichte van de initiële begrotingen blijkt dat dit al enige jaren zo is. Het tekort op de arbeidsmarkt gaat ook aan de dienstenorganisatie niet voorbij. Beide clusters hadden hiermee te maken, zowel in de laag van leidinggevenden als van medewerkers. Om de continuïteit van de dienstverlening te borgen, hebben we waar mogelijk gebruikgemaakt

Formatie bijzondere aanstellingen (in fte's)	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023	Rekening 2022	Rekening 2021
Interim-predikanten	7,9	10,0	9,6	9,0	8,4
Beginnende predikanten	5,7	4,9	2,4	5,9	7,2
Ambulant predikanten	8,9	32,3	32,5	29,3	23,5
Categoriale pastores	9,8	9,9	8,8	9,2	8,5
Pioniers/missionair werkers	4,8	3,9	2,9	1,9	2,6
Kerkelijk werkers	5,3	2,3	5,7	1,8	3,1
Overige	3,3	4,5	2,4	0,4	0
Totaal formatie bijzondere aanstellingen	45,8	67,7	64,3	57,5	53,3

Personeelskosten per fte (in fte's)	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023	Rekening 2022	Rekening 2021
Personeelskosten (x € 1.000)	21.165	26.594	21.865	20.516	19.164
Bezetting in fte	230,5	288,2	263,6	255,2	248,4
Personeelskosten per fte (x €)	91.819	92.289	82.949	80.386	77.153
% t.o.v. de begroting 2024	-0,5%				
% t.o.v. van de rekening voorgaand jaar	10,7%	11,3%	3,2%	4,2%	

van externe inhuur. Tegelijkertijd is vol ingezet op werving en selectie, mede om de (groei)ambitie voor de vorming van classisteams te realiseren. Dit neemt niet weg dat het tekort in 2024 verder is opgelopen. Als gevolg hiervan stond de kwaliteit van de dienstverlening op onderdelen onder druk en is de werkdruk stevig opgelopen. We zijn dankbaar voor de veerkracht bij medewerkers, het ziekteverzuim is stabiel gebleven. Ten opzichte van de begroting 2024 was binnen de dienstenorganisatie sprake van € 3,4 miljoen lagere personeelslasten. Dit kan voor € 3,3 miljoen verklaard worden door de vacatureruimte. Hiertegenover staan uitgaven voor externe inhuur in 2024 van eveneens € 3,0 miljoen. Dit is onder de overige personeelslasten verantwoord.

Bijzondere aanstellingen: De totale bezetting van de mobiliteitspool en het categoriaal pastoraat was over 2024 gemiddeld 21,9 fte lager dan de vastgestelde formatie, waarbij we vooral een daling zien in de groep van ambulant predikanten.

Vergelijking met de jaarrekening 2023

Basisformatie: Ten opzichte van de realisatie 2023 namen de personeelskosten in 2024 toe met € 400k. Dit kan onderverdeeld worden

in een prijsverschil van +€ 1,6 miljoen en een hoeveelheidsverschil van -€ 1,2 miljoen.

De stijging van de personeelskosten is grotendeels het gevolg van de loonontwikkeling zoals overeengekomen in het georganiseerd overleg medewerkers (GOM). Deze is afgeleid van de loonontwikkeling bij de rijksambtenaren. Per 1 juli 2024 zijn de salarissen met 8,5% verhoogd. Per 1 juli zijn de schaalbedragen verhoogd met € 50 op voltijdsbasis (dit komt neer op een gemiddelde verhoging van 1,1%). Deze salarisverhoging komt boven op de 1,5% verhoging per 1 januari 2024 die al eerder is afgesproken. In mei 2024 hebben de werknemers een eenmalige uitkering van € 1.200 ontvangen en in november 2024 een uitkering van € 800 op voltijdsbasis. Het hoeveelheidsverschil is het directe gevolg van het oplopende vacaturetekort, waarbij de feitelijke bezetting ten opzichte van 2023 is afgenomen met 14,5 fte.

Bijzondere aanstellingen: Ten opzichte van de realisatie 2023 namen de personeelskosten in 2024 af met € 1,1 miljoen. Dit kan onderverdeeld worden in een prijsverschil van +€ 400k als gevolg van de CAO-effecten en een hoeveelheidsverschil van -€ 1,5 miljoen door afname van de bezetting ten opzichte van 2023 met 18,5 fte.

5.2 Risicobeheer

Ons werk kan in het gedrang komen door onverwachte gebeurtenissen. Om dit zo veel mogelijk te voorkomen, maken we op voorhand een inschatting van de risico's die we lopen, hoe groot de kans op die risico's is, en wat de impact is. Als het nodig is, nemen we maatregelen om schade te vermijden.

Strategische risico's

Om de strategische risico's voor de dienstenorganisatie in beeld te krijgen, wordt eenmaal per jaar een risicoworkshop gehouden met bestuur, directie en leidinggevenden. Tijdens deze workshop wordt een risicoanalyse uitgevoerd - ook waar het gaat om het werk van Kerk in Actie. De analyse was gericht op de drie algemene doelen uit het jaarplan 2024 van de dienstenorganisatie:

1. We zijn een aantrekkelijke, inspirerende en veilige omgeving voor medewerkers.
2. We maken met een gezamenlijk gedragen koers het verschil richting onze doelgroepen.
3. We zijn financieel toekomstbestendig.

Per doelstelling hebben we nagedacht welke gebeurtenissen het bereiken van dit doel in de weg kunnen staan. Daarna is een inschatting gemaakt van de kans dat die gebeurtenis optreedt én de impact die de gebeurtenis heeft op het niet realiseren van de doelstelling. In het kader van risicobereidheid hebben we alleen gebeurtenissen met een hoge '*kans x impact*'-score uitgewerkt in beheersmaatregelen.

Beheersmaatregelen

In 2024 hebben we de gebeurtenissen gemonitord en waar nodig maatregelen genomen.

We noemen de belangrijkste maatregelen per doelstelling:

1a. We zijn een aantrekkelijke en inspirerende omgeving

Er zijn wekelijks goedbezochte meditatieve vieringen in de kapel. We organiseren events zoals een startdag voor medewerkers, een nieuwjaarsontbijt, themalunches en Meet&Greets, waar we elkaar ontmoeten, geïnspireerd worden en bijpraten over ontwikkelingen in de organisatie. Ook zijn de interne communicatiemiddelen verder doorontwikkeld. De arbeidsvoorwaardenregeling is verbeterd en het nieuwe opleidingsbeleid is goedgekeurd.

1b. We zijn een veilige omgeving

De directie heeft gesprekken gevoerd met de vertrouwenspersonen. Dat heeft geleid tot een planmatige aanpak. Elke teamleider heeft de opdracht om in zijn of haar team het gesprek te voeren over taken, rollen en verantwoordelijkheden. Psychologische veiligheid staat ook op de agenda tijdens overleggen tussen HR en de ondernemingsraad.

2. We maken het verschil richting onze doelgroepen

Programmaleiders sluiten regelmatig aan bij de Visiegroep, zodat de visie rond toekomstgericht kerk-zijn meegenomen wordt bij de ontwikkeling van de dienstverlening. We werken aan de aanscherping van onze dienstverlening. Die geven we voortaan vorm langs drie lijnen: basis-, toekomstbestendige en toekomstgerichte dienstverlening.

3. We zijn financieel toekomstbestendig

We hebben in 2024 verder gewerkt aan de herziening van de quotumregeling. Op basis van besluitvorming hierover door de kleine synode stellen we, conform de planning- en controlcyclus, de meerjarenbegroting op. De treasuryfunctie is verder geoptimaliseerd met als effect een verbetering van ons liquiditeitenbeheer en meer rendementen uit een optimaal cashmanagement.

Financiële risico's

We beschrijven hier de financiële risico's en de maatregelen die we nemen:

- Het **renterisico** wordt beperkt door beperking van de liquiditeiten in overeenstemming met de liquiditeitsprognose en het verwerken van de renteverwachtingen.
- Het **valutarisico** wordt beperkt door gelden zo veel mogelijk te beheren in euro's en eurogenoteerde fondsen.
- Het **beleggingsrisico** wordt beheerst door een evenwichtige balans tussen verschillende asset classes en door zo veel mogelijk gebruik te maken van externe vermogensbeheerders.
- Het **liquiditeitsrisico** wordt beheerst door te werken met een actuele maandelijkse liquiditeitsprognose en waar noodzakelijk gebruik te maken van beperkt rekening-courantkrediet.
- Het **kredietrisico** wordt beheerst door zo veel mogelijk gebruik te maken van eigen lopende middelen en maar beperkt en tijdelijk van rekening-courantkrediet.
- Het **reputatierisico** wordt beheerst door het volgen van een duurzaam en maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid.

Frauderisico

Het frauderisico is onderdeel van onze risicoanalyse. Fraudeprotocollen en (controle)procedures bestonden natuurlijk al langer. We richten ons op drie pijlers:

- Het voorkomen van fraude.
- Het (tijdig) signaleren van fraude.
- Het nemen van maatregelen om herhaling te voorkomen.

Vanuit deze drie pijlers toetsen we jaarlijks onze procedures. Dit doen we mede naar aanleiding van bekende fraudegevallen.

In 2024 zijn 2 meldingen binnengekomen van een integriteitsschending door (medewerkers van) een partnerorganisatie van Kerk in Actie. Deze meldingen zijn onderzocht. Daaruit is gebleken dat bij de eerste melding geen schending heeft plaatsgevonden. Er is gehandeld binnen de voorwaarden van het opgestelde contract. De tweede melding is nog in onderzoek. Er zal een onafhankelijke forensische audit worden uitgevoerd.

In het jaarverslag van 2023 schreven we dat een onafhankelijk onderzoek gaande was naar aanleiding van een mogelijke schending bij een van de partnerorganisaties van Kerk in Actie. In 2024 is dit onderzoek afgerond. Helaas moeten we constateren dat er sprake was van inbreuk op

de integriteit. Er heeft tussen 2020-2023 financiële fraude plaatsgevonden met circa 60% van de gelden die aan deze partner waren verleend. Er zijn gesprekken gaande over een herstelbetaling.

Meldingen van misstanden vormen voor ons altijd een aanleiding om onze procedures te beoordelen. De geleerde lessen zijn uitgebreid besproken en gedeeld binnen Kerk in Actie. Terugkijkend kunnen we concluderen dat de genoemde situaties op een juiste manier zijn aangepakt. Toch hebben ze een aanzienlijke impact, zowel op de betrokkenen als op onze medewerkers en de mensen en organisaties die ons steunen. Het draait tenslotte om vertrouwen. Kerk in Actie zet zich voortdurend in voor een cultuur van transparantie en samenwerking, waarin vertrouwen wordt versterkt.

Informatiebeveiliging

Informatiebeveiliging of cybersecurity is een belangrijk onderdeel van het risicobeheer. We hebben een IB-risicoregister opgesteld waarin de belangrijkste risico's en maatregelen zijn opgenomen. Bedreigingen van buitenaf en het intern afschermen van vertrouwelijke data staan hierin centraal. Bij de maatregelen gaat het zowel om techniek als om processen en gedrag van gebruikers. Voor calamiteiten hebben we protocollen en noodscenario's ontwikkeld of in ontwikkeling.

Risicobeheer bij Kerk in Actie

Het werk van Kerk in Actie brengt zijn eigen risico's met zich mee. We stippen de belangrijkste punten uit het risicobeheer aan.

Operationele risico's

In onze SWOT- en GAP-analyses van 2022 en 2023 zijn sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen duidelijk in beeld gebracht. We hebben deze analyse gebruikt om de risico's voor 2024 in te schatten. Een thema dat een steeds groter risico vormt voor de uitvoering, is klimaatverandering. Er is een paragraaf over klimaatverandering toegevoegd aan onze contextanalyse. In projecten geven we in toenemende mate aandacht aan het voorkomen van (de gevolgen van) klimaatverandering.

In 2024 zijn ook risicoanalyses uitgevoerd op de dagelijkse processen. Daarnaast gebruiken we onze interne viermaandelijke rapportages om risico's en bijbehorende beheersmaatregelen te monitoren. Bij elk nieuw project maken we een projectplan waarvoor een context- en risicoanalyse wordt uitgevoerd. Ook bij het opstellen en updaten van onze landenplannen doen we zulke context- en risicoanalyses.

Financiële risico's

De afgelopen jaren zijn onze baten redelijk stabiel. We zien wel een verschuiving van kerkelijke giften naar particuliere giften. Om risico's met betrekking tot afnemende inkomsten te verminderen zoeken we nieuwe vormen van geldwerving, zoals de succesvolle jaarlijkse huis-aan-huiscollecte.

Voor het waarborgen van de continuïteit wordt bij de begroting een norm vastgesteld voor de bestemmingsreserves, uitgaand van het saldo van de voorwaardelijke subsidieverplichtingen. Zo kan de steunverlening aan projecten doorgaan, ook bij dalende inkomsten of bij plotselinge hoge uitgaven (bijvoorbeeld vanwege een grote noodhulpactie).

5.3 Duurzaam handelen

Maatschappelijk verantwoord handelen is eigen aan het werk van de dienstenorganisatie. Met ons werk willen we bijdragen aan mens, gemeenschap en wereld. De zorg voor de schepping krijgt daarin veel aandacht. Wat wij ontvangen hebben, willen we zorgvuldig beheren en doorgeven.

‘Duurzaam’ is een kernwaarde binnen de dienstenorganisatie. We bedoelen hiermee dat we mensen, middelen en vermogen zo inzetten dat ze ten goede komen aan kerk en wereld. Ons team Kerk in Actie heeft hierin een leidende rol: dit team jaagt duurzaamheid binnen onze organisatie aan en geeft het onderwerp handen en voeten in haar activiteiten wereldwijd. Kerk in Actie doet dat onder de noemer ‘ecologische gerechtigheid’. Het team van Kerk in Actie was in 2024 ook nauw betrokken bij het schrijven van de synodenotitie ‘Laat gerechtigheid stromen’.

De kerk kan een plek zijn waar mensen oefenen om groen en rechtvaardig te leven

Aan onze inzet op ecologische gerechtigheid koppelen we - vanuit Kerk in Actie - concrete ambities waar we met internationale partners en met lokale gemeenten in Nederland aan werken.

Zo reageren we concreet op de roep van de wereldwijde kerk om meer te doen aan bewustwording rond klimaatverandering, om klimaatadaptatie voor de zwaarst getroffen te ondersteunen, en om bij te dragen aan herstel van de schepping.

Projecten

In Nederland zijn we de initiatiefnemer en een van de twee dragende partners van GroeneKerken. We dragen met menskracht en middelen bij aan dit initiatief. GroeneKerken biedt een netwerk, tips en inspiratie voor lokale gemeenten die willen verduurzamen (zie kader). Een groene kerk is een geloofs-gemeenschap die actief vormgeeft aan duurzaamheid. GroeneKerken laat meer en meer zien dat de kerk een plek kan zijn waar mensen oefenen om groen en rechtvaardig te leven. Ook het verduurzamen van kerkgebouwen, een speerpunt bij het ontstaan van GroeneKerken, speelt nog altijd een rol. Maar het is nu onderdeel van een veel grotere beweging.

In het buitenland ondersteunen we via Kerk in Actie verschillende duurzaamheidsprojecten. In onder meer Oeganda, Kenia, Ethiopië, India, Indonesië en Bolivia hebben we projecten die expliciet gericht zijn op klimaatadaptatie, het tegengaan van opwarming van de aarde, en ecotheologie. Tussen Nederland en Indonesië is een uitwisseling gaande rond ecotheologie, waarin groene kerken en moskeeën een belangrijke rol spelen. In 2024 is dit uitgebreid met een uitwisseling tussen jonge theologen, waarin storytelling wordt ingezet om kennis te delen.

GroeneKerken in 2025

groenekerken.nl

+500 kerken

Een mijlpaal in 2024: de 500e groene kerk is een feit

4e positie Duurzame Top 100

GroeneKerken haalde dit jaar de *Trouw Duurzame 100* met een 4e plaats in de rubriek Religie & Filosofie

GroeneKerkendag 2024

Voor het eerst sinds **2017** was er weer een GroeneKerkendag
285 deelnemers
8+ waardering

Lancering GroeneKerken-app

- » Online ontmoetingsplek voor kerkvergroeners
- » 300 gebruikers in december 2024

Toolkit

In 2024 verscheen de vernieuwde toolkit voor duurzaam kerkbeheer.

Strategische doordenking

De dienstenorganisatie steekt structureel tijd in de theologische en strategische doordenking van duurzaamheid. Ook dit gebeurt vanuit het team van Kerk in Actie. We hebben een sterk netwerk opgebouwd, een strategie geformuleerd en de samenwerking gezocht met partners zoals Micha, de Laudato Si Alliantie, A Rocha, Tear, Christian Climate Action, de Maatschappij van Welstand en de Protestantse Theologische Universiteit.

We maken kennis, expertise en dienstverlening rond duurzaamheid beschikbaar voor lokale gemeenten. Zo is in 2024 de leerlijn 'duurzaamheid' op protestantsekerk.nl opgenomen. Die biedt lokale gemeenten basiskennis en mogelijkheden om aan de slag te gaan met het thema.

De kennis die we opdoen, gebruiken we ook om duurzaamheid te integreren in het andere werk van de dienstenorganisatie. Duurzaamheid wordt steeds meer een thema binnen de hele breedte van de organisatie.

Interne bedrijfsvoering

De afgelopen jaren hebben we veel gedaan aan verduurzaming van ons kantoor, zodat het pand nu energielabel A+ heeft. Het plaatsen van elektrische laadpalen, een restaurantservice gericht op duurzaamheid en sociale inclusie, gebruik van herbruikbare koffiebekers: het laat zien hoe we stappen zetten om onze milieubelasting te verminderen.

In 2024 is actief ingezet op 'meten'. De CO₂-uitstoot van bronnen die van de dienstenorganisatie zijn (of hierdoor operationeel geregeld worden) en van de ingekochte elektriciteit is in kaart gebracht. In totaal gaat het om 841 ton CO₂. Daarin zijn ook de emissies van onze huurders meegenomen.

In 2025 worden de indirecte emissies in kaart gebracht die samenhangen met activiteiten van de dienstenorganisatie (emissies uit bronnen die niet door de dienstenorganisatie beheerd worden). Dit proces is onderdeel van de ambitie om als organisatie in 2030 klimaatneutraal te zijn. Kerk in Actie compenseert jaarlijks 960 ton aan CO₂-uitstoot door de aankoop van CO₂-certificaten van FairClimateFund. Hiermee schaft deze organisatie duurzame kooktoestellen op zonne-energie aan voor vluchtelingen in Tsjaad.

Inkoopbeleid

In ons werk zijn we deels afhankelijk van leveranciers. We hebben een maatschappelijk verantwoord inkoopbeleid voor de ingekochte diensten en producten. In alle fasen van het inkoopproces houden we rekening met sociale, ecologische en economische aspecten. Daarnaast gunnen we opdrachten over het algemeen op basis van de beste prijs-kwaliteitverhouding. Tot slot stimuleren we innovatiegericht inkopen, bijvoorbeeld door leveranciers ruimte te bieden om met slimme oplossingen te komen. De inkoopprocessen en het contractbeheer zijn geborgd in ons systeem (AFAS).

Reisbeleid

Onze visie op duurzaamheid heeft consequenties voor ons reisbeleid. Zeker vliegreizen hebben een sterk negatieve impact op het klimaat. We kijken kritisch naar het aantal reizen door medewerkers en de vorm van reizen:

- We benoemen scherp wat de doelen en gewenste resultaten van reizen zijn.
- We bevorderen het combineren van bestemmingen.
- Netwerkbijeenkomsten worden zo veel mogelijk online gehouden.
- Binnen Europa reizen we in principe per trein.
- We maken een jaarlijkse reisplanning met aandacht voor milieuaspecten, kosten en efficiency.

5.4 Beleggingsbeleid

De Protestantse Kerk voert al vele jaren een duurzaam beleggingsbeleid. We maken steeds meer ruimte voor beleggingen met een positieve maatschappelijke impact. In 2024 zijn hier grote stappen in gezet.

Ons beleggingsbeleid is vastgelegd in de nota 'Betekenisvol Beleggen', die op 26 november 2021 is aangenomen door de kleine synode en vijf jaar geldig is. De dienstenorganisatie belegt alleen in aandelen van bedrijven die voorkomen op de MSCI Sustainability Index of de Dow Jones Sustainability Index. We beleggen in bedrijven die binnen hun sector behoren tot het meest duurzame segment. Sommige sectoren zijn helemaal uitgesloten van belegging, zoals de winning van fossiele brandstoffen.

We maken ook gebruik van *engagement*: het onderhouden van contact met het bestuur van bepaalde ondernemingen waarin wordt belegd. De Protestantse Kerk doet dit indirect via haar lidmaatschap van de oecumenische vereniging De Nieuwe Beurskoers. De focus van deze vereniging ligt op de bestrijding van moderne slavernij in internationale voedingsmiddelenketens. Verder zetten we actief in op impactbeleggen. Door specifieke beleggingskeuzes willen we bijdragen aan een duurzamere en socialere economie.

Boaz Beleggingsfondsen

We willen het makkelijker maken voor plaatselijke gemeenten en diaconieën om duurzaam en impactvol te beleggen. Na een lange periode van grondige voorbereiding - deels in 2024 - starten

Boaz Impact Beleggingsfonds

Boaz Duurzaam Beleggingsfonds

we daarom in de eerste helft van 2025 twee protestants-christelijke beleggingsfondsen:

- Het Boaz Duurzaam Beleggingsfonds
- Het Boaz Impact Beleggingsfonds

De fondsen hebben twee belangrijke voordelen voor plaatselijke gemeenten en diaconieën. In de eerste plaats is het beleggingsbeleid van de Boaz-fondsen in lijn met het beleggingsbeleid dat door de kleine synode is vastgesteld. Dat garandeert een hoge standaard als het gaat om duurzaamheid en impact. In de tweede plaats hebben de Boaz-fondsen een toezichtsstructuur die maakt dat minder beleggingsdeskundigheid nodig is van de plaatselijke colleges. Daarmee vermindert de werklast voor hen.

De start van twee protestants-christelijke beleggingsfondsen maakt het makkelijker voor lokale kerken om duurzaam en impactvol te beleggen

Voor de uitvoering van het Boaz-beleggingsbeleid is de bank Van Lanschot Kempen geselecteerd. Bij de oprichting van de Boaz-beleggingsfondsen zet de Protestantse Kerk volgens plan haar huidige beleggingsportefeuille naar deze fondsen over.

Beleggingsresultaat

Voorsortierend op de introductie van de Boaz Beleggingsfondsen is een nieuwe berekening gemaakt van het belegbaar vermogen van de Protestantse Kerk. Dit heeft in 2024 geleid tot de verkoop van een deel van de uitstaande beleggingsportefeuille. Vanaf de datum van de verkoop tot het einde van het jaar werd op de resterende beleggingsportefeuille een positief koersresultaat behaald.

Portefeuillebeheer

Tot aan de oprichting van de Boaz-fondsen in 2025 is de uitvoering van ons beleggingsbeleid in handen van ING en ABN AMRO. Deze banken beheren elk twee portefeuilles: één met een kortere en één met een langere horizon. De portefeuilles bestaan uit een evenwichtige mix van aandelen en obligaties. Een beleggingsadviesraad helpt ons bij het beheer van onze relatie met deze twee banken. Hierin zitten drie externe deskundigen die hun expertise vrijwillig inbrengen. Hun inbreng is heel waardevol bij het monitoren van de portefeuilles op duurzaamheid en financiële prestaties.

Naast beleggingen op de beurs hebben we een beperkte portefeuille van beleggingen in eigen beheer. Dit zijn impactbeleggingen, waaronder aandelen in Oikocredit en obligaties van het Leger des Heils. Hiermee geven we extra kleur aan onze identiteit als belegger.

Risicobeheer

Beleggen brengt risico's met zich mee. Daarom beleggen wij op de lange termijn, met een horizon van minimaal zeven jaar. De verwachting is dat slechte en goede jaren elkaar in zo'n periode afwisselen, zodat we over het geheel een positief rendement realiseren. In 2018 hebben we de belangrijkste risicobeheersmaatregel genomen door het beleggen in handen te geven van twee professionele vermogensbeheerders (de net genoemde banken). Er is nog maar een klein deel van de beleggingen in eigen beheer, in deze beleggingen handelen we niet actief.

De mandaten van deze vermogensbeheerders geven aan binnen welke bandbreedtes zij de portefeuilles kunnen inrichten. Deze bandbreedtes zijn gebaseerd op een evenwichtige verdeling tussen aandelen en obligaties. Andere risico-beheersende afspraken in de beleggingsmandaten zijn:

- dat staatsleningen (of het equivalent ervan) minstens 30% uitmaken van het belang in 'vastrentende waarden';
- dat bedrijfsleningen alleen zijn toegestaan als de leningen geclassificeerd worden als 'investment grade' (BBB en hoger);
- dat het maximale belang per bedrijfsdebiteur 5% bedraagt van de vastrentende portefeuille;
- dat er niet wordt belegd in hedgefonds en derivaten.

5.5 Goed bestuur

We schetsen de samenstelling van ons bestuur en noemen gedragscodes, certificeringen en klachten-procedures die voor de dienstenorganisatie als geheel gelden. Verder laten we zien hoe we contact onderhouden met alle betrokkenen bij ons werk.

Samenstelling van bestuur en directie

De samenstelling van het bestuur van de dienstenorganisatie per 31 december 2024 is:

- Mr. drs. G.H. van der Waaij, voorzitter
- C.J.F.R. Mulder MBA, secretaris
- Ing. M.J. Segers
- Dr. R. de Reuver, vanuit het moderamen van de generale synode
- J.W. Stam RA MSc, vanuit het moderamen van de generale synode

De samenstelling van de directie van de dienstenorganisatie per 31 december 2024 is:

- Ing. G.J. de Groot MBA, algemeen directeur dienstenorganisatie en Kerk in Actie

Nevenfuncties bestuur

Mr. drs. G.H. van der Waaij, *bestuursvoorzitter*

- Voorzitter bestuur Protestantse Stichting Hydepark Beheer
- Voorzitter bestuur Protestantse Stichting Steun Protestantse Kerk in Nederland
- Juridisch adviseur/DGA Van der Waaij Juridisch Advies B.V.
- Lid Vereniging Maatschappij van Welstand
- Voorzitter bestuur Stichting Nikola-Kommuniteit
- Bestuurslid Stichting Community Service Rotary Club Amersfoort
- Bestuurslid Stichting Oostduin

C.J.F.R. Mulder MBA

- Voorzitter raad van toezicht Protestants-Christelijke Stichting (Woon- en Zorgcentrum) De Vriezenhof
- Lid raad van toezicht Saxenburgh Medisch Centrum
- Bestuurslid Protestantse Stichting Hydepark Beheer
- Bestuurslid Protestantse Stichting Steun Protestantse Kerk in Nederland

Rooster van aftreden bestuur

Bestuurslid	Benoeming per	Benoeming door generale synode	Mogelijke herbenoeming of aftreden per	Aftreden uiterlijk
Mr. drs. G.H. van der Waaij	1 januari 2018	november 2017	1 januari 2022 herbenoemd	31 december 2025
C.J.F.R. Mulder MBA	1 januari 2022	november 2021	1 januari 2026	31 december 2029
Ing. M.J. Segers	1 januari 2023	11 februari 2023	1 januari 2027	31 december 2030
Dr. R. de Reuver <i>scriba van de Protestantse Kerk in Nederland</i>		mei 2016	mei 2021	april 2026
J.W. Stam RA MSc <i>moderamenlid (assessor II), afhankelijk van synodelidmaatschap en synodebesluiten</i>		april 2023	april 2025	april 2025

Ing. M.J. Segers

- Diplomaat, secretaris, Ministerie van Buitenlandse Zaken
- Lid Centrale Adviesraad Stichting Eleos

Dr. R. de Reuver, *scriba en bestuurslid vanuit moderamen generale synode*

- Bestuurslid Protestantse Stichting Steun Protestantse Kerk in Nederland
- Lid moderamen en plenair Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO, vanuit functie als scriba)
- Lid moderamen en plenaire raad Raad van Kerken Nederland
- Voorzitter Nederlands Christelijk Forum (NCF)
- Voorzitter Commissie Plaisier (vanuit functie als scriba)

J.W. Stam MSc. RA

- Director Bureau Vaktechniek bij Baker Tilly (Netherlands) N.V.
- Lid moderamen generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland
- Bestuurslid Protestantse Stichting Steun Protestantse Kerk in Nederland
- Diaken Hervormde Gemeente Hasselt

Nevenfuncties algemeen directeur

Ing. G.J. de Groot MBA, *algemeen directeur*

- Lid raad van toezicht Stichting Alphacursus Nederland
- Lid Vereniging Maatschappij van Welstand (commissie subsidies samenleving)
- Bestuurslid Stichting Oostduin
- Bestuurslid Stichting Nationale Synode

Bestuursvergaderingen

In het verslagjaar is het bestuur acht keer bij elkaar gekomen. We zetten de belangrijkste bespreek- en beslispunten op een rij.

Lichter op pad

In november 2023 heeft de generale synode de notitie 'Lichter op pad' aanvaard. Deze notitie was het startpunt voor het ontwikkelen van een toekomstgerichte (bestuurs)structuur van de Protestantse Kerk. Aan de hand van de notitie heeft het bestuur in 2024 zijn eigen functioneren besproken. De conclusie was dat het bestuur op enige afstand van de dienstenorganisatie staat, maar dat het een belangrijke toezichthoudende rol

Bezoldiging bestuur & directie

Leden van het bestuur van de dienstenorganisatie ontvangen geen beloning voor hun werkzaamheden. Ze hebben wel recht op een vergoeding van de kosten die zij maken bij het uitoefenen van hun bestuursfunctie. In 2024 is € 3.828 aan onkostenvergoedingen verstrekt, voornamelijk voor reis- en verblijfkosten. Aan de bestuursleden zijn geen leningen, voorschotten of garanties verstrekt.

Het bestuur heeft het bezoldigingsbeleid, de hoogte van de directiebeloning en de hoogte van andere bezoldigingscomponenten vastgesteld tijdens de vergadering van 9 januari 2025. Ze zijn getoetst aan de beloningsregeling die onderdeel is van de Erkenning-regeling Goede Doelen.

Het bruto jaarsalaris inclusief vakantiegeld en eindejaarsuitkering van de directie bedroeg voor Jurjen de Groot in 2024 € 162k (1 fte). Op dit jaarinkomen is volgens de beloningsregeling een BSD-score van 570 punten van toepassing. Het hierbij horende maximaal inkomen is € 181k per 1 januari 2024. Dit jaarinkomen valt hierbinnen.

Ook het jaarinkomen, de belaste vergoedingen/bijtellingsen, de werkgeversbijdrage pensioen en de overige beloningen op termijn bleven voor Jurjen de Groot met een bedrag van € 192k (1 fte) binnen het bedrag van € 231k per jaar dat is opgenomen in de regeling. Ze stonden bovendien in een redelijke verhouding tot het jaarinkomen. De hoogte en samenstelling van het salaris van de directie wordt in de jaarrekening toegelicht in de staat van baten en lasten.

Statutaire doelstellingen

Er is in 2024 niets gewijzigd in de statutaire doelstellingen.

heeft. Dit vraagt om een andere manier van kijken en werken. Er is besloten om in 2025 een voorstel te maken om de scheiding tussen bestuur en toezicht te formaliseren. Verder is besloten dat het bestuur zich meer gaat opstellen vanuit deze rol als toezichthouder en sparringpartner. Mede daarom zijn in september 2024 vijf bestuurscommissies samengesteld:

- Financiën & IT
- Organisatieontwikkeling, HR & Remuneratie
- Dienstverlening
- Duurzaamheid
- Kerk in Actie

De commissies komen een aantal maal per jaar bij elkaar en zijn samengesteld uit bestuursleden, directieleden, leidinggevenden en andere medewerkers van de dienstenorganisatie. In deze commissies wordt diepgaander ingegaan op onderdelen van het werk van de dienstenorganisatie en kunnen voorstellen worden gemaakt voor besluiten in het bestuur. Besluiten worden genomen in de bestuursvergaderingen.

Traineeship

Begin 2023 zijn twee trainees gestart bij het bestuur. Hun benoeming past in het beleid om jonge kerkleden een grotere rol te geven. Na evaluatie in november 2024 heeft het bestuur besloten door te gaan met het traineeship.

Quotum en Solidariteitskas

In 2023 is toegewerkt naar een nieuwe regeling voor quotum en Solidariteitskas. Het voorstel voor de systematiek is in maart 2024 aangenomen door de kleine synode. Hiermee is voor de toekomst een solide basis gelegd voor de financiering van het landelijke werk van de kerk. De volgende stap was het uitwerken en vaststellen van het juiste heffingspercentage. De aanvullende regeling quotisatiegelden (voorstel teruggave solidariteitsbijdrage vanwege directe solidariteit) en het voorstel vaststelling heffingspercentages 2025 (inclusief presentatie meerjarenraming) zijn in de bestuursvergadering behandeld en door de kleine synode van 28 juni 2024 vastgesteld. De besluiten zijn in september 2024 naar alle gemeenten en diaconieën gecommuniceerd. Naar aanleiding van revisieverzoeken heeft de kleine synode in december 2024 de quotumregeling op onderdelen aangepast en de nieuwe solidariteitsregeling ingetrokken. In de komende twee jaar wordt een kerkbreed gesprek met de plaatselijke gemeenten gevoerd over solidariteit en werkzaam vermogen.

De dienstenorganisatie heeft de opdracht gekregen hiervoor een plan uit te werken.

Ambtsvisie

In juni 2024 heeft de generale synode een groot aantal besluiten genomen naar aanleiding van het rapport 'Ruimte voor Woord en Geest'. De dienstenorganisatie heeft de opdracht gekregen de besluiten uit te werken en te implementeren. Er is een begeleidingscommissie samengesteld die hierop de regie houdt (streefdatum afronding 1 februari 2027). Daarnaast is een projectleider aangesteld.

Belegbaar vermogen

In het rapport 'Betekenisvol beleggen' uit 2021 zijn de kaders beschreven voor een nieuw beleggingsbeleid. De kleine synode heeft dat rapport vastgesteld op 26 november 2021. De dienstenorganisatie heeft de opdracht gekregen zorg te dragen voor de uitwerking. Na een periode van voorbereiding is in maart 2024 een implementatieplan besproken om te komen tot een beleggingsproduct dat aansluit op het beleggingsbeleid en openstaat voor plaatselijke gemeenten en diaconieën. Dit resulteert in het voorjaar van 2025 in de lancering van het Boaz Duurzaam Beleggingsfonds en het Boaz Impact Beleggingsfonds (zie 5.4).

Duurzaam luthers

De notitie 'Duurzaam luthers' is positief ontvangen en besproken in de vergadering van de generale synode van februari 2023. Het programma 'Duurzaam luthers' is gestart met de uitvoering van het plan van aanpak. Daarbij gaat het om concrete ondersteuning van lutherse gemeenten rond onder andere financiën, bestuurskracht en gemeente-zijn, de inzet voor het veiligstellen van het luthers erfgoed en vastgoed, en het borgen van het lutherse gedachtegoed in opleidingen. De genoemde thema's dragen bij aan instandhouding van vierplekken en de lutherse traditie binnen het geheel van de Protestantse Kerk.

Landgoed Hydepark

In opdracht van de kleine synode zijn drie scenario's uitgewerkt voor de exploitatie van landgoed Hydepark: verkoop, verkoop (van onderdelen) op erfpacht, en een duurzaam renderend landgoed. De kleine synode heeft in december 2024 besloten tot een duurzame ontwikkeling van het landgoed. Deze plannen worden momenteel verder uitgewerkt (zie 3.1).

Werkbezoek

De directie van de dienstenorganisatie en het management van Kerk in Actie hebben in 2024 diverse werkbezoeken gebracht in zowel binnenland (bijvoorbeeld bij projecten voor vluchtelingen in Utrecht, zoals Villa Vrede en De Toevlucht) als buitenland (o.a. Israël en Palestina, Rwanda en Oekraïne). Bezoek ter plaatse is nodig om te ervaren of onze activiteiten in de praktijk echt leiden tot het gewenste resultaat, om relaties te versterken en over en weer van elkaar te leren. We gebruiken werkbezoeken ook om informatie en verhalen op te halen die we kunnen delen met onze achterban, bijvoorbeeld voor collecteprojecten. Telkens weer zijn we onder de indruk van het werk dat lokale kerken en partnerorganisaties verzetten.

Gedragcodes

De dienstenorganisatie en (als onderdeel daarvan) Kerk in Actie hechten veel waarde aan goed bestuur en verantwoorde fondsenwerving en besteding van gelden. We onderschrijven essentiële gedragcodes, houden ons aan de betreffende regelgeving en dragen bijbehorende keurmerken.

Gedragcodes en Verklaring Omtrent Gedrag

Medewerkers van de dienstenorganisatie leveren bij indiensttreding een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) aan en tekenen de Gedragcode dienstenorganisatie Protestantse Kerk in Nederland. Medewerkers van Kerk in Actie tekenen daarnaast

ook de volgende codes:

- ACT Alliance Code of Conduct
- The Code of Conduct of the International Red Cross and Red Crescent movement and NGO's in Disaster Relief
- The Kerk in Actie Child Safeguarding Policy
- Gedragscodes dienstenorganisatie Protestantse Kerk in Nederland

Eind 2024 hebben directie en ondernemingsraad ingestemd met een herziening van het beleid voor werving en selectie. Onderdeel hiervan is dat voortaan niet alleen bij indiensttreding een VOG moet worden aangeleverd, maar vanaf dan ook elke vijf jaar. Verder is bij vacatures binnen Kerk in Actie aanvullend beleid ontwikkeld voor screening van nieuwe medewerkers. Deze manier van werken draagt bij aan het borgen van de integriteit.

CBF-erkenning en Erkenningsregeling

Kerk in Actie heeft een CBF-Erkenning en is daarmee een Erkend Goed Doel. Dit betekent dat we voldoen aan strenge kwaliteitseisen en dat we ons houden aan de wet- en regelgeving voor goede doelen. Het bestuur en de directie van de dienstenorganisatie onderschrijven de Erkenningsregeling Goede Doelen en handelen conform de opgestelde normen. Deze normen dragen bij aan een goede bestuurlijke inrichting. Hieronder vallen ook integer en transparant handelen, een goed toezicht hierop, en het afleggen van verantwoording over het uitgeoefende toezicht.

We gaan zorgvuldig om met elke gedoneerde euro en leggen verantwoording af over onze bestedingen. Kerk in Actie laat zich vrijwillig toetsen door het CBF. De controle bestaat uit een jaarlijkse check en een driejaarlijkse uitgebreide toets.

ISO 9001 certificering

Kerk in Actie voldoet aan de vereiste certificeringen voor het werk in binnen- en buitenland. We werken aan het up-to-date houden van deze certificeringen. Zo zijn we ISO 9001:2015 en Partos 9001:2015 gecertificeerd. We zijn gericht op doorgaande kwaliteitsverbetering van onze processen en onze manier van werken. Hierbij gebruiken we de PDCA-cyclus (Plan, Do, Check, Act).

We toetsen ook tweejaarlijks of ons werk voldoet aan de CHS (Core Humanitarian Standard for Quality & Accountability). Dit is een wereldwijd erkende standaard in de humanitaire sector, gericht op kwaliteit, transparantie, participatie en verantwoording. Centraal hierin staat effectieve hulp aan mensen en gemeenschappen in crisissituaties.

Aanvullende normen

Naast het bovenstaande heeft de dienstenorganisatie eigen aanvullende normen vanuit het evangelie en de kerkorde. Zo beschouwen we loterijen als ethisch ongewenst: we ontvangen geen inkomsten uit opbrengsten van goededoelenloterijen.

We hebben een intern beleid voor communicatie-uitingen die (mede) bedoeld zijn om fondsen te werven. Dan gaat het bijvoorbeeld over het op een waardige en respectvolle manier in beeld brengen van projecten en doelgroepen.

Onze fondsenwerving vindt voor een belangrijk deel plaats door lokale diaconieën en zwo-groepen (zending, werelddiaconaat en ontwikkelings-samenwerking). Deze groepen hebben een regulerend effect omdat ze heel betrokken en kritisch zijn.

Meldingen en klachten

Integriteitsschendingen

De dienstenorganisatie heeft zowel een intern als een extern meldpunt voor (vermoedens van) integriteitsschendingen door medewerkers. Er is een protocol voor de behandeling van deze meldingen. Partnerorganisaties van Kerk in Actie zijn ook geïnformeerd over de manier waarop zij schendingen door medewerkers van de dienstenorganisatie/Kerk in Actie kunnen melden. In 2024 ontving de interne vertrouwenspersoon

geen meldingen. De externe vertrouwenspersoon ontving 2 meldingen. Het directieteam van de dienstenorganisatie bespreekt de rapportage van de vertrouwenspersonen jaarlijks.

Omdat in 2023 sprake was van een relatief hoog aantal meldingen (14 intern en 4 extern) is in maart 2024 een bijeenkomst gehouden om patronen en trends te bespreken met alle leidinggevenden, en vooruit te kijken hoe bepaalde situaties te voorkomen zijn of anders aangepakt kunnen worden.

In 2024 zijn 2 meldingen binnengekomen van een integriteitsschending door (medewerkers van) een partnerorganisatie van Kerk in Actie. Deze meldingen zijn onderzocht. Daaruit is gebleken dat bij de eerste melding geen schending heeft plaatsgevonden. Er is gehandeld binnen de voorwaarden van het opgestelde contract. De tweede melding is nog in onderzoek. Er zal een onafhankelijke forensische audit worden uitgevoerd.

In het jaarverslag van 2023 schreven we dat een onafhankelijk onderzoek gaande was naar aanleiding van een mogelijke schending bij een van de partnerorganisaties van Kerk in Actie. Na afronding van dit onderzoek hebben we helaas moeten constateren dat er sprake was van inbreuk op de integriteit. Er heeft tussen 2020-2023 financiële fraude plaatsgevonden met circa 60 procent van de gelden die aan deze partner waren verleend. Er zijn gesprekken gaande over een

Accountantscontrole

KPMG is door het moderamen van de synode (namens de kleine synode) op 28 oktober 2020 aangewezen als controlerend accountant van de Protestantse Kerk in Nederland. KPMG voert als onafhankelijk accountant controles uit op onze organisatie.

In het verleden woonde de accountant de vergaderingen bij van de auditcommissie van het bestuur. Naar aanleiding van het rapport 'Lichter op pad' - over een toekomstgerichte bestuursstructuur van de Protestantse Kerk - is ook de positie van de auditcommissie in het bestuur besproken. Het bestuur kwam tot conclusie dat het werk van de auditcommissie efficiënter gedaan kan worden door de bestaande synodale commissie van rapport vermogensrechtelijke aangelegenheden en een nieuw in te richten bestuurscommissie Financiën & IT.

De accountant woont sinds 2024 (een deel van) de vergaderingen bij van deze commissie van rapport. Zo was de accountant aanwezig bij de bespreking van de jaarverslagen en jaarrekeningen 2024 van de Protestantse Kerk op 12 juni 2025.

De bestuurscommissie Financiën & IT is in 2024 acht maal bij elkaar gekomen voor overleg over de interne rapportages over voortgang van beleid en financiën.

herstelbetaling. Meldingen van misstanden vormen voor ons altijd aanleiding om onze procedures te beoordelen en zo nodig aan te passen.

Klachten

De dienstenorganisatie (met Kerk in Actie als onderdeel daarvan) heeft een klachtenprocedure en een klachtenformulier, in overeenstemming met artikel 15 van de generale regeling. Ze zijn beschikbaar via protestantsekerk.nl/klacht en kerkinactie.protestantsekerk.nl/contact.

Partnerorganisaties

De Protestantse Kerk (met Kerk in Actie als onderdeel daarvan) heeft contact met allerlei partnerorganisaties zoals:

- Gelieerde instellingen - bijvoorbeeld Stichting Kerkelijk Geldbeheer, de Protestantse Theologische Universiteit en de modulaire uitvoeringsorganisaties (IZB, GZB en HGJB).
- Belangenverenigingen - bijvoorbeeld de Vereniging voor Kerkrentmeesterlijk Beheer in de PKN (VKB) en de Federatie van Diaconieën.

Verder is de Protestantse Kerk lid van de Raad van Kerken in Nederland en van internationale organisaties zoals de Wereldraad van Kerken, ACT Alliance, World Communion of Reformed Churches, Lutheran World Federation en de Conference of European Churches. We onderhouden ook contact met partnerkerken in binnen- en buitenland (zie ook 2.2).

Communicatie met belanghebbenden

De Protestantse Kerk is een van de grootste vrijwilligersorganisaties van Nederland. Naast vrijwilligers zijn er allerlei andere belanghebbenden, zoals donateurs, kerkleden en (ambtsdragers van) kerken. In ons contact met de vele belanghebbenden streven we naar transparante en open communicatie. Die communicatie vindt op allerlei momenten en in allerlei vormen plaats. We maken onderscheid tussen:

>> Communicatie met lokale kerken en kerkgangers

We informeren hen via collecten, collecte-informatie (o.a. presentaties en filmpjes), berichten in het kerkblad, en folders in de kerk over het werk van Kerk in Actie.

>> Communicatie met donateurs

We informeren hen via e-mailnieuwsbrieven, het magazine *Petrus* en online kanalen zoals de website.

>> Communicatie met diakenen en zwo-leden

We informeren hen via o.a. e-nieuwsbrieven en het magazine *#protestant*.

6. Financiën

In dit hoofdstuk geven we een schets van de kerncijfers 2024 en de begroting 2025. Daarnaast bespreken we de quotisatieregelingen. In de jaarrekening, vanaf hoofdstuk 8, gaan we dieper in op de cijfers.

Kerncijfers

Kengetallen (x € 1.000)	Norm min.-max.	Begroting 2025	Rekening 2024	Rekening 2023	Rekening 2022	Rekening 2021
Resultaat algemene reserve		-	-704	3.076	11	-1.789
Algemene reserve in %	33%-67%	48,5%	44,3%	55,2%	49,6%	51,6%
Baten*		61.498	62.666	76.066	53.220	61.721
Lasten		66.973	65.057	74.274	70.146	60.437
Bestedingspercentage baten	min. 70%	88,1%	86,9%	81,8%	108,3%	81,0%
Bestedingspercentage lasten	min. 70%	80,9%	81,9%	83,8%	82,2%	82,7%
Kosten fondsenwerving in %	12,5%	12,5%	5,1%	11,2%	12,9%	13,0%
Kosten beheer en administratie in %	10%-12%	13,8%	12,9%	11,4%	12,5%	12,6%
Personeelskosten		26.721	21.083	21.865	20.516	19.164
Ziekteverzuim in %		4,0%	3,4%	2,5%	2,9%	3,7%
Basisformatie in aantal fte		220,5	184,8	199,3	197,8	195,1
Bijzondere formatie in aantal fte		42,8	45,8	64,3	57,5	53,3

* incl. financiële baten en lasten

Toelichting bij de kerncijfers

Het totale resultaat over 2024 komt uit op € 2,4 miljoen negatief. Hiervan is per saldo € 1,7 miljoen onttrokken aan de bestemmings-reserves en -fondsen. Het resultaat ten laste van de algemene reserve bedraagt € 0,7 miljoen negatief.

Het resultaat 2024 ten laste van de algemene reserve van +/- € 0,7 miljoen ligt in lijn met de begroting 2024 van +/- € 0,5 miljoen.

Het resultaat op de bestemmingsreserves en -fondsen bedraagt € 1,7 miljoen negatief ten

opzichte van een begroot resultaat van € 8,4 mln negatief. De belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting zijn onder meer ongerealiseerd koersresultaat en mutaties met betrekking tot KiA-reserves en fondsen.

De kosten **fondsenwerving** liggen met 5,1% van de geworven baten onder de norm van 12,5%. Dit wordt veroorzaakt door hogere opbrengsten en door daling van de lasten.

De kosten **beheer en administratie** zijn gestegen met 1,5% in vergelijking met 2023.

De totale lasten kunnen we als volgt specificeren:

Bestedingen aan doelstellingen: (x € 1.000)	Rekening 2024	Proc.	Begroting 2024	Proc.
Bestedingen aan doelstellingen	53.048	81,9%	54.481	82,0%
Kosten werving baten	3.412	5,1%	3.450	5,2%
Kosten beheer en administratie	8.597	12,9%	8.527	12,8%
Totaal bestedingen aan doelstellingen	65.057	100,0%	66.458	100,0%

Begroting 2025

In de vergadering van de kleine synode van 13 december 2024 is de begroting 2025 van de Protestantse Kerk in Nederland (VA 23-11) vastgesteld. We geven deze begroting voor 2025 verkort weer:

Baten (x € 1.000)	Begroting 2025	%	Rekening 2024	%	Begroting 2024	%
Baten van particulieren	26.150	43%	25.480	41%	25.829	45%
Baten van verplichte bijdragen gemeenten	20.300	33%	16.539	26%	16.550	29%
Baten van andere organisaties zonder winststreven	2.130	3%	5.041	8%	2.605	5%
Baten van subsidies van overheden	0	0%	9	0%	0	0%
Totaal geworven baten	48.580	79%	47.069	75%	44.984	78%
Financiële baten	3.113	5%	6.997	11%	2.440	4%
Baten uit dienstverlening	9.646	16%	7.664	12%	9.823	17%
Overige baten	159	0%	935	1%	308	1%
Totaal baten	61.498	100%	62.666	100%	57.555	100%

Lasten (x € 1.000)	Begroting 2025	%	Rekening 2024	%	Begroting 2024	%
Personeelskosten	30.001	45%	25.589	39%	29.652	45%
Apparaatskosten	8.279	12%	9.212	14%	7.530	11%
Financiële steun en hulpverlening	20.922	31%	22.899	35%	23.106	35%
Kosten activiteiten en publicaties	7.769	12%	7.357	11%	6.171	9%
Totaal lasten	66.971	100%	65.057	100%	66.459	100%
Saldo van baten en lasten	-5.473		-2.392		-8.903	

Resultaatverdeling (x € 1.000)	Begroting 2025	%	Rekening 2024	%	Begroting 2024	%
Algemene reserve	0		-704		-542	
Bestemmingsreserves	-5.165		-468		-8.290	
Bestemmingsfondsen	-308		-1.220		-71	
Totaal resultaat	-5.473		-2.392		-8.903	

Kerncijfers balans

Activa (x € 1.000)	Ref.	Balans 31-12-2024	Balans 31-12-2023
Immateriële vaste activa	1	-	-
Materiële vaste activa	2	14.140	13.773
Leningen u/g		10.286	8.205
Financiële vaste activa	3	10.286	8.205
Vaste activa		24.426	21.978
Vorderingen en overlopende activa	4	3.323	6.583
Effecten	5	53.372	73.663
Liquide middelen	6	30.487	13.435
Vlottende activa		87.182	93.681
Totaal activa		111.607	115.659

Passiva (x € 1.000)	Ref.	Balans 31-12-2024	Balans 31-12-2023
<i>Reserves:</i>			
Algemene reserve		18.737	19.441
Bestemmingsreserves		61.551	62.019
<i>Fondsen:</i>			
Bestemmingsfondsen		19.712	20.932
Eigen vermogen	7	100.000	102.392
Voorzieningen	8	309	320
Langlopende schulden	9	392	2.641
Kortlopende schulden	10	10.905	10.305
Totaal passiva		111.607	115.659

Toelichting op de balans per 31 december 2024

De immateriële en materiële vaste activa zijn gestegen met € 0,4 miljoen als gevolg van de investeringen in gebouwen (224k), vastgoedbeleggingen (€ 437k), installaties (€ 169k), inventaris (€ 87k), computer-apparatuur (€ 127k) en overige (€ 34k), onder aftrek van de jaarlijkse afschrijvingen op deze activa en de afschrijving op de software.

Het totale eigen vermogen daalde met € 2,4 miljoen. Binnen het eigen vermogen is de algemene reserve met € 0,7 miljoen gedaald, wat in lijn ligt met het begrote resultaat ten laste van de algemene reserve ad +/- € 0,5 miljoen.

De bestemmingsreserves en -fondsen namen af met € 1,7 miljoen ten opzichte van een begrote onttrekking van € 8,4 miljoen. Dit wordt vooral veroorzaakt door de onttrekking van de reserves waardering beleggingen als gevolg van een sterke koersstijging en verkoop van een deel van de portefeuille, waardoor de reserve waardering beleggingen met € 2,4 miljoen afneemt. Bij de reserves en fondsen van Kerk in Actie is € 1,5 miljoen minder onttrokken dan begroot, wat grotendeels wordt veroorzaakt door lagere B&A-kosten, hogere baten, en ontvangen rente op de rekening-courant. Uit de steunverleningsreserves is € 0,8 miljoen minder onttrokken, wat grotendeels toe te schrijven is aan vacatures.

Het kortlopende vreemd vermogen steeg met € 0,6 miljoen door met name de toename van de aangegane subsidieverplichtingen van € 1,5 miljoen,

stijging van het crediteurensaldo van € 0,2 miljoen, daling van de BTW-afdracht van € 0,2 miljoen, daling van € 0,3 miljoen over overige schulden gerelateerd aan personeel, een stijging van € 0,3 miljoen op vooruitontvangen gelden, daling van € 0,6 miljoen op de rekening-courantverhoudingen en een daling van € 0,1 miljoen op diversen.

Normering algemene reserve

De bufferfunctie (weerstandsvormogen, conjuncturele reserve) van het eigen vermogen houdt in het vormen van reserves ter waarborging van de continuïteit, opvang van fluctuaties in de exploitatie (egaliseringsfunctie) en opvang van algemene bedrijfsrisico's. De in de jaarrekening te hanteren norm (toetsgrootheid) is gesteld op basis van de vastgestelde begroting voor het volgende jaar van:

- een jaarlast van de personele verplichtingen incl. overige personele kosten;
- een jaarlast voor apparaatskosten (huisvesting, kantoor- en overige bureaunkosten);
- een opslag van € 4 mln conform de gehouden risicometing/-weging.

De bandbreedte of hoogte van deze reserve blijft gehandhaafd op minimaal 33% en maximaal 67%. Door de onttrekking van het resultaat 2024 van +/- € 0,7 miljoen aan de algemene reserve komt het percentage voor deze reserve overeenkomstig de norm ultimo 2024 uit op 44,3%.

Het normpercentage ultimo 2024 is berekend door de hoogte van de continuïteitsreserve ultimo 2024 ad € 18.737k uit te drukken in een percentage van de toetsgrootheid ad € 42.280k.

Kerncijfers baten en lasten

Kerncijfers staat van baten en lasten (x € 1.000)	Rekening 2024	Rekening 2023
Baten van particulieren	25.480	28.111
Verplichte bijdragen van gemeenten	16.539	16.517
Baten van derden	5.050	10.535
Financiële baten	6.997	8.181
Overige inkomsten	8.600	12.722
Totaal baten	62.666	76.066
Personeelskosten	25.589	25.837
Apparaatskosten	9.212	7.398
Financiële steun en hulpverlening	22.899	33.242
Specifieke kosten	7.357	7.797
Bijdragen naar resp. uit bestemmingsreserves en -fondsen	-1.688	-1.284
Totaal lasten	63.369	72.990
Resultaat t.l.v. / t.g.v. algemene reserve	-704	3.076

Toelichting bij de kerncijfers

Baten

De totale opbrengsten uit baten van particulieren (vrijwillige geldwerving) in het boekjaar 2024 daalden ten opzichte van 2023 met € 2.631k. Dit wordt veroorzaakt door lagere inkomsten voor Kerk in Actie (€ 1.423k), lagere opbrengsten uit nalatenschappen (€ 1.320k lager in 2024) en hogere inkomsten voor de overige programma's (€ 111k).

De verplichte bijdragen van gemeenten zijn nagenoeg gelijkgebleven ten opzichte van 2023.

Baten van derden komen lager uit dan in 2023 (€ 5.485k). De daling wordt vrijwel geheel veroorzaakt door SHO-baten 2023 uit de Giro555-actie voor Turkije, die € 8 miljoen hebben opgeleverd voor Kerk in Actie. De SHO-baten 2024 uit de Giro555-actie voor het Midden-Oosten leverden € 1,6 miljoen op. De baten voor de overige programma's leverden € 1.087k meer op dan in 2023.

In de financiële baten is een gerealiseerde koerswinst van € 8.700k verantwoord. Deze komt voort uit de verkoop van een deel van de

effectenportefeuille gedurende het jaar. Daarnaast is € 540k ontvangen aan rente-inkomsten. Het ongerealiseerde beleggingsresultaat bedroeg € -2.243k. De totale financiële baten kwamen daardoor uit op € 6.997k.

De financiële baten zijn fors positief als gevolg van het positieve beurs sentiment in 2024.

De overige inkomsten zijn met € 4.122k gedaald tot € 8.600k. Dit wordt verklaard door een gift van PSDV (€2.300k) in 2023, een verkochte woning (€ 828k) in 2023 en lagere baten uit de mobiliteitspool (€ 1.671k). De verhuur in Utrecht leverde € 236k meer op dan in 2023.

Lasten

De personeelskosten laten een daling zien van € 248k. De daling wordt veroorzaakt door de daling van het aantal fte's (de gemiddelde bezetting daalde van 263,6 fte in 2023 naar 230,6 in 2024). Daarnaast is er een salarisstijging per 1 januari 2024 en 1 juli 2024 als gevolg van cao-afspraken.

De apparaatskosten zijn met € 1.814k gestegen t.o.v. 2023. Dit wordt verklaard door een stijging van de huisvestingskosten (€ 210k), van de inventariskosten

(€ 478k), van de bestuurskosten (€ 120k), van de specifieke kosten (€ 263k), dotaties aan de voorzieningen (€ 161k) en diverse lasten (€ 556k) vanwege een afboeking.

De bestedingen in 2024 aan programma's voor Kerk in Actie daalden met € 11.213k ten opzichte van 2023. Dit is vooral het gevolg van de noodhulp-acties in 2023 en een wijziging in 2023 van het verantwoord van de contracten voor Binnenlands diaconaat. De overige programma's (niet-Kerk in Actie) laten een stijging zien ten opzichte van 2023: € 870k.

De bestemmingsreserves en -fondsen dalen. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door een hogere besteding bij Kerk in Actie ten laste van bestemmings-reserves en -fondsen.

Quotisatieregelingen en uitvoerings-regeling

Vanaf 2004 zijn de uniforme quotisatieregelingen van kracht voor de verplichte heffingen voor het kerkrentmeesterlijk en diaconaal quotum, en voor de afdracht aan de Solidariteitskas. Voor 2024 werden de heffingspercentages en ledengelden vastgesteld op hetzelfde niveau als 2023:

- **Kerkrentmeesterlijk quotum:** 4,35% over de belaste inkomsten van een gemeente.
- **Diaconaal quotum:** 5,7% over de belaste inkomsten van een diaconie, verhoogd met € 1,35 per belijdend lid, met als peildatum 1 januari 2023.
- **Solidariteitskasheffing:** ongewijzigd op € 5 per belijdend lid, met dezelfde peildatum.

Opbrengsten verplichte heffingen 2024

De inkomsten uit verplichte heffingen in 2024 stegen in vergelijking met 2023 met € 22k. Dat komt vooral door de hogere belaste inkomsten van gemeenten bij gelijkblijvende heffingspercentages en ledengelden.

De totale stijging van de verplichte heffingen is ten opzichte van 2023 echter beperkt gebleven tot € 23k. Dit komt doordat er bij de opbrengst van de Solidariteitskas 2024 sprake was van een trendmatige daling die vergelijkbaar was met de afgelopen jaren.

Verder merken we op dat er een (beperkte) meer-opbrengst is doordat bij de vaststelling van de heffingsfactoren geen rekening wordt gehouden met de zogeheten opslagregeling vanwege het ontbreken van plaatselijke basisgegevens. Nu we de gegevens voor de quotumvaststelling via FRIS ontvangen, is deze meeropbrengst beperkt. Eind 2023 hadden we van twee colleges van kerkrentmeesters en vijf colleges van diakenen nog geen 'nieuwe' basisgegevens ontvangen. De meeropbrengst was beperkt tot € 1k.

Quotumdebiteuren

Het nog te ontvangen quotumbedrag eind 2024 is € 146k (2023 € 104k). Dit is in de balans opgenomen onder de 'Vorderingen', onder aftrek van de voorziening voor dubieuze quotumdebiteuren van € nihil (2023 € 10k). Per saldo blijft er aan vorderingen een bedrag over van € 146k (2023 € 94k). Dit is maar 0,88% (2023: 0,57%) van de jaarlijkse afdracht aan verplichte heffingen: plaatselijke gemeenten voldoen uitstekend aan de betalingsverplichtingen.

De opbrengsten uit de verplichte heffingen over 2024 bedragen:

Opbrengsten verplichte heffingen (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023	Afwijking t.o.v. 2023
Kerkrentmeesterlijk quotum	10.807	10.820	10.772	35
Diaconaal quotum	2.642	2.640	2.549	93
	13.449	13.460	13.321	129
Solidariteitskas	3.090	3.090	3.196	-106
Totaal verplichte heffingen	16.539	16.550	16.517	23

7. Consolidatiekring

De Protestantse Kerk in Nederland stelt een geconsolideerde jaarrekening op. Dit is een jaarrekening waarin niet alleen de eigen financiële gegevens zijn opgenomen maar ook die van haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarover zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de leiding heeft. We noemen dit 'de consolidatiekring'.

In de geconsolideerde jaarrekening (zie hoofdstuk 9) zijn de jaarrekeningen opgenomen van de hierna genoemde stichtingen en instellingen. Naast de financiële gegevens over 2024 worden ook de vergelijkende jaarrekeningcijfers over het boekjaar 2023 gepresenteerd. De geconsolideerde jaarrekening geeft de (kleine) synode van de Protestantse Kerk in Nederland inzicht in het totale vermogen en resultaat van de stichtingen en instellingen die opgenomen zijn in de consolidatiekring.

De behandeling van de geconsolideerde jaarrekening richt zich op de hoofdlijnen van het financieel verloop van het vermogen van de kerk in haar geheel. We geven hier geen gedetailleerde informatie over (het beleid ten aanzien van) de instellingen.

Preambule consolidatie

Het bestuur van de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland heeft in 2007 een preambule opgesteld met de uitgangspunten voor de consolidatie(kring) van de Protestantse Kerk in Nederland. Hierin heeft het bestuur uitgesproken dat het niet de intentie heeft om de rol van de besturen van de organisaties in de consolidatiekring te beperken. In de visie van het bestuur en de kleine synode zijn én blijven de besturen van deze instellingen zelfstandig verantwoordelijk voor het beleid en de uitvoering hiervan. De kleine synode houdt toezicht en verleent decharge over het gevoerde beleid.

Stichtingen en instellingen

De consolidatiekring bestaat over het boekjaar 2024 uit:

Landelijke instellingen

- Protestantse Kerk in Nederland incl. Kerk in Actie (de enkelvoudige jaarrekening)*;
- Beheercommissie Centrale Kas Predikants-traktementen (BCKP)*;

- Stichting Kerkelijk Geldbeheer (SKG)*;
- Protestantse Stichting Hydepark Beheer (PSHB).

De jaarrekeningen van de met * aangegeven instellingen worden behandeld in de vergadering van de kleine synode d.d. 27 juni 2025.

Regionale instellingen

- Stichting Steunfonds voor het Protestantisme in het Zuiden (SPZ).

Risicobeheer

Dienstenorganisatie

Voor deze tekst verwijzen we naar 5.2.

De gelieerde instellingen horen het bestuur van de dienstenorganisatie te informeren en te raadplegen als er tijdens het boekjaar materiële problemen ontstaan of zich risico's voordoen.

Stichting Kerkelijk Geldbeheer (SKG)

De groei van de financiële dienstverlening en de situatie op de financiële markten vraagt om adequaat risicobeheer. Het nemen van afgewogen risico's vormt onderdeel van de bedrijfsvoering bij SKG. Om zeker te stellen dat risico's weloverwogen worden genomen heeft SKG, voor zover mogelijk, de risicobeheeractiviteiten in de dagelijkse bedrijfsactiviteiten en de strategische planning geïntegreerd. Voor het afdekken van risico's maakt SKG geen gebruik van instrumenten als derivaten. Periodiek worden risico's en risicobeheermaatregelen bezien, en waar noodzakelijk worden adequate maatregelen genomen. Als financiële instelling ziet SKG zich geconfronteerd met diverse risico's. Het beleid met betrekking tot de hierna genoemde risicogroepen is behoudend en voorzichtig.

Kredietrisico

Het kredietrisico omvat het risico dat voortvloeit uit het feit dat een specifieke tegenpartij niet in staat is aan zijn verplichtingen te voldoen. Dit risico heeft

betrekking op verstrekte kredieten en uitgezette geldmiddelen aan kerken, kerkelijke instellingen en gemeenten. Geldmiddelen die niet op deze wijze kunnen worden uitgezet, worden belegd bij banken en in obligaties. Voor diverse onderverdelingen van de kredieten zie toelichting op de balans bij 4. Ten aanzien van de uitgezette geldmiddelen zijn de belangrijkste principes:

- banken; alleen bij de grote Nederlandse banken die naast de beschikbare informatie van ratingbureaus continu worden gemonitord op leverage, balansgrootte en pers;
- rentedragende waardepapieren; in 1e klas staatobligaties of qua rating vergelijkbare obligaties. Hierbij wordt ook gekeken naar duurzaamheid.
- bekendheid met de kerkelijke instelling en/of kerkelijke gemeente ter plaatse: de medewerkers dienen optimaal geïnformeerd te zijn over de aard van de kerkelijke gemeente en haar toekomstige financiële kasstromen;
- de product- en juridische kennis op het gebied van financieringen dient bekend te zijn bij de medewerkers die zich bezighouden met het verstrekken van kredieten;
- het vierogenprincipe, twee bevoegde functionarissen dienen het kredietvoorstel goed te keuren;
- voor de flatering van kredieten boven de € 500.000 is een kredietcommissie ingesteld;
- als richtlijn wordt niet meer verstrekt dan 75% van de marktwaarde van courante onderpanden. Bij nieuwbouw van kerken geldt als richtlijn dat SKG maximaal 50% van de totale investering financiert.

Eenmaal per jaar wordt door de kredietcommissie een kredietrevisie uitgevoerd voor alle posten in de portefeuille van SKG. Hierbij wordt ondermeer kritisch gekeken naar de gestelde zekerheden en wordt een inschatting gemaakt of de toekomstige kasstromen voldoende zijn voor het betalen van rente en aflossing.

Renterisico

Het renterisico omvat het risico dat de rentemarge kan fluctueren als gevolg van verandering in de marktrente. Binnen strikt geformuleerde richtlijnen wordt het renterisico zowel kwalitatief als kwantitatief continu gemonitord. Minimaal tweemaal per maand wordt het renterisico door middel van het matchingoverzicht bepaald en zo nodig bijgesteld.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico omvat het risico dat SKG op enig moment niet kan voldoen aan haar betalingsverplichtingen. Er worden voortdurend ruime liquiditeiten aangehouden zodat SKG

minimaal een jaar aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen.

Integriteitsrisico

Op alle primaire processen wordt, daar waar het om de verwerking van waarden of data gaat, functiescheiding toegepast. Geautomatiseerde systemen dwingen dit zoveel als mogelijk af om interne fraude, corruptie of belangenverstremming te voorkomen. Conform de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) worden persoonsgegevens beschermd tegen verlies of onwettige verwerking.

Clïëntenonderzoek

SKG toetst continu of cliënten die zorgen voor de toevertrouwde middelen, behoren tot de Protestantse Kerk in Nederland. Ten aanzien van de uitzettingen wordt getoetst of de doelstellingen van de debiteuren in overeenstemming zijn met de statuten van SKG.

Witwasrisico

SKG heeft voor de kerkelijke gemeenten geen mogelijkheden om contant geld te storten op een rekening-courant bij SKG. De collectegelden en contante giften van betreffende kerkelijke gemeenten moeten bij banken worden afgestort, waardoor de controle op contante geldstromen bij de banken ligt. De girale geldstromen worden bij SKG gemonitord op afwijkingen van het normale betalingsverkeer.

ICT-risico

De eerstelijns werkzaamheden op hard- en software worden in eigen beheer uitgevoerd. Functiescheiding en autorisaties worden voldoende afgedicht door middel van autorisatieprotocollen. Niet-eerstelijns werkzaamheden zijn uitbesteed aan derden, de continuïteit en gegevensbescherming zijn in SLA's en overeenkomsten geborgd. In aanvulling hierop oriënteert SKG zich op de nieuwe DORA-wetgeving die toeziet op de bescherming van netwerken en informatiesystemen. De beveiliging en continuïteit van de geautomatiseerde systemen worden continu gemonitord. Om externe fraude en cybercrime te voorkomen wordt uitsluitend met veilige VPN-verbindingen gewerkt. Met bewustwordingstrainingen worden medewerkers continu toegerust alert te zijn op vormen van aanvallen van ransomware en phishing en APT-aanvallen. Ook wordt periodiek door een externe professionele partij een penetratietest (pentest) uitgevoerd en gecheckt of de IT-infrastructuur van SKG voldoende weerbaar is.

Tevens wordt ad hoc getest indien daar indicatoren voor zijn. In 2024 was dat niet het geval.

Operationeel risico

Deze risicocategorie omvat het verlies door tekortschietende interne en uitbestede processen, mensen en systemen, of door externe gebeurtenissen. SKG beperkt de operationele risico's tot een minimum door het stimuleren van risicobewustzijn van de medewerkers en het treffen van adequate maatregelen. Speerpunten hierbij zijn een strikte functiescheiding in vastgelegde processen en een passende uitwijkmogelijkheid voor de ICT-gerelateerde risico's.

Beheercommissie Centrale Kas Predikants-traktementen

Risicobeheer betekent het in kaart brengen van de risico's voor de organisatie, het maken van een inschatting van de waarschijnlijkheid dat een risico zich in de praktijk zal voordoen, en de impact die dat voorval op de organisatie zal hebben. Vanuit deze inschattingen worden maatregelen bepaald, gericht op het beheer van de gesignaleerde risico's.

De Beheercommissie heeft in 2022 haar financiële risico's onderzocht door op alle uitgaven- en inkomstenposten de risico's te inventariseren. Dit heeft geleid tot de conclusie dat er een algemene reserve voor het opvangen van risico's moet worden aangehouden van minimaal 4,8% en maximaal 6,6% van de jaarlijkse uitgaven. De notitie van 2022 is in 2025 nog onverminderd actueel.

Als het gaat om de 'belegging' van de financiële middelen heeft de Beheercommissie gekozen voor de Stichting Kerkelijk Geldbeheer te Gouda (SKG). SKG verricht voor de Beheercommissie feitelijk de spreiding van het risico over meerdere banken. SKG heeft gekozen voor uitsluitend Nederlandse banken met een goede rating. Er zijn door SKG geen risicovolle beleggingen gedaan. Financieringen van SKG aan gemeenten zijn gedekt door hypothecaire zekerheid.

In operationele zin onderkent de Beheercommissie risico's in die zin dat het werk voor de commissie hoofdzakelijk wordt uitgevoerd door een klein team van de dienstenorganisatie. Binnen dit team is veel kennis van zaken bij enkele personen belegd. Uitval van deze personen betekent een risico. In een jaarlijks overleg met de directie van de dienstenorganisatie wordt dit risico besproken en bewaakt. Dit geldt ook voor de ondersteuning door het team Finance & Control, waar langere tijd

een aantal vacatures wordt ingevuld door interim-krachten.

Frauderisico

Fraude is een ernstig probleem dat organisaties van elke omvang kan treffen. Het is essentieel om de risico's te begrijpen en passende maatregelen te nemen om fraude te voorkomen. Frauderisico's kunnen voortkomen uit verschillende bronnen, waaronder

- *interne bedreigingen*: medewerkers die toegang hebben tot gevoelige informatie of financiële middelen kunnen deze misbruiken voor persoonlijk gewin;
- *externe bedreigingen*: cybercriminelen die proberen toegang te krijgen tot bedrijfsgegevens of financiële systemen;
- *procesfouten*: gebrekkige interne controles of inefficiënte processen die fraude mogelijk maken.

De commissie BCKP heeft in haar vergaderingen overlegd over mogelijke frauderisico's. Mitigerende maatregelen op het vlak van frauderisico zijn o.a. genomen door interne beheersingsmaatregelen op procesniveau en procedures.

Financiële instrumenten

Algemeen

BCKP heeft te maken met een krediet-, liquiditeits- en kasstroomrisico. Om deze risico's te minimaliseren heeft de organisatie beleid opgesteld om deze risico's te beheersen. BCKP kent geen valuta-, rente- en aandelenrisico's.

Kredietrisico

BCKP heeft geen significante concentratie van kredietrisico's.

Liquiditeitsrisico

BCKP loopt geen significant liquiditeitsrisico vanwege het feit dat de reservepositie van BCKP dermate is dat voldoende liquiditeiten aanwezig zijn.

Kasstroomrisico

De operationele kasstroom in een boekjaar wordt grotendeels bepaald door ontvangsten van de gefactureerde bijdragen aan de kerkelijke gemeenten. De per jaareinde openstaande vordering en schuld zijn kortlopend. Het kasstroomrisico is derhalve zeer beperkt.

Overige gelieerde instellingen

Door het bestuur zijn verder geen bijzondere meldingen ontvangen of in de afzonderlijke jaarverslagen vermeld.

Toekomst

Stichting Kerkelijk Geldbeheer

Ondanks de verrassende veerkracht van de afgelopen jaren tekent zich het beeld af dat de wereldeconomie een stap terug zou kunnen doen. Het groei- en inflatiebeeld voor 2025 wordt waarschijnlijk sterk beïnvloed door het economische beleid van de regering-Trump en de reacties daarop van andere economische blokken, met name China en de Europese Unie. Duidelijk is dat de terugkeer van Donald Trump in het Witte Huis, met Republikeinse meerderheden in zowel Senaat als het Huis van Afgevaardigden, leidt tot grote verschuivingen in het economische en buitenlandbeleid van de Verenigde Staten. De tusschen machtsblokken over en weer uitgevaardigde importheffingen schaden economieën, geven instabiliteit op het geopolitieke front en veroorzaken onrust op de financiële markten. Het gewijzigde buitenlandbeleid van de Verenigde Staten geeft begin 2025 onzekerheid binnen de NAVO en doet een beroep op de eenheid en autonomie van de Europese Unie. De onrust in de wereld, onder andere vanwege de inval door Rusland in Oekraïne en de oorlogssituatie in Gaza, geven voor deze regio's toenemende risico's op verdere escalatie. Het is positief dat wereldwijd het inflatiebeeld sterk is verbeterd. De grondstofprijzen lijken begin 2025 toch weer in een stijgende trend te komen. Wanneer de prijsstijgingen aanhouden zou dit op termijn weer tot verdere prijsverhogingen moeten leiden. Begin 2025 wordt echter verwacht dat de ECB haar depositorente verder zal verlagen. Op de rentemarkten gaat dit naar verwachting leiden tot lagere renteniveaus op de geldmarkt, met zijwaartse bewegingen op de kapitaalmarkt. SKG verwacht dat de rentemarge en het renteresultaat hierdoor iets kan gaan terugvallen, maar op goed en gezond niveau blijven.

Over een reeks van jaren heeft SKG een stabiele groei laten zien in het activiteitenvolume. Het gebruik van internet is de basis van onze groeistrategie. 'SKG Online', de Appostel-app en de webwinkel 'SKG Collect' bieden aantrekkelijke mogelijkheden om onze cliënten optimaal te bedienen. SKG heeft geen duur netwerk aan bijkantoren waardoor de kosten van overhead laag blijven. Gelet op de stand van de economie en de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt verwacht SKG voor het komende boekjaar dat de toevertrouwde middelen zich zullen handhaven rond het huidige niveau, maar de potentie voor een verdere stijging is er ook. Voor 2025 verwachten wij

dat het investeringsvolume bij kerkelijke gemeenten en aanverwante instellingen in lijn met de afgelopen jaren op peil zal blijven. Een verdere stijging van het kredietvolume moet daarom mogelijk zijn.

Er zijn in het licht van goed rentmeesterschap talrijke kerkelijke initiatieven ten aanzien van ouderenzorg, maar ook als het gaat om het behalen van klimaatdoelstellingen, door bijvoorbeeld 'groene kerk' te willen zijn. SKG wil met de nieuwe 'SKG Duurzaamheidslening' graag meedenken met kerken in groene financieringsmogelijkheden. In 2025 zijn weer investeringen nodig om efficiënte en veilige dienstverlening naar de klanten te handhaven. De verwachting is dat de structurele kosten door het hogere prijspeil verder kunnen stijgen. Ondanks de toegenomen activiteiten van het afgelopen decennium kon door de steeds verdergaande automatisering telkens een rem gezet worden op de groei van het aantal fte's. Ook voor 2025 wordt geen grote uitbreiding van het aantal formatieplaatsen verwacht. 2023 en 2024 waren uitzonderlijke jaren op de rentemarkten, met een uitzonderlijk hoog nettoresultaat voor SKG tot gevolg. Gelet op de genoemde geopolitieke onzekerheid, de verwachtingen voor zowel de rentemarkten als de ontwikkeling van de kosten, kan het nettoresultaat in 2025 lager uitpakken, maar naar verwachting op goed niveau blijven. Het verder doorontwikkelen en uitnuttigen van SKG Online, de Appostel-app en de webwinkel SKG Collect blijven de komende jaren prioriteit krijgen.

Protestantse Stichting Hydepark Beheer

De afspraken uit het rapport 'Een gedeelde toekomst' zijn in 2024 onder meer geëffectueerd door het afsluiten van een nieuwe 10-jarige huurovereenkomst met ingang van 1-1-2023 met de Protestantse Stichting Hydepark. Hierbij is, mede op grond van de uitgevoerde taxatie, een marktconforme huurprijs afgesproken die significant lager is dan de huurprijs 2022. Deze zal m.i.v. 2024 jaarlijks worden geïndexeerd met 3,4%.

De hieruit voortvloeiende huuropbrengsten zijn meegenomen in de berekening van de meerjarige businesscase van de Protestantse Stichting Hydepark Beheer. Hierin is tevens gerekend met lagere onderhoudskosten als gevolg van de hierbij gemaakte afspraken met de huurder en de ingevoerde stelselwijziging waarbij, volgens de componentenbenadering, groot onderhoud wordt geactiveerd. Uit de businesscase blijkt dat hiermee de stand van het eigen vermogen in het jaar 2036 weer positief zal zijn, en dat het totaal van de

toekomstige kasstromen voldoende zal zijn om de langlopende schulden binnen de gestelde termijnen af te lossen.

De uitwerking van de plannen voor een duurzame toekomst van Hydepark vraagt tijd. Het langetermijnperspectief voor de exploitatie van het landgoed en vastgoed op Hydepark zal hierbij vorm moeten krijgen. In 2025 worden tevens de fiscale en juridische aspecten verder in kaart gebracht. In december 2024 is de keuze voor een voorkeursscenario aan de kleine synode voorgelegd, waarbij de kleine synode heeft besloten tot het verder uitwerken van een duurzame ontwikkeling van landgoed en vastgoed op Hydepark.

Voor de korte termijn is bericht ontvangen (comfort-letter maart 2025) dat de rekening-courantfaciliteit door de Protestantse Kerk is verlengd tot en met 31 december 2026. Het gestelde maximum van de rekening-courant bedraagt € 1,5 mln.

Beheercommissie Centrale Kas Predikants-traktementen

In het jaar 2025 bepaalt naast het beheer van de kas een aantal zaken de agenda van de commissie. In de eerste plaats verwacht de Beheercommissie betrokken te zullen worden bij de implementatie van de nieuwe ambtsvisie, nadat de generale synode in juni 2024 het rapport 'Ruimte voor Woord en Geest' aanvaarde. De Beheercommissie wacht een opdracht van de Begeleidingscommissie Implementatie Ambtsvisie af, maar maakte alvast een inventarisatie van te verwachten taken. Deze omvatten:

- advies aan de kleine synode over
 - opdracht en samenstelling van de commissie
 - de invoering van de mogelijkheid van *tentmaking ministry* (werken zonder traktement en sociale voorzieningen)
 - de uitbreiding van de omslagregeling
 - het overgangsrecht
- de vaststelling van een nieuwe omslagregeling met bezettingsbijdragen per profiel
- de vaststelling van nieuwe uitvoeringsbepalingen bij de wachtgeldregeling
- het sluiten van nieuwe contracten met
 - de pensioenverzekeraar
 - de verzekeraar voor het arbeidsongeschiktheids-pensioen
 - de arbodienst
- afspraken met het bestuur van de dienstenorganisatie over de noodzakelijke uitbreiding van het team Traktementen, dat naast de predikanten ook de arbeidsvoorwaarden van de pastors en de kerkelijk werkers zal gaan uitvoeren.

De Beheercommissie verwacht aan de slag te kunnen gaan zodra duidelijk is geworden hoe de profielen en de werkplekken onderscheiden worden en hoe de arbeidsvoorwaarden per profiel eruit zullen zien.

In de tweede plaats verwacht de Beheercommissie initiatieven tot een betere afstemming van al het werk dat gedaan wordt ter ondersteuning van predikanten. De afstemming betreft

- de bestuurlijke verantwoordelijkheden van de Beheercommissie, het Georganiseerd Overleg Predikanten, het bestuur van de dienstenorganisatie en andere colleges en commissies
- het werk van de afdelingen van de dienstenorganisatie, waaronder HR-Traktementen en Vitale roeping
- de financiering via quotum, betaling voor dienstverlening en de omslagregeling predikant-straktementen.

In de derde plaats heeft de dienstenorganisatie het besluit genomen om de jaarcijfers van de centrale kas met ingang van het verslagjaar 2025 onder te brengen bij de enkelvoudige jaarrekening van de Protestantse Kerk in Nederland.

Jaarrekening

Op de volgende pagina's presenteren we de financiële cijfers van de Protestantse Kerk in Nederland, met daarbij een toelichting.

8.1 Balans (na resultaatbestemming)

Activa (x € 1.000)	<i>Ref.</i>	Balans 31-12-2024	Balans 31-12-2023
Immateriële vaste activa	1	-	-
Materiële vaste activa	2	14.140	13.773
<i>Leningen u/g</i>		10.286	8.205
Financiële vaste activa	3	10.286	8.205
Vaste activa		24.426	21.978
Vorderingen en overlopende activa	4	3.323	6.583
Effecten	5	53.372	73.663
Liquide middelen	6	30.487	13.435
Vlottende activa		87.182	93.681
Totaal activa		111.607	115.659

Passiva (x € 1.000)	<i>Ref.</i>	Balans 31-12-2024	Balans 31-12-2023
<i>Reserves:</i>			
Algemene reserve		18.737	19.441
Bestemmingsreserves		61.551	62.019
<i>Fondsen:</i>			
Bestemmingsfondsen		19.712	20.932
Eigen vermogen	7	100.000	102.392
Voorzieningen	8	309	320
Langlopende schulden	9	392	2.641
Kortlopende schulden	10	10.905	10.305
Totaal passiva		111.607	115.659

8.2 Staat van baten en lasten

Baten (x € 1.000)	Ref.	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023
Baten van particulieren	11	25.480	25.829	28.111
Baten van verplichte bijdragen van gemeenten	12	16.539	16.550	16.517
Baten van verbonden organisaties zonder winststreven		0	0	
Baten van andere organisaties zonder winststreven	13	5.041	2.605	10.535
Som van de giften en baten uit fondsenwerving		47.061	44.984	55.163
Baten van subsidies van overheden	14	9	0	0
Financiële baten	15	6.997	2.440	8.181
Baten als tegenprestatie voor de levering van producten en/of diensten	16	7.664	9.823	8.868
Overige baten	17	935	308	3.855
Som van de baten		62.666	57.555	76.066

Lasten (x € 1.000)	Ref.	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023
Personeelskosten	18	25.589	29.652	25.837
Apparaatskosten	19	9.212	7.530	7.398
Verstrekke subsidies of giften	20	22.899	23.106	33.242
Kosten activiteiten en publicaties	21	7.357	6.171	7.797
Totale lasten		65.057	66.458	74.274
Saldo van baten en lasten		-2.392	-8.903	1.792

Resultaatbestemming (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023
Resultaat	-2.392	-8.903	1.792
<i>Additionele mutatie bestemmingsreserves/-fondsen gerealiseerde koerswinst verkoop effecten 2024</i>			
• Additionele dotatie bestemmingsreserve Programma Kerkbrede Transitie (nieuw)	-3.275		
• Additionele dotatie bestemmingsreserve Zending	-2.055		
• Additionele dotatie bestemmingsreserve Kerk en Wereld	-1.055		
• Additionele dotatie bestemmingsfonds Lutherse fondsen	-155		
<i>Overige mutaties bestemmingsreserves/-fondsen</i>			
Onttrekking bestemmingsreserves (specificatie pag. 84)	6.853	8.290	1.687
Onttrekking bestemmingsfondsen (specificatie pag. 85)	1.375	71	-403
Resultaat algemene reserve	-704	-542	3.076

De additionele mutaties bestemmingsreserves/-fondsen gerealiseerde koerswinst verkoop effecten (totaal € 6.650) worden nader toegelicht in hoofdstuk 8.5.

8.3 Kasstroomoverzicht

Kasstroomoverzicht (indirecte methode) (x € 1.000)	Ref.	2024	2023*
Saldo van baten en lasten		-2.392	1.792
Financiële baten		6.997	8.181
Saldo van baten en lasten exclusief financiële baten		-9.389	-6.389
Aanpassingen voor:			
Mutaties in afschrijvingen	2	627	562
Mutaties in voorzieningen	8	-11	-129
Mutaties in vorderingen	4	3.260	-2.535
Mutaties in langlopende schulden	9	-2.249	-1.127
Mutaties in kortlopende schulden	10	601	1.597
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		-7.161	-8.021
Ontvangen interest en dividenden		1.284	1.199
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		-5.877	-6.822
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>			
Investerings in (im)materiële vaste activa	2	-1.078	-1.045
Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa	2	84	123
Effecten	5	26.004	-626
Leningen u/g	3	-2.081	61
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		22.929	-1.487
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		0	0
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		0	0
Totaal mutatie liquide middelen	6	17.052	-8.309

* Voor vergelijkingsdoeleinden aangepast

Verloop liquide middelen (x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	13.435	21.744
Mutatie boekjaar	17.052	-8.309
Stand per 31 december	30.487	13.435

8.4 Toelichting behorende tot de jaarrekening 2024

Rechtspersoon

De Protestantse Kerk in Nederland en haar dienstenorganisatie, gevestigd te Utrecht, Joseph Haydnlaan 2a, is een kerkgenootschap en is ingeschreven in de Kamer van Koophandel onder nummer 302.58.482. Deze enkelvoudige jaarrekening bevat de financiële informatie van zowel de generale financiën van het kerkgenootschap als van de dienstenorganisatie.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2024 dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2024.

Toegepaste grondslagen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijn Organisaties zonder winststreven (richtlijn RJ 640).

Valuta

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is van het kerkgenootschap. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van de Protestantse Kerk in Nederland en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan.

Hiervan worden toegelicht de aard en de omvang van de transactie, en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van inzicht.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de directie van de Protestantse Kerk in Nederland zich over verschillende zaken een oordeel vormt,

en dat de directie schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

Activa en passiva worden tegen historische kostprijs opgenomen, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Activa worden in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en de activa een kostprijs of een waarde hebben waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Activa die hier niet aan voldoen worden niet in de balans verwerkt, maar worden aangemerkt als niet in de balans opgenomen activa.

Een verplichting wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen, en de omvang van het bedrag waartegen de afwikkeling zal plaatsvinden op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Onder verplichtingen worden ook voorzieningen begrepen.

Verplichtingen die hier niet aan voldoen worden niet in de balans opgenomen maar verantwoord als niet in de balans opgenomen verplichtingen.

In de balans opgenomen activa of verplichtingen blijven op de balans opgenomen als een transactie niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot de activa of verplichtingen. Dergelijke transacties geven evenmin aanleiding tot het verantwoorden van resultaten. Bij de beoordeling of er sprake is van een belangrijke verandering in de economische realiteit

wordt uitgegaan van de economische voordelen en risico's die zich naar alle waarschijnlijkheid in de praktijk zullen voordoen, en niet op basis van voordelen en risico's waarvan redelijkerwijze niet te verwachten is dat zij zich zullen voordoen.

Activa of verplichtingen worden niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen, en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot de activa of verplichtingen aan een derde zijn overgedragen. Activa of verplichtingen blijven echter op de balans verwerkt indien transacties niet leiden tot een belangrijke wijziging in de economische realiteit met betrekking tot de betreffende activa of verplichtingen. De resultaten van de transactie worden in dat geval direct in de staat van baten en lasten opgenomen, rekening houdend met eventuele voorzieningen die dienen te worden getroffen in samenhang met de transactie.

Indien de weergave van de economische realiteit leidt tot het opnemen van activa waarvan de rechtspersoon niet het juridisch eigendom bezit, wordt dit vermeld.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, afgeleide financiële instrumenten (derivaten), handelsschulden en overige te betalen posten. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: vorderingen, geldmiddelen en kortlopende schulden. De stichting maakt geen gebruik van afgeleide instrumenten (derivaten). Voor de grondslagen wordt verwezen naar de behandeling per balanspost. Financiële activa en financiële verplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment dat contractuele rechten of verplichtingen ten aanzien van dat instrument ontstaan. Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot de positie aan een derde zijn overgedragen. Financiële instrumenten (en afzonderlijke componenten van financiële instrumenten) worden in de jaarrekening gepresenteerd in overeenstemming met de economische realiteit van de contractuele bepalingen. Presentatie vindt plaats op basis van afzonderlijke componenten van financiële instrumenten als financieel actief, financiële

verplichting of als eigen vermogen. Aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen van vorderingen die door de stichting worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs worden zowel op het niveau van specifieke activa als op collectief niveau in aanmerking genomen. Van afzonderlijk belangrijke vorderingen wordt beoordeeld of deze individueel onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Van afzonderlijk belangrijke vorderingen die niet individueel onderhevig zijn gebleken aan bijzondere waardevermindering en van afzonderlijk niet belangrijke vorderingen wordt collectief beoordeeld of deze onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering, dit door samenvoeging van vorderingen met vergelijkbare risicokenmerken. De reële waarde van in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder kasmiddelen, kortlopende vorderingen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde daarvan.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur. Het afschrijvingspercentage van de immateriële vaste activa bedraagt 10-33% per jaar. Op elke balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat de vaste activa aan een bijzondere waardevermindering onderhevig zijn/kunnen zijn.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur, rekening houdend met de eventuele restwaarde van de individuele activa. De terreinen worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs. De overige materiële vaste activa, waaronder vastgoedbeleggingen, worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Op terreinen, materiële vaste bedrijfsactiva in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven. Afschrijvingen starten op het moment waarop een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en worden beëindigd bij buitengebruikstelling of bij afstoting. Vastgoedbeleggingen zijn onroerende zaken die worden aangehouden om huuropbrengsten en/of waardestijgingen te realiseren, en die niet voor eigen gebruik zijn. Onderhoudsuitgaven worden slechts

Activum	% afschrijving
Terreinen en gebouwen	0% - 2%
Vastgoedbeleggingen	0% - 10%
Installaties	2% - 5%
Inventaris	6% - 10%
Automatisering:	
• Software	10% - 33%
• Computerapparatuur	25% - 33%
• Overige automatiseringsapparatuur	6% - 33%
Overige vaste activa	33%

geactiveerd als zij de gebruiksduur van het object verlengen en/of leiden tot toekomstige prestatie-eenheden met betrekking tot het object. Op elke balansdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat de vaste activa aan een bijzondere waardevermindering onderhevig zijn/kunnen zijn.

Financiële vaste activa

Leningen uitgeleend geld (u/g) worden initieel gewaardeerd tegen de reële waarde, gewoonlijk de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen. Vervolgens worden deze vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Vorderingen, overlopende activa en overige activa

Vorderingen worden *bij* eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden *na* eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectievere rentemethode, verminderd met het bijzondere waardeverminderingsverlies.

Effecten

Aandelen, obligaties en overige beleggingen die worden aangehouden als onderdeel van een handelsportefeuille worden gewaardeerd op reële waarde. Obligaties c.q. rentedragende waardepapieren die worden aangehouden tot het einde van de looptijd worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan 12 maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering. De liquide middelen zijn inclusief de middelen van de Protestantse Stichting Steun Protestantse Kerk in Nederland.

Eigen vermogen

Het vermogen van de kerk heeft een bijzonder karakter. De Protestantse Kerk in Nederland is gehouden dit vermogen slechts aan te wenden in overeenstemming met de doelstelling waartoe ze in het leven is geroepen. De presentatie van het vermogen in de balans wordt onderscheiden in reserves en fondsen.

Reserves

Deze reserves kunnen egalisatie- en/of algemene reserves en bestemmingsreserves zijn. Besteding van bestemmingsreserves kan slechts indien dit binnen de gegeven 'bestemming' plaatsvindt. De gevormde bestemmingsreserves mogen geen verplichting betreffen.

Fondsen

Dit deel van het vermogen is vanwege de specifieke bestemming die door 'derden' (gevers of overheid) is bepaald slechts aan te wenden voor de specifieke bestemming.

Voorzieningen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt en
- waarvan het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Rechten en verplichtingen voortvloeiend uit eenzelfde overeenkomst worden niet in de balans opgenomen indien en voor zover noch de onderneming noch de tegenpartij heeft gepresteerd. Opname in de balans geschiedt wanneer de nog te ontvangen respectievelijk te leveren prestatie en tegenprestatie niet (meer) met elkaar in evenwicht zijn en dit voor de onderneming nadelige gevolgen heeft.

Indien (een deel van) de uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen waarschijnlijk geheel of gedeeltelijk door een derde worden vergoed bij afwikkeling van de voorziening wordt de vergoeding als afzonderlijk actief gepresenteerd.

Indien de tijdswaarde van geld materieel is en de periode waarover de uitgaven contant worden gemaakt meer dan een jaar is, worden voorzieningen gewaardeerd tegen de contante waarde van de beste schatting van de uitgaven die naar verwachting

noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde indien de tijds waarde van het geld niet materieel is of de periode waarover de uitgaven contant worden gemaakt maximaal een jaar is.

De Protestantse Kerk in Nederland kent een drietal voorzieningen, te weten: een voorziening voor verplichtingen en verliezen (reorganisatiekosten), pensioenvoorzieningen en een voorziening voor jubileumverplichtingen personeel.

Langlopende schulden

Schulden op lange termijn worden gewaardeerd tegen reële waarde. De verstrekte subsidies of giften aan gemeenten worden geheel ten laste gebracht van het boekjaar waarin het besluit tot toekenning schriftelijk aan de steunontvanger is meegedeeld, ongeacht in welk boekjaar de verstrekte subsidie of gift wordt uitgekeerd. Daarbij is bepalend of de ontvangende partij recht kan doen gelden op een bepaald bedrag.

Voor zover toekenningen meerjarige betalingsverplichtingen betreffen, worden deze verplichtingen vermeld als schulden op lange termijn. Indien bij toekenningen een ontbindende voorwaarde is opgenomen, dan worden deze naar jaar verantwoord onder de 'niet in de balans opgenomen activa en/of verplichtingen'.

Schulden op korte termijn

Schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Operationele leasing

Verplichtingen uit hoofde van operationele leasing worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de staat van baten en lasten over de looptijd van het contract. De contracten in het kader van operationele leasing staan vermeld in de 'niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen'.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van activa of een vermindering van verplichtingen, heeft plaatsgevonden waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van activa of een vermeerdering van verplichtingen, heeft plaatsgevonden waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Bestemmingsgiften

Indien baten waarvoor een bijzondere bestemming is aangewezen in het verslagjaar niet volledig zijn besteed, worden de nog niet bestede gelden verwerkt in de desbetreffende bestemmingsfondsen. Indien in een volgend jaar uit het bestemmingsfonds wordt geput, wordt deze besteding enerzijds in de staat van baten en lasten verantwoord en anderzijds als mutatie in de desbetreffende bestemmingsreserve weergegeven.

Baten van particulieren

• Collecten

Collecten worden verantwoord in het jaar waarin de collecten van de plaatselijke gemeenten en diaconieën door PKN/KiA worden ontvangen. Collecten die zijn gehouden in het boekjaar maar

nog niet zijn afgedragen aan PKN/KiA worden niet als vordering opgenomen omdat er een contractueel recht op deze collecten ontbreekt.

- **Giften**

Giften worden verantwoord in het jaar waarin een specifieke actie heeft plaatsgevonden of in het jaar van ontvangst indien geen specifieke actie heeft plaatsgevonden.

- **Nalatenschappen**

Nalatenschappen verwerkt in het verslagjaar waarin de akte van verdeling is ontvangen. Uitbetalingen in de vorm van voorschotten worden verwerkt in het verslagjaar waarin deze zijn ontvangen.

Baten van andere organisaties zonder winststreven

Bijdragen van verbonden en andere organisaties zonder winststreven voor de uitvoering van projecten of programma's waarbij de subsidiegever als financier of medefinancier optreedt, worden verantwoord op basis van de toezegging dan wel de ontvangen bedragen.

Subsidies van overheden

Exploitatiesubsidies worden ten gunste van de winst-en-verliesrekening van het jaar gebracht ten laste waarvan de gesubsidieerde bestedingen komen of waarin de opbrengsten zijn gedeerd of het exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De vooruit-ontvangen bedragen (zowel kort- als langlopend) worden onder de overlopende passiva opgenomen.

Financiële baten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Onder de financiële baten en lasten zijn ook de opbrengsten uit beleggingen verantwoord. Deze bestaan uit gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen. Gerealiseerde waardeveranderingen worden bepaald aan de hand van het verschil tussen de netto-opbrengst en de reële waarde aan het begin van het boekjaar. Ongerealiseerde waardeveranderingen worden bepaald door op de marktwaarde ultimo boekjaar de (gemiddelde) kostprijs in mindering te brengen.

Bijdragen als tegenprestatie voor geleverde diensten

Verantwoording van opbrengsten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

Personeelskosten

Periodiek betaalbare beloningen zoals lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten op het moment dat ze verschuldigd zijn aan werknemers. De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door PKN. Indien een beloning wordt betaald waarbij geen rechten worden opgebouwd (bijvoorbeeld doorbetaling in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid) worden de verwachte lasten verantwoord in de periode waarover deze beloning is verschuldigd. Voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen (inclusief ontslagvergoedingen) aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid, wordt een voorziening opgenomen. De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting op balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden. Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht.

- **Pensioenen**

De dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland heeft voor haar werknemers een toegezegde pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat afhankelijk is van leeftijd, salaris en dienstjaren. De regeling is ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW). De dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij Zorg en Welzijn, anders dan het effect van hogere toekomstige premies. Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan de pensioenuitvoerder verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet

zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Toezeggingen verstrekte subsidies en giften

Er worden meerjarige contracten afgesloten met voorwaardelijke verplichtingen. Verplichtingen vanuit verstrekte subsidies en giften komen geheel ten laste van het boekjaar waarin het besluit tot toekenning schriftelijk aan de steunontvanger is meegedeeld, ongeacht in welk boekjaar de verstrekte subsidie of gift wordt uitgekeerd. Daarbij is bepalend of de ontvangende partij recht kan doen gelden op een bepaald bedrag. De voorwaardelijke verplichtingen die niet schriftelijk zijn toegekend, worden verantwoord onder de 'niet uit de balans blijvende verplichtingen'.

Grondslagen interne doorbelastingen

De verdeling van de interne doorbelastingen naar de doelstellingen en activiteiten van de verschillende programmalijnen en werkonderdelen geschiedt op basis van het volgende uitgangspunt: de kosten van Directie, Finance & Control, HR, IT en Facilitaire zaken, waarin de huisvestingskosten inclusief de afschrijvingen van de materiële vaste activa opgenomen zijn, worden op voorcalculatorische basis doorberekend op basis van het aantal bij de afdelingen behorende begrote formatieplaatsen.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen.

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening.

8.5 Toelichting op de balans

Activa

Immateriële vaste activa (1) (x € 1.000)	Balans 31-12-2024	Balans 31-12-2023
1 januari 2024		
Aanschafwaarde	5.138	5.138
Cumulatieve afschrijvingen	-5.138	-5.138
Boekwaarde	-	-
Mutaties in het boekjaar		
Afschrijvingen	-	
31 december 2024		
Aanschafwaarde	5.138	5.138
Cumulatieve afschrijvingen	-5.138	-5.138
Boekwaarde	-	-

Betreft de software van AllSolutions, Salesforce en FRIS.

Materiële vaste activa (2) (x € 1.000)	Gebouwen/ terreinen	Vastgoed- beleggingen**	Installaties	Inventaris	Auto- matisering	Auto's	Totaal
1 januari 2024							
Aanschafwaarde	6.925	9.473	1.564	1.246	1.144	54	20.406
Cumulatieve afschrijvingen	-1.786	-2.431	-621	-924	-864	-6	-6.632
Boekwaarde	5.139	7.042	943	322	280	48	13.773
Mutaties in het boekjaar							
Investeringen	224	437	169	87	127	34	1.078
Afschrijvingen	-125	-236	-76	-127	-136	-11	-711
	99	201	93	-40	-9	23	367
Desinvesteringen							
Aanschafwaarde	-	-	-	-	84	-	84
Cumulatieve afschrijvingen (2)	-	-	-	-	-84	-	-84
Desinvesteringen	-	-	-	-	-	-	-
31 december 2024							
Aanschafwaarde	7.149	9.910	1.733	1.333	1.187	88	21.401
Cumulatieve afschrijvingen	-1.911	-2.667	-697	-1.051	-916	-17	-7.259
Boekwaarde	5.239	7.242	1.037	282	271	71	14.141
Totaal per locatie							
PLDC	4.222	7.242	1.023	280	271	71	13.109
Hydepark	792	-	13	1	-	-	806
Overige woonhuizen	224	-	-	-	-	-	224
Boekwaarde	5.238	7.243	1.036	282	271	71	14.140

** Deel van materiële activa is vanaf 2023 aangemerkt als een vastgoedbelegging.

Gebouwen en terreinen

Bijzondere waardeverminderingen hebben zich in het boekjaar niet voorgedaan.

Diverse (woon)huizen

Hieronder zijn verhuurde woonhuizen begrepen die bij het leegkomen door (leeftijds)vertrek van de huurders zullen worden verkocht.

Waarden onroerende zaken

De totale verzekerde waarde van de onroerende goederen in 2024 bedroeg € 61,3 mln. (2023 € 59,1 mln). De WOZ-waarde (peildatum: 1-1-2024) voor het kantoor in Utrecht bedraagt € 10.901k versus

een boekwaarde (excl. terreinen) van € 8.256k. Voor de panden op Hydepark en de diverse woonhuizen zijn deze resp. € 3.426k en € 1.922k.

Leningen inzake Protestantse Stichting Hydepark Beheer

Voor de financiering van het nieuw gebouwde complex Hydepark is door de Protestantse Kerk in Nederland een lening verstrekt. Met ingang van 1-1-2019 is het rentepercentage gewijzigd van 3,5% naar 2,75% t/m 31-12-2045. De lening dient aan het eind van de looptijd te zijn afgelost, waarbij tussentijdse aflossingen zijn toegestaan.

Financiële vaste activa (3) (x € 1.000)	Balans 31-12-2024	Mutaties 2024	Balans 31-12-2023
Leningen u/g	10.286	2.081	8.205
Totaal financiële vaste activa	10.286	2.081	8.205

De leningen u/g kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Leningen u/g (x € 1.000)	Looptijd/ perc.	Balans 1-1-2024	Mutaties in 2024		Balans 31-12-2024
			verlening	aflossing	
Stichting Hydepark Beheer	30 jr./2,75%	6.036	2.164	-	8.200
Stichting Hydepark Beheer	30 jr./2,30%	943	-	-41	902
SKG inzake Kerk en Wereld	>5 jr./1,25%	11	-	-12	-
Leger des Heils	10 jr./1,90%	1.000	-	-	1.000
Leningen instellingen		7.990	2.164	-53	10.102
Natuurlijke personen (LMW)	>5 jr./0-8%	-	-	-	-
Individuele hulpverlening		-	-	-	-
Leningen (regionaal)	>5 jr./0-6%	20	-	-20	-
Hypothecaire lening afl.vrij	2,25%	151	-	-	151
Overige leningen	>5 jr./0-8%	43	-	-10	33
Overige leningen		214	-	-30	184
Leningen inzake arbeidsvoorwaarden	1 jr.<5 jr./0%	-	-	-	-
Leningen medewerkers		-	-	-	-
Totaal leningen u/g		8.205	2.164	-83	10.286

Op 12 oktober 2020 zijn twee overeenkomsten tot vestiging van een hypotheek afgesloten op de panden Nieuw Hydepark en de Oranjerie, tot meerdere zekerheid van de in deze jaarrekening opgenomen geldleningen, te weten:

- het recht van tweede hypotheek op Nieuw Hydepark en de Oranjerie over de hoofdsom (resp. € 6,5 mln en € 1,2 mln) en overige geldleningen en (rekening-courant) kredieten, vermeerderd met bedongen rente, boete en kosten bedraagt € 12,8 mln;
- het recht van eerste hypotheek berust bij de Stichting Kerkelijke Geldbeheer (SKG) op Nieuw Hydepark over de hoofdsom (€ 3 mln), vermeerderd met bedongen rente, boete en kosten, en bedraagt € 4,0 mln.

Op 15 juli 2024 is de lening van de SKG afgelost en overgenomen door de Protestantse Kerk in Nederland. Het recht van de eerste hypotheek dat berustte bij de Stichting Kerkelijke Geldbeheer (SKG) is in verband met de aflossing per juli 2024 en de overname van deze SKG-lening door de Protestantse Kerk in Nederland overgegaan naar de Protestantse Kerk in Nederland. Per saldo is het al bestaande recht van de tweede hypotheek tevens overgezet naar het recht van eerste hypotheek.

Lening Leger des Heils

De welzijnsorganisatie van het Leger des Heils heeft een obligatielening van € 20 mln per 15 december 2020 uitgegeven ter financiering van panden voor mensen die uit de reguliere opvang komen. De Protestantse Kerk in Nederland heeft hierin voor € 1 mln ingeschreven.

Kenmerken van de lening:

- looptijd: 10 jaar
- zekerheid: hypotheekrecht op courant vastgoed van het Leger des Heils. De lening is hiermee 100% gedekt, tegen een waardering van het vastgoed van 75% van de taxatiewaarde
- rente: 1,9% per jaar.

Individuele hulpverlening

Deze leningen zijn verstrekt in het kader van het Landelijke Maatschappelijk Werk. Nieuwe leningen worden niet meer verstrekt.

Leningen (regionaal)

Dit betreft een viertal leningen verstrekt vanuit de regio. De leningen zijn renteloos en aflossingsvrij.

Leningen inzake arbeidsvoorwaarden

Deze (minimaal eenjarige en maximaal driejarige) renteloze leningen zijn leningen op grond van de arbeidsvoorwaardenregeling van de Protestantse Kerk in Nederland.

Vlottende activa

Vorderingen en overlopende activa (4) (x € 1.000)	Balans 31-12-2024	Balans 31-12-2023
Rekening-courant Stichting Hydepark Beheer*	1.401	1.440
Overige instellingen en verbonden partijen	-	95
Subtotaal rekeningen-courant	1.401	1.535
Debiteuren verplichte heffingen	146	93
Overige debiteuren	564	1.002
Te factureren dienstverlening	199	636
Verbonden partijen	41	41
Vooruitbetaalde posten	532	460
Bijdragen en subsidies	55	48
Nog te ontvangen legaten, giften en collecten	192	2.522
Rente	108	32
BTW-aangifte	-	-9
Overige nog te ontvangen posten	85	223
Subtotaal vorderingen	1.922	5.048
Totaal vorderingen en overlopende activa	3.323	6.583

Alle vorderingen hebben een looptijd van, naar verwachting, korter dan 1 jaar.

* De rekening-courantverhouding met de PSHB is renteloos.

Effecten (5) (x € 1.000)	Balans 31-12-2024	Balans 31-12-2023
Oikicredit	1.000	3.219
Obligaties	33.158	31.350
Aandelen	18.575	38.782
Overige beleggingen	639	312
Totaal effectenportefeuille	53.372	73.663

Het verloop binnen de effectenportefeuille is als volgt:

Verloopstaat effecten (x € 1.000)	Balans 1-1-2024	Aankopen	Verkopen	Koers resultaat	Balans 31-12-2024
Oikocredit	3.219		-2.219	-	1.000
Obligaties	31.350	26.012	-25.463	1.259	33.158
Aandelen	38.782	7.353	-31.791	4.230	18.575
Overige beleggingen	312	173	-262	416	639
Totaal	73.663	33.538	-59.734	5.905	53.372

Liquide middelen (6) (x € 1.000)	Balans 31-12-2024	Balans 31-12-2023
Deposito's	23.500	-
Banktegoeden	6.980	13.428
Kasgelden	7	7
Totaal liquide middelen	30.487	13.435

Liquide middelen die naar verwachting langer dan 12 maanden niet ter beschikking staan van PKN worden gerubriceerd als financiële vaste activa.

Passiva

Eigen vermogen (7) (x € 1.000)	Balans 31-12-2024	Verdeling	Balans 31-12-2023
Algemene reserve	18.737	-704	19.441
Bestemmingsreserves	61.551	-468	62.019
Bestemmingsfondsen	19.712	-1.220	20.932
Totaal eigen vermogen	100.000	-2.392	102.392

Het verloop v/d bestemmings-reserves in 2024 was: (x € 1.000)	Balans 31-12-2022	Dotatie 2023	Onttrekking 2023	Balans 31-12-2023	Dotatie 2024	Onttrekking 2024	Balans 31-12-2024
Bestemmingsreserve:							
Werelddiaconaat	7.022	-	7.022	-	-	-	-
Zending (KiA)	5.589	-	5.589	-	-	-	-
Noodhulp	2.055	-	2.055	-	-	-	-
Diaconaal werk	364	-	364	-	-	-	-
Algemeen Kerk in Actie	-	19.917	11.231	8.685	6.164	5.985	8.863
Waardering beleggingen	973	7.123	-	8.096	-	2.296	5.800
Kerkopbouw	55	-	-	55	-	-	55
Steunverlening	11.680	2.551	3.620	10.611	2.642	4.951	8.301
Jeugdwerk	431	-	220	211	-	211	-
Kerk en Wereld	10.154	-	64	10.090	1.173	452	10.811
Zending (PKN)	20.251	386	354	20.283	2.883	871	22.296
Missionair Werk en Kerkgroei	682	-	300	382	-	279	103
Regionaal	289	38	-	327	-	327	-
Permanente Educatie	739	484	527	696	-	196	500
Hydepark	2.369	134	385	2.118	113	444	1.787
Mobiliteit en Transitie	907	-	546	361	-	350	11
Overige	148	-	44	104	-	-	104
Kerkbrede transitie	-	-	-	-	3.275	357	2.918
Totaal bestemmingsreserves	63.706	30.633	32.320	62.019	16.250	16.718	61.551

Het verloop v/d bestemmings-fondsen in 2024 was: (x € 1.000)	Balans 31-12-2022	Dotatie 2023	Onttrekking 2023	Balans 31-12-2023	Dotatie 2024	Onttrekking 2024	Balans 31-12-2024
Bestemmingsfondsen:							
Werelddiaconaat	2.135	8.725	6.854	4.006	7.793	10.229	1.571
Zending (KiA)	-	3.921	3.921	-	3.852	3.829	23
Noodhulp	3.742	8.666	7.099	5.309	7.901	8.099	5.110
Diaconaal werk	-	1.708	1.708	-	1.490	1.487	3
Noodhulp SHO	3.091	8.000	10.138	953	1.579	985	1.547
Overige Kerk in Actie	2.065	1.042	1.823	1.284	-	627	657
Kerk in Ontwikkeling	1.352	192	114	1.430	68	218	1.280
Jeugdwerk	3.432	52	-	3.484	180	-	3.664
Zending (PKN)	2.537	354	540	2.351	191	-	2.542
Steunverlening (derden)	129	329	-	458	-	458	-
Wetenschappelijk onderzoek	-3	3	-	-	-	-	-
Regionaal	-9	9	-	-	-	-	-
Lutherse fondsen	1.414	-	39	1.375	164	80	1.459
Late Roeping Predikanten	-	-	-	-	1.689	114	1.575
Overige	641	-	362	279	-	-	279
Totaal bestemmingsfondsen	20.529	33.001	32.598	20.932	24.908	26.127	19.711

In de resultaatbestemming is een additionele dotatie opgenomen van € 3.275k aan een nieuw gevormde bestemmingsreserve Programma Kerkbrede Transitie. In het boekjaar 2024 is een koerswinst gerealiseerd van € 8.700k, voortkomend uit de verkoop van een deel van de effecten-portefeuille gedurende het jaar. Onder aftrek van de ongerealiseerde koersverschillen (€ -2.296k) is deze eenmalige koerswinst verdeeld op basis van de stamvermogens en toegevoegd aan bestemmingsreserves van Fonds Zending, Fonds Kerk en Wereld en de Lutherse Fondsen. Kerk in Actie heeft geen koersresultaat ontvangen: zij bezit geen belegd vermogen en haar middelen moeten direct beschikbaar zijn voor noodhulpverlening.

Het aandeel van de Protestantse Kerk in de gerealiseerde koerswinst bedraagt € 4.475k, waarbij in de begroting al rekening was gehouden met een verwachte koerswinst van € 1.200k. In de resultaatbestemming is de additionele koerswinst van € 3.275k (€ 4.475k gerealiseerd minus € 1.200k

begroot) toegevoegd aan een nieuw gevormde bestemmingsreserve Kerkbrede Transitie. Deze reservering is bedoeld voor financiering van de kerkbrede transitieprogramma's, waaronder de door de generale synode vastgestelde initiatieven 'Ruimte voor Woord en Geest' en 'Lichter op Pad'. Dit besluit is genomen om te waarborgen dat de kosten van deze programma's niet ten laste komen van lokale gemeenten. Het draagt bij aan een transparantere weergave van de ontwikkeling van de reguliere exploitatie. De uitgaven die in 2024 besteed zijn aan het programma 'Ruimte voor Woord en Geest' zijn ten laste gebracht van deze bestemmingsreserve.

Het geconsolideerde eigen vermogen (€ 145,158 miljoen) wijkt af van het enkelvoudige eigen vermogen van de Protestantse Kerk (€ 100 miljoen). Deze afwijking wordt veroorzaakt doordat in de geconsolideerde jaarrekening de eigen vermogens van BCKP, SKG en Protestantse Stichting Hydepark Beheer zijn opgenomen.

(x € 1.000)	31-12-2024	31-12-2023
Eigen vermogen		
Eigen vermogen volgens geconsolideerde balans	145.158	146.250
<i>af:</i>		
Eigen vermogen BCKP	4.909	7.655
Eigen vermogen Hydepark beheer	-3.873	-3.856
Eigen vermogen SKG	43.928	39.864
Eigen vermogen SPZ	194	194
Eigen vermogen volgens enkelvoudige balans PKN	100.000	102.394
Resultaat		
Resultaat volgens geconsolideerde staat van baten en lasten	-1.091	3.327
<i>af:</i>		
Resultaat BCKP	-2.747	273
Resultaat Hydepark beheer	-17	-547
Resultaat SKG	4.064	4.090
Resultaat SPZ	-	-1
Resultaat PSDV	-	-2.282
Resultaat volgens enkelvoudige staat van baten en lasten PKN	-2.392	1.792

Voorzieningen (8) (x € 1.000)	Balans 31-12-2024	Balans 31-12-2023
Voorziening reorganisatiekosten	31	54
Pensioenvoorzieningen	69	81
Overige voorzieningen	209	185
Totaal voorzieningen	309	320

Verloop voorzieningen (x € 1.000)	Balans 31-12-2023	Dotatie 2024	Onttrekking 2024	Vrijval 2024	Balans 31-12-2024
<i>Voorziening reorganisatiekosten</i> Afvloeiingsverplichtingen	54	219	-242	-	31
<i>Pensioenvoorzieningen</i>					
Fonds pensioenreglement GKN	69	2	-13	-	57
Pensioenvoorz. Ned. Medewerkers	7	2	-2		7
Fonds Bekker en Wagter					
Pensioenvoorz. Indon. Medewerkers	5				5
	81	4	-15	-	69
<i>Overige voorzieningen</i>					
Jubileumverplichtingen personeel	70	-	-	-1	69
Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsongeschikten (WGA)	115	81	-56	-	140
	185	81	-56	-1	209
Totaal voorzieningen	320	304	-313	-1	309

Looptijd voorzieningen (x € 1.000)	< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
<i>Voorziening reorganisatiekosten</i> Afvloeiingsverplichtingen	31	-	-	31
<i>Pensioenvoorzieningen</i>				
Fonds pensioenreglement GKN	13	43	56	
Pensioenvoorz. Ned. Medewerkers	2	7		9
Pensioenvoorz. Indon. Medewerkers			5	5
	15	50	5	70
<i>Overige voorzieningen</i>				
Jubileumverplichtingen personeel	9	18	41	68
Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsongeschikten (WGA)	56	84		140
	65	102	41	208
Totaal looptijd voorzieningen	111	152	46	309

Voorziening reorganisatiekosten (€ 31k)

Deze voorziening nam in 2024 af met € 23k vanwege de afwikkeling van personele afvloeiingsverplichtingen in het kader van het transformatieproces of eerdere reorganisaties.

Pensioenvoorzieningen (€ 69k)

Dit betreffen pensioenregelingen voor oud-medewerkers van de Gereformeerde Kerken in Nederland (GKN) en oud-zendingsmedewerkers. Uitgangspunt voor deze voorziening vormt een actuariële berekening die periodiek wordt opgesteld. Voor de actuariële berekening zijn de

volgende maatstaven gehanteerd: rekenrente 4%, sterftetabel GBM/V 1995-2000 met drie jaar leeftijdsterugtellings. Aan de voorziening voor pensioenen voor Indonesische medewerkers liggen overeenkomsten ten grondslag tussen de GKN en de desbetreffende partijen.

Voorzieningen jubileumverplichtingen personeel (€ 68k)

Gezien het personeelsbestand ultimo 2024 beloopt deze verplichting per 31 december 2023 € 68k, zodat een bedrag van € 1k vrijvalt ten gunste van de exploitatie.

Schulden op lange termijn (9) (x € 1.000)	Balans 31-12-2024	Balans 31-12-2023
Leningen o/g	2	2
Verplichtingen (steunverlening aan gemeenten)	258	2.410
Vooruitontvangen giften langlopend	131	229
Totaal schulden op lange termijn	392	2.641

Leningen o/g (x € 1.000)	Looptijd/ perc.	Balans 1-1-2024	Opname	Aflossing	Balans 31-12-2024
Overige leningen	> 5jr. / 0%	2			2
	-	2	-	-	2

De steunverleningsverplichtingen aan gemeenten betreffen:

Verplichtingen (x € 1.000)	Balans 1-1-2024	Betalingen		Vrijval 2024	Balans 31-12-2024
		Bij	Af		
<i>Uitkeringsrekeningen Solidariteitskas</i>					
Pastoraat e.d.	2.309	1.097	-657	-525	2.224
Kerkopbouw	906	445	-369	-48	934
Categoriaal pastoraat	492	1.123	-1.089	-124	401
	3.707	2.665	-2.116	-697	3.559
Af: Toezeggingen steunverlening komend boekjaar	1.703	1.680			3.384
Totaal Solidariteitskas	2.004	985	-2.116	-697	176
Aangegane subsidieverplichtingen pioniersplekken	618	368	-457	-113	415
Aangegane subsidieverplichtingen Binnenlands Diaconaat	820	322	-644		498
Aangegane subsidieverplichtingen Kerk en Wereld	450	203	-225		429
	1.888	894	-1.327	-113	1.342
Af: kortetermijnverplichtingen	1.481	-223			1.259
	406	1.116	-1.327	-113	83
Totaal verplichtingen	2.410	2.101	-3.443	-810	258

Steunverlening aan gemeenten

Uit de opbrengst van de Solidariteitskas worden subsidies aan gemeenten verstrekt voor pastoraat, voor nieuwbouw en/of restauratie van kerkelijke gebouwen, subsidies in de vorm van rentereductie op leningen bij de Stichting

Kerkelijk Geldbeheer, en subsidies voor het bewaren en inbrengen van de lutherse traditie. Deze verplichtingen variëren in looptijd van 2 tot maximaal 5 jaar. De verplichtingen voor komend jaar worden verantwoord onder de schulden op korte termijn.

Vooruitontvangen giften langlopend (x € 1.000)	Looptijd in jaren	Einde looptijd	Balans 1-1-2024	Bij	Af Vrijval	Balans 31-12-2024
Van Dommele Fonds	11	2027	6		-2	4
Fonds Gert en Liny de Ruiter-Meinster	10	2027	8		-3	6
Van Schaik (2)	10	2027	60		-20	40
Van Schaik (3)	5	2026	40		-20	20
Jan Snel Fonds	5	2028	212		-53	159
Totaal vooruitontvangen giften			326	-	-98	229
Af: kortetermijnverplichtingen			97	1		98
Totaal vooruitontvangen giften langlopend			229	-1	-98	131

Schulden op korte termijn (10) (x € 1.000)	Balans 31-12-2024	Balans 31-12-2023
<i>Aangegane subsidieverplichtingen</i>		
Aangegane subsidieverplichtingen Solidariteitskas	2.982	1.703
Overige aangegane subsidieverplichtingen	1.661	1.481
	4.642	3.185
<i>Overige schulden:</i>		
Personeelsgerelateerde posten:		
• Loonheffing	1.119	1.181
• Vakantiegelden (incl. sociale lasten)	722	715
• Salarissen	20	82
• PFZW, pensioenpremie	728	826
• Niet opgenomen vakantiedagen	535	504
• Transitie- en mobiliteitsvergoedingen	82	249
Crediteuren	1.964	1.785
Rekening-courant overige instellingen/verbonden partijen	214	785
Te betalen BTW	23	278
Accountantskosten	201	193
Diverse te betalen	20	146
	5.628	6.744
<i>Vooruitontvangen posten</i>		
Waarborgsom huur	150	155
Huren januari volgend boekjaar	-	18
Giften/Fondsen op naam	98	98
Vooruit ontvangen diversen	388	105
	636	376
Totaal schulden op korte termijn	10.905	10.305

Naar verwachting hebben de onder de kortlopende schulden opgenomen bedragen een looptijd korter dan 1 jaar. De boekwaarde van de kortlopende schulden benadert de reële waarde daarvan, gegeven de korte looptijd van de opgenomen posten.

Financiële instrumenten

Algemeen

De organisatie heeft te maken met een krediet-, liquiditeits- en kasstroomrisico. Om deze risico's te minimaliseren heeft de organisatie beleid opgesteld om deze risico's te beperken. Er worden geen derivaten ingezet om risico's te beheersen.

Rente- en kasstroomrisico

De organisatie loopt renterisico over de rente-dragende vorderingen (met name onder financiële vaste activa, effecten en liquide middelen) en rentedragende langlopende en kortlopende schulden. Voor vorderingen en schulden loopt de organisatie geen risico ten aanzien van toekomstige kasstromen; met betrekking tot vastrentende vorderingen en schulden loopt de organisatie risico's over de reële waarde als gevolg van wijzigingen in de marktrente. Met betrekking tot de vorderingen worden geen financiële derivaten met betrekking tot afdekking van het renterisico gecontracteerd.

Kredietrisico

De organisatie heeft geen significante concentraties van kredietrisico's, met uitzondering van het kredietrisico bij SKG dat het risico omvat dat voortvloeit uit het feit dat een specifieke tegenpartij niet in staat is aan zijn verplichtingen te voldoen. Dit specifieke kredietrisico bij SKG heeft betrekking op verstrekte kredieten en uitgezette geldmiddelen aan kerken, kerkelijke instellingen en gemeenten.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat de organisatie op enig moment niet kan voldoen aan haar betalingsverplichtingen. De organisatie houdt voldoende liquiditeiten aan zodat minimaal één jaar aan haar financiële verplichtingen kan worden voldaan.

Integriteitsrisico

Functiescheiding wordt toegepast op alle primaire processen van de organisatie daar waar het om verwerking van waarden of data gaat. Uiteraard ter voorkoming van fraude, corruptie of belangenverstrengeling.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Protestantse Stichting Hydepark Beheer (PSHB)

Aan de Protestantse Stichting Hydepark Beheer (PSHB) is een rekening-courantfaciliteit verleend van maximaal € 1,8 miljoen tot en met 31 december 2025.

Financiering van de dienstenorganisatie

De Protestantse Kerk in Nederland staat conform de generale regeling van de dienstenorganisatie (artikel 12.4) garant voor de financiering van de dienstenorganisatie.

Huurcontract met COA

Door de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland is ook een huurcontract gesloten met het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA). Vanaf 1 maart 2018 is de huurovereenkomst verlengd tot 1 maart 2025. Als geen gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid tot opzegging, zal na 1 maart 2025 de huurovereenkomst stilzwijgend worden voortgezet voor een periode van één jaar. De huurprijs per 1 januari 2025 bedraagt € 15.614 per maand.

Huurcontract met ICM

Met ingang van 1 februari 2015 is door de dienstenorganisatie een huurcontract gesloten met ICM Opleidingen & Trainingen BV voor de periode van drie jaar. Op dit huurcontract zijn twee allonges overeengekomen (per 1 april 2015 de eerste en per 1 augustus 2015 de tweede). De huurprijs per 1 januari 2025 is vastgesteld op € 92.849 per kwartaal.

Overige huurcontracten

Naast bovengenoemde contracten lopen er in 2025 met nog ca. 32 andere partijen huurovereenkomsten voor een totale kwartaalhuur van ca. € 324k.

Leasecontract

Eind 2024 was er een lopend autoleasecontract ten behoeve van de uitoefening van de functie van het betreffende personeelslid. De resterende looptijd bedraagt 24 maanden. De financiële verplichting van de resterende periode per eind 2024 bedraagt € 26k incl. BTW.

Cateringovereenkomst

Met ingang van 1 december 2022 is met The Colour Kitchen on Tour BV een overeenkomst afgesloten voor de periode van drie jaar voor € 146k per jaar voor het uitvoeren van de catering in het diensten-centrum in Utrecht.

Meerjarige subsidieverplichtingen Kerk in Actie

Jaarlijks worden voorwaardelijke verplichtingen vermeld inzake de steunverlening door Kerk in Actie op grond van de ontbindende voorwaarden die in de contracten voor subsidieverlening zijn opgenomen. Meerjarige subsidieverplichtingen worden aangegaan met de contractuele beperking dat de volgende termijn pas kan worden verleend als in de eerste maand van het betreffende subsidiejaar geen bericht

van Kerk in Actie hierover is ontvangen. Dit vanwege het feit dat Kerk in Actie zelf geen 'gegarandeerde' inkomsten heeft en grotendeels afhankelijk is van de baten uit eigen fondsenwerving.

Aan het begin van elk jaar wordt, mede op grond van de aanwezige bestemmingsreserves en -fondsen van Kerk in Actie, beoordeeld of de

subsidieverplichtingen gestand kunnen worden gedaan. Onderstaand zijn deze meerjarige verplichtingen weergegeven en uitgedrukt in relatie tot de beschikbare middelen, te weten de betreffende reserves en fondsen ultimo 2024 minus de gestelde norm, én de verwachte middelen voor (directe) steunverlening volgens de begroting 2025.

Programma (x € 1.000)	Voorwaardelijke subsidieverplichtingen				Uit reserves/ fondsen	Begr. 2025	Beschik- baar in 2025	Procentuele verplichting t.o.v. beschikbare middelen			
	2025	2026	2027 e.v.	Totaal				2025	2026	2027 e.v.	Totaal
<i>Programma's regulier</i>											
Zending	2.244	492	-	2.796		5.613	5.613	40%	9%	0%	49%
Werelddiaconaat	4.472	1570	-	6.042	1.802	6.134	7.936	56%	20%	0%	76%
Noodhulp	1.907	150	-	2.057	5.410	4.383	9.762	20%	2%	0%	21%
Diaconaal werk binnenland	164	63	13	239		855	855	19%	7%	1%	28%
Algemene bestemmings- reserve Kerk in Actie				-	8.665		8.665	0%	0%	0%	0%
Steunverlening	726			726	8.301	2.648	10.949	7%	0%	0%	7%
Totaal	9.514	2.274	13	11.861	24.178	19.633	43.780	22%	5%	0%	27%

Uit dit overzicht blijkt dat de beschikbare reserves plus de begrote middelen voor 2025 ruim voldoende dekking bieden voor de voorwaardelijk aangegane subsidieverplichtingen.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

8.6 Toelichting op de baten

Baten van particulieren (11)

Collecten, giften en schenkingen (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023
Kerk in Actie	20.506	21.800	21.929
Overige programma's	1.510	1.400	1.399
Totaal collecten, giften en schenkingen	22.016	23.200	23.328

Nalatenschappen (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023
Kerk in Actie	3.498	2.297	4.298
Overige bestemmingen	-34	332	486
Totaal nalatenschappen	3.464	2.629	4.784
Totaal baten van particulieren	25.480	25.829	28.111

Verplichte bijdragen van gemeenten (12) (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023
Kerkrentmeesterlijk quotum	10.807	10.820	10.772
Diaconaal quotum	2.642	2.640	2.549
	13.449	13.460	13.321
Solidariteitskas	3.090	3.090	3.196
Totaal verplichte heffingen	16.539	16.550	16.517

Baten van andere organisaties zonder winststreven (13) (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023
<i>Kerk in Actie</i>			
SHO Turkije	0	0	8.000
SHO Midden-Oosten	1.579	0	0
EO Metterdaad	439	500	433
Overige instellingen	1.337	1.300	1.503
	3.355	1.800	9.936
Overige programma's	1.686	805	599
Totaal	5.041	2.605	10.535

Subsidies van overheden (14) (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023
Rijksdienst Cultureel Erfgoed, monumenten Hydepark	9	0	0
Totaal subsidies van overheden	9	0	0

Financiële baten (15) (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023
<i>Beleggingen gerealiseerd</i>			
Rente en dividend	731	2.120	932
Kosten aandelen en obligaties	-192		-203
Gerealiseerd koersresultaat	8.475		190
	9.014	2.120	918
<i>Beleggingen ongerealiseerd</i>			
Ongerealiseerd resultaat algemeen	-2.637		2.641
Ongerealiseerd koersresultaat voorheen St. de Zending	-148		3.041
Ongerealiseerd koersresultaat voorheen St. Kerk en Wereld	179		1.313
	-2.606	0	6.996
<i>Overige rentebaten</i>			
Financiële vaste activa	235	220	209
Liquide middelen	355	100	59
	589	320	267
Totaal financiële baten	6.997	2.440	8.181
<i>Verdeling:</i>			
Reserve waardering beleggingen	-2.297		6.996
Bestemmingsreserves en fondsen	333	140	82
Vermogen voorheen St. Kerk en Wereld	1.158	280	225
Vermogen voorheen St. de Zending	3.020	820	355
Algemene middelen Protestantse Kerk in Nederland	4.783	1.200	523
Totaal verdeling financiële baten	6.997	2.440	8.181

Financiële vaste activa

De inkomsten uit financiële vaste activa betreffen rente op uitstaande leningen.

Beleggingen

Sinds medio 2018 is het beheer van de beleggingen ondergebracht bij ABN AMRO en ING, op basis van beheermandaten. Op 26 november 2021 is door de kleine synode de nota 'Betekenisvol beleggen' vastgesteld. Hierbij werd gevraagd om de mogelijkheid van een beleggingspool te onderzoeken die mede toegankelijk is voor plaatselijke gemeenten, diaconieën en

andere aan de Protestantse Kerk in Nederland verbonden partijen. In 2022 heeft dit onderzoek plaatsgevonden en is de gewenste vorm van deze structuur uitgewerkt. De verwachting is dat de beleggingspool - vormgegeven in het Boaz Duurzaam Beleggingsfonds en het Boaz Impact Beleggingsfonds - in de eerste helft van 2025 operationeel wordt.

Liquide middelen

Dit betreft de werkelijke renteresultaten op liquiditeiten, waarbij de positieve rentestand door de banken aan ons is doorberekend.

Bijdragen voor dienstverlening (16) (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023
Utrecht: Verhuur en restaurant/vergadercentrum	1.935	1.969	1.698
Landgoed Hydepark: Verhuur	131	158	134
Ledenadministratie Protestantse Kerk	453	461	360
Predikantstraktementen	255	254	454
Mobiliteitspool	3.781	6.283	5.454
Bijdrage Permanente Educatie van de BCKP	407	0	428
Overige	703	698	340
Totaal bijdragen dienstverlening	7.664	9.823	8.868

De overige baten zijn onderverdeeld in opbrengst publicaties en in diverse baten. Deze bedragen zijn als volgt:

Overige baten (17) (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023
<i>Opbrengst publicaties</i>			
Events en acties	289	150	304
Baten webshop en overige verkopen	102	75	171
Baten voor blad <i>Petrus</i> en kaderbladen	116	75	4
Totaal opbrengst publicaties	506	300	479
<i>Diverse baten</i>			
Gift PSDV	0	0	2.300
Boekwinst verkochte MVA	0	0	828
Vrijval reserveringen voorgaand jaar	262	0	170
Overige baten Kerk in Actie	44	0	0
Overige	124	8	77
Totaal diverse baten	429	8	3.376
Totaal overige baten	935	308	3.855

8.7 Toelichting op de lasten

Personeelskosten (18)

Personeelskosten (18) (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023
Bruto salarissen	16.355	20.168	16.931
Sociale lasten	2.712	3.374	2.792
Pensioenpremies	1.772	2.389	1.948
Reiskosten woon-werkverkeer	342	663	332
Ontvangen WAO-/pensioen-/WW-uitkeringen	-98	0	-138
Transitiekosten	82	0	249
Externe inhuur	2.972	1.174	2.251
Reiskosten binnenland	499	482	537
Reiskosten buitenland	141	228	162
Leaseauto's	16	31	31
Personeelswerving	156	90	87
Arbodienst	112	100	91
Opleidingskosten	271	526	205
Diversen	259	429	359
Totaal personeelskosten	25.589	29.652	25.837
Gemiddelde bezetting in fte	230,6	288,2	263,6
Gemiddelde personeelskosten per fte (x € 1)	91.433	92.276	82.949

Een analyse van de personeelskosten in relatie tot de begroting 2024 en de rekening 2023 is terug te vinden in het hoofdstuk Personeel, pag. 45.

Bezoldiging van directeur en bestuurders

In de personeelskosten is een totaal bezoldiging van € 204k (2023: € 186k) voor de algemeen directeur verantwoord. Dit totaalbedrag is inclusief het werkgeversdeel sociale lasten ad € 12k (2023: € 11k) en inclusief een belastbare vergoeding/bijtelling

van € 11k (2023: € 10k). De bezoldiging van de bestuurders is nihil.

Externe inhuur

De externe inhuur bestaat onder meer uit de uitbesteding van IT-dienstverlening en projectmanagement (€ 1.360k), o.a. migratie van Google naar MS365. Voor het overige betreft het de tijdelijke invulling van formatie, veelal in het kader van de transitie (totaal € 1.400k).

Apparaatskosten (19) (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023
Huisvestingskosten	1.880	1.706	1.669
Inventariskosten	3.029	2.147	2.550
Bureaukosten	935	795	909
Bestuurskosten	738	580	618
Specifieke kosten	1.556	2.292	1.293
Dotaties aan voorzieningen	360	0	199
Diverse lasten	716	10	160
Totaal apparaatskosten	9.212	7.530	7.398

Verstrekte subsidies of giften (20) (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023
Kerk in Actie	19.802	18.882	31.015
Overige programma's	2.845	4.224	2.227
Vrijval uitkeringsrekeningen	252	0	0
Totaal verstrekte subsidies of giften	22.899	23.106	33.242

Kerk in Actie is € 1,1 mln hoger dan begroot. Dit is hoofdzakelijk toe te wijzen aan de noodhulpactie Midden-Oosten. De overige programma's zijn in lijn met eerdere jaren, waarmee de begroting niet is gerealiseerd.

Kosten activiteiten en publicaties (21) (x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2024	Rekening 2023
Kosten verbonden aan publicaties	1.073	670	975
Kosten activiteiten	6.283	5.501	6.822
Totaal kosten activiteiten en publicaties	7.357	6.171	7.797

Activiteiten en publicaties

De kosten verbonden aan publicaties omvat o.a. de uitgaven verbonden aan de verschillende kanalen van *Petrus* en het kaderblad *#protestant*. Ten opzichte van 2023 is sprake van een kostentoename van 10%, dat grotendeels verklaard kan worden door de inflatie-invloeden.

De kosten activiteiten omvatten o.a. de uitgaven waarmee invulling geven wordt aan het beleidsthema 'Kerk-zijn tussen 18 miljoen Nederlanders' zoals *The*

Passion, Graceland, Move, Hoedan, Theaterproductie In Gods Naam. Maar ook de activiteiten die verband houden met fondswerving voor Kerk in Actie, waaronder Zingen in het land, belactiviteiten en huis-aan-huis collectes. In hoofdstuk 3 worden de publicaties en activiteiten meer inhoudelijk toegelicht. Ten opzichte van 2023 is in totaal 5% minder uitgegeven (€ 440k). In de begroting was een kostenreductie voorzien van 20% (€ 1,6 miljoen), die niet realistisch is gebleken.

9. Geconsolideerde jaarrekening 2024

Op de volgende pagina's presenteren we de financiële cijfers van de consolidatiekring van de Protestantse Kerk in Nederland, met daarbij een toelichting.

9.1 Geconsolideerde balans (na resultaatbestemming)

Activa (x € 1.000)	Ref.	Balans 31-12-2024	Balans 31-12-2023
Immateriele vaste activa	1	3.078	3.508
Materiële vaste activa	2		
Terreinen en gebouwen		5.920	5.842
Vastgoedbeleggingen		14.693	14.595
Installaties		1.035	943
Inventaris		340	349
Automatisering/overige bedrijfsmiddelen		489	544
		22.477	22.274
Financiële vaste activa	3		
Deposito's/krediet SKG		231.367	234.894
Leningen u/g		1.184	1.214
		232.551	236.108
Vaste Activa		258.106	261.890
Beleggingen	4	191.498	146.438
Voorraden	5	1	2
Vorderingen	6	11.603	13.748
Liquide middelen	7	183.307	193.030
Vlottende activa		386.409	353.218
Totaal activa		644.515	615.108

Passiva (x € 1.000)	Ref.	Balans 31-12-2024	Balans 31-12-2023
Eigen vermogen	8		
Algemene en bestemmingsreserves		125.252	125.124
Bestemmingsfondsen		19.906	21.125
Totaal eigen vermogen		145.158	146.250
Voorzieningen	9	2.690	3.158
Schulden op lange termijn	10	180.958	188.450
Schulden op korte termijn	11	315.709	277.251
Totaal passiva		644.515	615.108

9.2 Geconsolideerde staat van baten en lasten

Baten (x € 1.000)	Ref.	Rekening 2024	Rekening 2023	Vershil 2024/2023
Baten uit vrijwillige geldwerving	12	25.482	28.656	-3.174
Baten uit verplichte heffingen	13	130.280	130.624	-344
Baten uit subsidies en bijdragen	14	5.078	10.563	-5.485
Baten uit dienstverlening	15	7.790	9.116	-1.326
Financiële baten	16	15.719	15.683	36
Overige baten	17	936	1.554	-618
Totale baten		185.285	196.197	-10.911

Lasten (x € 1.000)	Ref.	Rekening 2024	Rekening 2023	Vershil 2024/2023
Personeelskosten	18	27.292	27.961	-669
Apparaatskosten	19a	11.825	10.137	1.688
Waardevermindering vaste activa	19b	800	351	449
Financiële steun en hulpverlening	20	22.887	33.140	-10.253
Specifieke kosten	21	123.573	121.281	2.292
Totale lasten		186.376	192.870	-6.494

Resultaat		-1.091	3.327	-4.418
------------------	--	---------------	--------------	---------------

Verdeling resultaat naar vermogen (x € 1.000)	Rekening 2024	Rekening 2023	Vershil 2024/2023
Algemene reserves	720	4.487	-847
Bestemmingsreserves	-592	-1.563	-1.946
Totaal resultaat uit reserves	128	2.924	-2.793
Bestemmingsfondsen	-1.219	403	-1.625
Totaal resultaat uit fondsen	-1.219	403	-1.625
Totaal	-1.091	3.327	-4.418

9.3 Geconsolideerd kasstroomoverzicht

Kasstroomoverzicht (indirecte methode) (x € 1.000)	Ref.	Balans 31-12-2024	Balans 31-12-2023*
Resultaat		-1.091	3.327
Financiële baten		15.719	15.683
Resultaat exclusief financiële baten		-16.810	-12.356
<i>Aanpassingen voor:</i>			
Afschrijvingen (im)materiële vaste activa	1/2	1.441	1.332
Waardevermindering vaste activa	2	800	351
Effecten SKG	4	-65.568	-61.003
Mutaties in voorzieningen	9	-468	424
Mutaties in vorderingen en voorraden	5/6	2.146	-5.189
Mutaties in kortlopende schulden	11	38.458	3.402
Mutaties in langlopende schulden (operationeel)	10	-4.877	14.576
Mutaties in langlopende schulden steunverlening	10	-2.251	-1.254
Overige financiële activa (SKG)	3	3.527	19.564
Deconsolidatie PSDV groep		-	-1.842
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		-43.601	-41.995
Ontvangen interest en dividenden		10.223	8.886
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		-33.378	-33.109
<i>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>			
Investerings in (im)materiële vaste activa	1/2	-2.030	-2.729
Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa	1/2	13	19
Uitgaven en ontvangsten beleggingen	4	26.004	-626
Leningen u/g	3	30	-2.084
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		24.017	-5.420
<i>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>			
Langlopende schulden (lening o/g)	11	-364	-17
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		-364	-17
Totaal mutatie liquide middelen	7	-9.723	-38.543

* Voor vergelijkingsdoeleinden aangepast

Verloop liquide middelen (x € 1.000)	2024	2023
Stand per 1 januari	193.030	231.573
Mutatie boekjaar	-9.723	-38.543
Stand per 31 december	183.307	193.030

9.4 Toelichting behorende tot de geconsolideerde jaarrekening 2024

Rechtspersoon

De Protestantse Kerk in Nederland, gevestigd te Utrecht, Joseph Haydnlaan 2a, is een kerkgenootschap en is ingeschreven in de Kamer van Koophandel onder nummer 302.58.482. Deze geconsolideerde jaarrekening bevat de financiële informatie van zowel het kerkgenootschap als de geconsolideerde maatschappijen van het kerkgenootschap.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2024 dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2024.

Valuta

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, tevens de functionele valuta van het kerkgenootschap. Alle financiële informatie in euro's is afgerond op het dichtstbijzijnde duizendtal.

Toegepaste grondslagen

De geconsolideerde jaarrekening van de Protestantse Kerk in Nederland is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijn Organisaties zonder winststreven (richtlijn RJ 640).

Gelet op het bijzondere karakter van deze instelling hanteert de Stichting Kerkelijk Geldbeheer eigen grondslagen. Afwijkingen van materieel belang ten opzichte van de hierboven vermelde richtlijnen worden in de geconsolideerde jaarrekening apart in de grondslagen vermeld.

Grondslagen voor de consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening van de Protestantse Kerk in Nederland zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende maatschappijen en andere rechtspersonen waarop een overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend of waarover de centrale leiding wordt gevoerd. Dit is het geval als het financiële en operationele beleid kan worden bepaald, en op grond daarvan belangrijke economische voordelen kunnen worden behaald en tevens

belangrijke economische risico's worden gelopen met betrekking tot de activiteiten. In het kader van het opmaken van de jaarrekening 2024 heeft een beoordeling plaatsgevonden op basis van de in de RJ 640 opgenomen criteria die leiden tot het opnemen van een entiteit in de consolidatie van de Protestantse Kerk.

De financiële gegevens van de groepsmaatschappijen en de andere in de consolidatie betrokken rechtspersonen zijn volledig in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties. Waarderingsgrondslagen van de in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om aansluiting te krijgen bij de geldende waarderingsgrondslagen voor de geconsolideerde jaarrekening.

Consolidatiekring

De consolidatiekring bestaat over het boekjaar 2024 uit:

- *Landelijke instellingen*
 - Protestantse Kerk in Nederland incl. Kerk in Actie (de enkelvoudige jaarrekening)*;
 - Stichting Kerkelijk Geldbeheer (SKG)*;
 - Beheercommissie Centrale Kas Predikantstraktementen (BCKP)*;
 - Protestantse Stichting Hydepark Beheer (PSHB).

De jaarrekeningen van de met * aangegeven instellingen worden behandeld in de vergadering van de kleine synode d.d. 28 juni 2025.

- *Regionale instellingen*
 - Stichting Steunfonds voor het Protestantisme in het Zuiden (SPZ).

Waarderingsgrondslagen

De in deze jaarrekening gehanteerde grondslagen voor activa en passiva, voor de bepaling van het resultaat en het kasstroomoverzicht, zijn gelijk aan de in paragraaf 2.5 van de enkelvoudige jaarrekening vermelde grondslagen. Afwijkingen hiervan worden in deze paragraaf vermeld.

Afwijkingen van materieel belang als gevolg van de eigen grondslagen van de Stichting Kerkelijk Geldbeheer zijn als volgt:

Financiële vaste activa

Deposito's worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Deposito's met een looptijd van < 1 jaar worden opgenomen onder de liquide middelen.

De kredieten zijn opgenomen tegen geamortiseerde kostprijs. Wanneer SKG deze kredieten op 31-12-2024 verstrekt zou hebben binnen de doelgroep, met dezelfde looptijden als de huidige restant-termijnen van de kredieten met rentepercentages die SKG rekent voor gelijksoortige kredieten, dan zou de waarde van de kredieten verminderd worden met € 6,2 mln.

Het bestuur van SKG bepaalt of er aanwijzingen zijn van bijzondere waardeverminderingen van kredieten.

Beleggingen

Rentedragende waardepapieren worden in principe duurzaam aangehouden tot de aflossingsdatum en worden gewaardeerd op nominale waarde. Verschillen tussen kostprijs en nominale waarde worden in het jaar van aankoop opgenomen in een rente-egalisatierekening en gedurende de resterende looptijd geamortiseerd en ten laste dan wel ten gunste van het resultaat geboekt. Voor zover voornoemde resultaatverwerking ertoe zal leiden dat per saldo meer rentelasten worden geactiveerd dan rentebaten worden gepassiveerd, zal het meerdere als rentelast in de resultatenrekening worden opgenomen.

De beurswaarde van de rentedragende waardepapieren bedraagt per 31 december 2024 € 135,9 mln (nominaal € 138,1 mln).

Schulden op lange termijn

De toevertrouwde middelen (inschrijvingsrekeningen) worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Spaarcontracten met een looptijd < 1 jaar worden opgenomen onder de schulden op korte termijn.

Kasstroom

De activiteiten van SKG zijn verantwoord onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

9.5 Toelichting op de geconsolideerde balans

Activa

Het verloop van de immateriële vaste activa is als volgt:

Immateriële vaste activa (1) (x € 1.000)	PKN software	SKG software	Totaal 2024	Totaal 2023
Stand 1 januari				
Aanschafwaarde	5.138	3.995	9.133	8.272
Cumulatieve afschrijvingen	-5.138	-487	-5.625	-5.387
Boekwaarden	0	3.508	3.508	2.885
Mutaties				
Aanschafwaarde:				
Investerings	0	853	853	1.014
Overige desinvesteringen	0	-56	-56	-153
	0	797	797	861
Afschrijvingen:				
Desinvesteringen	0	56	56	153
Afschrijvingen	0	-483	-483	-153
Waardevermindering*	0	-800	-800	-238
	0	-1.227	-1.227	-238
Saldo mutaties	0	-430	-430	623
Stand 31 december				
Aanschafwaarde	5.138	4.792	9.930	9.133
Cumulatieve afschrijvingen	-5.138	-1.714	-6.852	-5.625
Boekwaarden	0	3.078	3.078	3.508

Voor de afschrijvingspercentages van de immateriële vaste activa wordt verwezen naar de waarderingsgrondslagen.

De materiële vaste activa zijn als volgt:

Materiële vaste activa (2) (x € 1.000)	Gebouwen/ terreinen	Vastgoed- beleg- gingen**	Installaties	Inventaris	Autom./ Overige bedr. midd.	Totaal 2024	Totaal 2023
Stand 1 januari							
Aanschafwaarde	8.166	21.504	1.563	1.287	1.608	34.128	33.188
Subsidies	0	0	0	0	0	0	-700
Cumulatieve afschrijvingen	-2.324	-6.909	-621	-939	-1.064	-11.857	-10.696
Boekwaarden	5.842	14.595	942	348	544	22.272	21.792
Mutaties							
<i>Aanschafwaarde</i>							
Investerings	231	460	169	130	187	1.177	1.830
Overige desinvesteringen	-9	-12	0	-8	-105	-134	-189
	222	448	169	122	82	1.043	1.641
<i>Afschrijvingen</i>							
Desinvesteringen	9	12	0	5	95	121	170
Afschrijvingen	-153	-362	-76	-135	-232	-958	-979
Waardevermindering*	0	0	0	0	0	0	-351
	-144	-350	-76	-130	-137	-837	-1.160
Saldo mutaties	780	98	93	-8	-55	205	482
Stand 31 december							
Aanschafwaarde	8.388	21.952	1.732	1.409	1.690	35.171	34.130
Cumulatieve afschrijvingen	-2.468	-7.259	-697	-1.069	-1.201	-12.694	-11.857
Boekwaarden	5.920	14.693	1.035	340	489	22.477	22.274
Totaal per locatie							
PLDC te Utrecht	4.222	7.244	1.023	280	342	13.111	12.795
Hydepark te Doorn	791	0	12	2	0	805	774
Diverse (woon)huizen	224	0	0	0	0	224	211
Nieuw Hydepark	0	5.735	0	0	0	5.735	5.800
Oranjerie	0	847	0	0	0	847	859
Pand Gouda	683	867	0	58	147	1.755	1.835
Boekwaarden	5.920	14.693	1.035	340	489	22.477	22.274

* De actuele waarde op basis van de taxatierapporten van ultimo 2024 is voor Nieuw Hydepark € 5.800k en voor de Oranjerie € 865k. Deze actuele waarde is gelijk aan de getaxeerde waarden van ultimo 2023.

De specificatie van de financiële vaste activa is als volgt:

Financiële vaste activa (3) <i>(x € 1.000)</i>	Balans 31-12-2024	Balans 31-12-2023
Deposito's/kredieten SKG	231.367	234.894
Leningen u/g	1.184	1.214
Totaal financiële vaste activa	232.551	236.108

De specificatie van de deposito's/kredieten SKG is hieronder weergegeven:

Deposito's/Kredieten SKG (3) <i>(x € 1.000)</i>	Balans 31-12-2024	Mutaties 2024	Balans 31-12-2023
<i>Deposito's</i>			
1 tot 5 jaar	42.547	-11.200	53.747
meer dan 5 jaar	15.350	-5.500	20.850
	57.897	-16.700	74.597
<i>Kredieten</i>			
1 tot 5 jaar	49.255	1.284	47.971
meer dan 5 jaar	124.215	11.889	112.326
	173.470	13.173	160.297
Totaal deposito's/kredieten SKG	231.367	-3.527	234.894

Bijna alle kredieten zijn verstrekt met hypothecaire zekerheid. Periodiek wordt getoetst of de marktwaarde van het onderpand in lijn blijft met de gewenste zekerheid ten opzichte van het pro-resto bedrag van het krediet.

Leningen u/g

Het verloop van de leningen u/g is als volgt:

Leningen u/g (3) (x € 1.000)	Looptijd/ percentage	Balans 31-12-2023	Mutaties 2024		Balans 31-12-2024
			Bij	Af	
<i>Algemeen</i>					
Leger des Heils	10jr./1.9%	1.000	0	0	1.000
		1.000	0	0	1.000
<i>Leningen (regionaal)</i>	> 5 jr./0-6%	20		20	0
		20	0	20	0
<i>Overige leningen</i>	> 5 jr./0-8%	194		10	184
Totaal leningen u/g		1.214	0	30	1.184

De beleggingen zijn als volgt gespecificeerd:

Beleggingen (4) (x € 1.000)	Balans 31-12-2024 Boekwaarde	Balans 31-12-2024 Beurswaarde	Balans 31-12-2023 Boekwaarde	Balans 31-12-2023 Beurswaarde
<i>Effecten</i>				
Obligaties	170.509	167.979	104.125	101.595
Aandelen	19.574	19.574	38.782	38.782
Overige beleggingen	1.415	1.415	3.531	3.531
Totaal effectenportefeuille	191.498	188.968	146.438	143.908

In 2023 en 2024 zijn er door de SKG obligaties aangekocht die ultimo 2024 zijn gewaardeerd op de nominale waarde van € 138.126k. Voor het (gevoerde) beleggingsbeleid en de verloopstaat van de overige beleggingen wordt verwezen naar de enkelvoudige jaarrekening.

De specificatie van de voorraden is als volgt:

Vorraden (5) (x € 1.000)	Balans 31-12-2024	Balans 31-12-2023
Handelsgoederen	1	2
Totaal voorraden	1	2

Vorderingen (6) (x € 1.000)	Balans 31-12-2024	Balans 31-12-2023
Gemeenten/classes (predikantstraktementen)	2.958	3.579
Rekening-courant diverse kerkelijke stichtingen	0	95
Niet voorziene debiteuren verplichte heffingen	146	93
Overige debiteuren	913	1.946
Belastingen	0	2
Rente	6.601	4.652
Bijdragen en subsidies	55	48
Nog te ontvangen legaten, giften en collecten	192	2.522
BTW-aangifte	0	-9
Vooruitbetaalde posten	536	460
Diversen	202	360
Totaal vorderingen	11.603	13.748

Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Liquide middelen (7) (x € 1.000)	Balans 31-12-2024	Balans 31-12-2023
Deposito's	96.700	87.250
Banken	86.600	105.773
Kasgelden	7	7
Totaal liquide middelen	183.307	193.030

De liquide middelen zijn direct opeisbaar.

Passiva

Het eigen vermogen is als volgt gesplitst:

Het verloop van de algemene reserves in 2024 was: (x € 1.000)	Balans 31-12-2022	Dotatie 2023	Onttrekking 2023	Balans 31-12-2023	Dotatie 2024	Onttrekking 2024	Balans 31-12-2024
Algemene reserve:							
Protestantse Kerk	16.364	3.076	0	19.440	0	704	18.736
Stichting Kerkelijk Geldbeheer	35.774	4.090	0	39.864	4.064	0	43.928
Prot. St. Diaconaal Vakantiewerk	4.122	20	4.142	0	0	0	0
Beheerscie. Centrale Kas	7.382	149	0	7.531	0	2.623	4.909
Pred. trakt.							
Prot. Stichting HydePark Beheer	-3.309	0	547	-3.856	0	17	-3.873
Regionale stichtingen	2	0	1	1	0	0	1
Totaal algemene reserves	60.335	7.335	4.690	62.981	4.064	3.344	63.701

Het verloop v/d bestemmings-reserves in 2024 was: (x € 1.000)	Balans 31-12-2022	Dotatie 2023	Onttrekking 2023	Balans 31-12-2023	Dotatie 2024	Onttrekking 2024	Balans 31-12-2024
Bestemmingsreserve:							
Protestantse Kerk	63.706	30.633	32.320	62.019	16.250	16.718	61.551
Beheerscie. Centrale Kas Pred. trakt.	0	124	0	124	0	124	0
Totaal bestemmingsreserves	63.706	30.757	32.320	62.143	16.250	16.842	61.551

Het verloop v/d bestemmings-fondsen in 2024 was: (x € 1.000)	Balans 31-12-2022	Dotatie 2023	Onttrekking 2023	Balans 31-12-2023	Dotatie 2024	Onttrekking 2024	Balans 31-12-2024
Bestemmingsfonds:							
Protestantse Kerk	20.529	33.001	32.598	20.932	24.908	26.127	19.713
Regionale stichtingen	193	0	0	193	0	0	193
Totaal bestemmingsfondsen	20.722	33.001	32.598	21.125	24.908	26.127	19.906

Het eigen vermogen van de Protestantse Kerk betreft de in de enkelvoudige jaarrekening opgenomen en gespecificeerde reserves en fondsen. Door het ontbreken van een kapitaalbelang van entiteiten die deel uitmaken van de consolidatiekring ontstaat een verschil tussen het enkelvoudige en het geconsolideerde eigen vermogen.

Het eigen vermogen van de SKG dient uitsluitend tot weerstandsbuffer voor de continuïteit van de bedrijfsvoering van de SKG en staat dus niet ter vrije beschikking van de Protestantse Kerk in Nederland. Als de buffer groter zou worden dan noodzakelijk kan het bestuur besluiten het meerdere te laten terugvloeien naar de participerende kerken.

Met betrekking tot exploitatieoverschotten voert de Beheercommissie Centrale Kas Predikantstraktementen het beleid om deze in eerste instantie toe te voegen aan de algemene reserve. Als deze de norm van 5% van de begrote uitgaven van het komende boekjaar heeft bereikt, worden eventuele verdere overschotten toegevoegd aan de bestemmingsreserve, waaruit de middelen aan de gemeenten kunnen worden gerestitueerd.

De overige reserves met een algemeen karakter blijven voor de doelstelling beschikbaar.

De stand en het verloop van de voorzieningen is als volgt:

Voorzieningen (9) (x € 1.000)	Balans 31-12-2023	Dotatie Bij	Onttrekking Af	Vrijval Af	Balans 31-12-2024
<i>Predikanten, personeel en pensioenen</i>					
Reorganisatiekosten dienstenorganisatie	54	219	242	0	31
Jubileaverplichtingen	1.023	238	217	1	1.043
Werkhervatting ged. arbeidsgeschikten	115	81	56	0	140
Wachtgelden predikanten	1.885	613	835	256	1.407
Pensioenreglementen GKN	69	2	14	0	57
Pensioenvoorz. Ned. medewerkers	7	2	0	0	9
Pensioenvoorz. Indon. medewerkers	5	0	0	0	5
Totaal voorzieningen	3.157	1.154	1.364	257	2.691

Voorzieningen dienstenorganisatie Protestantse Kerk

Met uitzondering van de voorziening wachtgeld predikanten betreft het hier voorzieningen van de dienstenorganisatie. Een toelichting hierbij is terug te vinden in de enkelvoudige jaarrekening.

Wachtgelden predikanten

Voor de toekomstige verplichtingen is een voorziening opgenomen op basis van de volgende uitgangspunten:

- De wachtgelden worden voor de maximale duur uitgekeerd, zonder rekening te houden met sterftekans.
- De verplichting wordt berekend op basis van het prijspeil 2025.
- De totale verplichting wordt met 35% verminderd vanwege de verwachte verrekening van inkomsten uit arbeid of bedrijf. Het percentage van 35% is het gemiddelde van de laatste drie jaren.
- De totale verplichting is met € 97.907 verminderd vanwege de kostenbesparing die naar verwachting zal worden bereikt door voortijdige beëindiging van wachtgelduitkeringen. Dit bedrag is het gemiddelde van de laatste drie jaren.

Schulden op lange termijn (10) (x € 1.000)	Balans 31-12-2023	Bij	Af	Vrijval	Balans 31-12-2024
Inschrijvingsrekeningen SKG	185.443	27.825	32.702	0	180.566
Leningen o/g	366	0	364	0	2
Vooruitontvangen giften langlopend	229	0	0	98	131
Verplichtingen steunverlening aan gemeenten	2.412	2.100	3.443	810	259
Totaal schulden op lange termijn	188.450	29.925	36.509	908	180.958

Toelichting inschrijvingsrekeningen SKG

Het bedrag van € 180.566k bestaat bij SKG uit inschrijvingen € 132.468k van 1 tot 5 jaar en € 48.098k van meer dan 5 jaar.

Leningen o/g (x € 1.000)	Looptijd/ percentage	Balans 31-12-2023	Bij	Af	Vrijval	Balans 31-12-2024
PKN: Overige leningen	> 5 jr.0%	2	0	0	0	2
PSHB: Diaconie Den Haag	> 5 jr.3.5%	364	0	364	0	0
Totaal leningen o/g	0	366	0	364	0	2

Een specificatie van de verplichtingen steunverlening aan gemeenten is terug te vinden in de enkelvoudige jaarrekening.

Schulden op korte termijn (11) (x € 1.000)	Balans 31-12-2024	Balans 31-12-2023
Rekening-couranten SKG, maximaal 1 maand opvraagbaar	54.094	59.020
Spaarrekeningen SKG	154.113	152.079
Termijndepositorekeningen	71.136	29.746
Depot inzake leningen	13.177	13.741
Rente inzake inschrijvingsrekeningen / termijndeposito's	1.902	1.285
Crediteuren	2.821	2.086
Administratie en accountantskosten	238	225
Personeel/premies/heffingen	8.115	9.454
Projectverplichtingen/contributies/bijdragen	4.642	3.185
Vooruitontvangen posten	636	376
Rekening-couranten kerkelijke stichtingen en fondsen	68	516
Transitievergoeding	82	249
Belastingen	28	0
Diversen	4.657	5.289
Totaal schulden op korte termijn	315.709	277.251

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Niet in de balans opgenomen activa en/of verplichtingen

Protestantse Kerk in Nederland

Deze zijn in dit document opgenomen in de enkelvoudige jaarrekening.

Stichting Kerkelijk Geldbeheer

- *Bankgaranties*

Ultimo 2024 en 2023 betreft dit afgegeven (bank)garanties voor een totaalbedrag van € 179.697.

- *Operationele leasecontracten*

De verplichtingen uit hoofde van operationele leasecontracten komen ultimo 2024 resp. 2023 uit op € 178.837,- en € 148.808,-.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

9.6 Toelichting op de geconsolideerde staat van baten en lasten

Baten

Baten uit vrijwillige geldwerving (12) (x € 1.000)	Rekening 2024	Rekening 2023
Collecten lokaal kerk-zijn (kerkopbouw)	1.510	1.399
Collecten, giften e.d. Kerk in Actie	20.506	21.929
Giften regionaal	2	544
Nalatenschappen Algemeen	-54	374
Nalatenschappen Kerk in Actie	3.498	4.298
Nalatenschappen Kerk en Wereld	9	56
Nalatenschappen Zendingswerk	11	56
Totaal baten uit vrijwillige geldwerving	25.482	28.656

Baten uit verplichte heffingen (13) (x € 1.000)	Rekening 2024	Rekening 2023
<i>Centrale kas predikantstraktementen</i>		
Bezettingbijdragen van gemeenten (Centrale Kas)	110.024	109.766
Bijdragen van predikanten (Centrale Kas)	2.712	3.470
Tijdelijke-dienst-opslagen	534	358
Basisbijdragen van gemeenten	471	447
Bijdragen voor wachtgelden van gemeenten	0	66
	113.741	114.107
<i>Bovenplaatselijk werk en steunverlening gemeenten</i>		
Kerkrentmeesterlijk quotum	10.807	10.772
Diaconaal quotum	2.642	2.549
Solidariteitskas	3.090	3.196
	16.539	16.517
Totaal baten uit verplichte heffingen	130.280	130.624

Baten uit subsidies en bijdragen (14) (x € 1.000)	Rekening 2024	Rekening 2023
<i>Overheden</i>		
Subsidie ministerie VWS	0	0
Rijksdienst cultureel erfgoed, monumenten Hydepark	37	28
RVO inzake zonnepanelen	0	0
	37	28
<i>Andere organisaties</i>		
Samenwerkende hulporganisaties (SHO/Giro 555)	1.579	8.000
EO Metterdaad	439	433
Overige organisaties	3.023	2.102
	5.041	10.535
Totaal baten uit subsidies en bijdragen	5.078	10.563

Baten uit dienstverlening (15) (x € 1.000)	Rekening 2024	Rekening 2023
Bijdragen uit dienstverlening dienstenorganisatie	6.832	7.948
Protestantse Stichting Hydepark Beheer	641	97
Brutomarge De Werelt/Roosevelthuis	0	776
Opbrengst provisie SKG	317	295
Totaal baten uit dienstverlening	7.790	9.116

Financiële baten (16) (x € 1.000)	Rekening 2024	Rekening 2023
Protestantse Kerk in Nederland	9.025	996
Herwaarderingen beleggingen Protestantse Kerk in Nederland	-2.243	6.996
Protestantse Stichting Hydepark Beheer	-8	-13
Stichting Kerkelijk Geldbeheer	8.939	7.687
Regionale stichtingen	6	0
Protestantse Stichting Diaconaal Vakantiewerk	0	18
Totaal financiële baten	15.719	15.683

Overige baten (17) (x € 1.000)	Rekening 2024	Rekening 2023
Vrijval verplichtingen	262	170
Opbrengst publicaties	506	479
Diversen	168	905
Totaal overige baten	936	1.554

Lasten

Personeelskosten (18) (x € 1.000)	Rekening 2024	Rekening 2023
Bruto salarissen	17.703	18.669
Sociale lasten	2.810	2.956
Pensioenpremies	1.950	2.162
Ontvangen uitkeringen	-98	-138
Reiskosten woon-werkverkeer	342	332
Externe deskundigheid en uitzendkrachten	2.972	2.251
Reiskostendeclaraties	640	699
Overige personeelskosten	891	782
Transitiekosten	82	249
Totaal personeelskosten	27.292	27.961

Apparaatskosten (19a+b) (x € 1.000)	Rekening 2024	Rekening 2023
Huisvestingskosten	2.938	2.731
Inventariskosten	3.029	2.550
Bureaunkosten	935	1.013
Specifieke kosten	1.576	1.293
Bestuurskosten	740	625
Administratie- en accountantskosten	1.461	1.515
Dotatie aan voorzieningen	360	199
Diversen	786	211
	11.825	10.137
Waardevermindering vaste activa	800	351
Totaal apparaatskosten (inclusief waardevermindering vaste activa)	12.625	10.488

Honoraria KPMG accountants N.V. (x € 1.000)	Rekening 2024	Rekening 2023
KPMG accountants NV:	505	360
Andere controleopdrachten		
Adviesdiensten op fiscaal terrein		
Andere niet-controlediensten		
	505	360

De in de tabel vermelde totale honoraria hebben betrekking op het onderzoek van de jaarrekening ongeacht of de werkzaamheden al gedurende het boekjaar zijn verricht.

Financiële steun en hulpverlening (20) (x € 1.000)	Rekening 2024	Rekening 2023
Programma's Kerk in Actie	19.802	31.015
Overige programma's dienstenorganisatie	3.085	2.125
Totaal financiële steun en hulpverlening	22.887	33.140

Specifieke kosten (21) (x € 1.000)	Rekening 2024	Rekening 2023
Predikantstraktementen	115.727	112.922
Activiteiten PKN	6.283	6.822
Kosten verbonden aan publicaties	1.073	975
Diversen	489	561
Totaal specifieke kosten	123.573	121.281

Fte-overzicht (x € 1.000)	Rekening 2024	Rekening 2023
PKN DO	230,6	230,3
Kerk in Actie	31,1	33,3
BCKP	1.094,1	1.133,0
SKG	15,6	15,7

De kleine synode van de Protestantse Kerk in Nederland heeft de jaarrekening over het boekjaar 2024 behandeld en vastgesteld in de vergadering van 27 juni 2025.

Utrecht, 27 juni 2025

- Mr. drs. G.H. van der Waaij, voorzitter
- C.J.F.R. Mulder MBA, secretaris
- Ing. M.J. Segers
- J.W. Stam RA MSc
- Dr. R. de Reuver, vanuit het moderamen van de generale synode
- Mr. J.A. Holsbrink, vanuit het moderamen van de generale synode
- Ing. G.J. de Groot MBA, algemeen directeur dienstenorganisatie

10. Overige gegevens

Controleverklaring

Deze controleverklaring is op de volgende bladzijden weergegeven.

Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming

In de statuten zijn geen bepalingen opgenomen ten aanzien van de bestemming van het saldo baten en lasten.

**Protestantse
Kerk**

Protestantse Kerk in Nederland

Postbus 8504

3503 RM Utrecht

(030) 880 18 80

info@protestantsekerk.nl

protestantsekerk.nl

Bezoekadres: Joseph Haydnlaan 2a, Utrecht